

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

CUMHURİYETİN İDEOLOJİSİNİN ULUSAL KİMLİĞE
YANSIMASINDA ANKARA RESİM VE HEYKEL MÜZESİ
(ESKİ TÜRK OCAKLARI BİNASI) VE DEĞİŞİMLERİNİN
ANALİZİ

Yüksek Lisans Tezi

Ahmet Uğur ÇATLADIOĞLU

Ankara– 2019

**T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI ANABİLİM DALI
İÇ MİMARLIK VE ÇEVRE TASARIMI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**CUMHURİYETİN İDEOLOJİSİNİN ULUSAL KİMLİĞE
YANSIMASINDA ANKARA RESİM VE HEYKEL MÜZESİ
(ESKİ TÜRK OCAKLARI BİNASI) VE DEĞİŞİMLERİNİN
ANALİZİ**

Yüksek Lisans Tezi

Ahmet Uğur ÇATLADIOĞLU

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Şule PFEIFFER TAŞ**

Ankara - 2019

KABUL VE ONAY

Ahmet Uğur Çatladioğlu tarafından hazırlanan “Cumhuriyetin İdeolojisinin Ulusal Kimliğe Yansımasında Ankara Resim ve Heykel Müzesi (Eski Türk Ocakları Binası) ve Değişimlerinin Analizi” başlıklı bu çalışma, 27.06.2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Yüksek Lisans Programı dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

[Başkan İmza]

Prof. Dr. Zühal ÖZCAN (Başkan)

.....

[Danışman İmza]

Prof. Dr. Şule PFEIFFER TAŞ (Danışman)

.....

[Üye İmza]

Dr.Öğr.Üyesi Feray ÜNLÜ

.....

ETİK BEYAN

Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesi'ne uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasını;

- Akademik ve etik kurallar çerçevesinde hazırladığımı,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

Aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Tarih ve İmza 19.08.2019

Ahmet Uğur ÇATLADIOĞLU

ÖZ

ÇATLADIOĞLU, Ahmet Uğur. Cumhuriyetin İdeolojisinin Ulusal Kimliğe Yansımada Ankara Resim ve Heykel Müzesi (Eski Türk Ocakları Binası) ve Değişimlerinin Analizi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2019.

Osmanlı'nın son dönemlerinde başlayan modernleşme çabaları Cumhuriyet döneminde devam etmiştir. Aynı dönemlerde Avrupa'da hâkim olmaya başlayan ulus-devlet formatının bir çeşit yansıması olan bu yenilik hareketleri; bilhassa Tanzimat reformlarıyla resmen başlayan, anayasal yönetimlerin ilanıyla devam eden ve cumhuriyet dönemi inkıplarıyla son aşamasına ulaşmış olup, bu haliyle de daha çok siyasi ve hukuki alanın reformize edilmesi şeklinde kendini gösteren modernleşme süreçleridir. Bu modernleşme süreçleri, özellikle o dönemki ekonomi, politika, felsefe, hukuk, din ve dil alanında önde gelen düşünürlerin geliştirdiği düşüncelerin de etkisiyle zamanla yaygınlaşmış ve bu durum pek çok farklı alanda olduğu gibi, mimari alanındaki yeni gelişmelere de uygun bir ortam yaratılmasına olanak sağlamıştır.

Bu tez çalışması ile bahsi geçen söz konusu modernizm etkisi ile oluşan yeniden ulusal bir kimlik oluşturma süreçlerinin mimari alanındaki yansımaları, Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası özelinde incelenmeye çalışılacaktır. Bu bağlamda, I. Ulusal Mimarlık Akımına göre yapılan Ankara'daki mimari yapıların temel özellikleri, Eski Türk Ocağı Genel Merkezi Binası'nın tasarımı ve buna ilişkin tanımlar literatür taramasıyla açıklanacak olup; destek olarak da Eski Türk Ocağı Genel Merkezi Binası ile Cumhuriyetin beraberinde getirdiği ulusalcılık akımındaki yeri ve önemi incelenmeye çalışılarak geçirdiği restorasyonlarla ilgili mekânsal analizlerle açıklanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Ulusal Mimarlık Akımları, Eski Türk Ocakları Binası, Ankara Resim ve Heykel Müzesi, İç Tasarım ve Mimarlık.

ABSTRACT

ÇATLADIOĞLU, Ahmet Uğur. Ankara Painting and Sculpture Museum (Eski Türk Ocakları Merkez Building) in the Reflection of Republican Ideology on the National Identity and the Analysis of its Changes, Master's Thesis, Ankara, 2019.

The modernization efforts that started in the last period of the Ottoman Empire continued in the Republic era. These reform movements which are sort of reflections of nation-state format that took over in Europe at the same time; are especially those that formally started with Tanzimat reforms, that continued with the announcement of the constitutional governments and that reached its final stage with the Republican period reforms and with that state, are modernization processes that show themselves in the form of reformizing the political and legal area. These modernization movements became more common, especially with the effect of ideas that were developed by thought leaders in economic, politic, philosophy, law, religion and language areas and as with many other areas, paved the way for the creation of a suitable environment for the developments in the architectural area.

With this study it will be tried to study the reflection of the process of forming a national identity again that is formed through the before mentioned modernizm, on the architectural area at the level of Eski Türk Ocakları Genel Merkez Building. Within this context, the basic properties of the architectural structures in Ankara that were built according to the I. National Architectural Movement, Eski Türk Ocakları Genel Merkez Building's design and related terms will be defined by a literature review and for support, it will on too be tried study the role and importance of the the Eski Türk Ocakları Genel Merkez Building and the Republic on the nationalist movement they brought and the restorations it underwent will be tried to be explained by spatial analysis.

Keywords

Nationalist Architecture, Eski Türk Ocakları Merkez Building, Movement, Ankara Painting and Sculpture Museum, Interior Design and Architecture.

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam sırasında kıymetli bilgi, birikim ve tecrübeleri ile bana yol gösteren ve destek olan değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Şule PFEIFFER TAŞ hocama, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Sayın Yakup Harmanda ve Restorasyon Şube Müdürü Sayın Nermin Uzunali'ye, Güzel Sanatlar Genel Müdürü Sayın Murat Salim Tokaç'a, Güzel Sanatlar Genel Müdür Yardımcısı Sayın Nihat Değirmenci'ye, Ankara Resim ve Heykel Müzesi Müdürü Sayın Ayşegül Canan Ortakçı'ya Ankara Resim ve Heykel Müzesi Müdür Yardımcısı Sayın İsa Yılmaz'a, araştırmamda gerekli belge ve evraklara ulaşmamda bana yardımcı olan Ankara II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürü Sayın Yusuf Kırac'a, Ankara Restorasyon ve Konservasyon Bölge Laboratuvarı Müdürü Sayın Cengiz Özduygulu'ya, binanın planlarına ulaşmamda bana yardımcı olan Müdürüm Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürü Sayın Ahmet İmamoğlu'na araştırmamda bana yardımcı olan her konuda destek veren arkadaşım Sayın Oğuzhan Bozdağ'a, T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Daire Başkanı İsmail Demirel'e, Strateji Geliştirme Daire Başkanlığında çalışan Sayın Dr.Yusuf Ertaş'a, Türk Ocakları Genel Merkezi'nde çalışan Tuğrul Atasoy'a, bana maddi ve manevi desteklerini hiç eksik etmeyen hep yanımda olan Yusuf Bayrak amcama, tezin hazırlanması sürecinde hep yanımda olan aileme, annem ve babama teşekkürlerimi borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
RESİMLER DİZİNİ	vii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇALIŞMANIN AMAÇ, KAPSAM VE YÖNTEMİ

1.1. Çalışmanın Amacı	3
1.2. Çalışmanın Kapsamı	3
1.3. Tezin Yöntemi ve Veri Toplama Teknikleri	4
1.4. Tezin Hipotezleri	5
1.5. Tezin Sınırlılıkları	5
1.6. Tezin Önemi	5

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRK MİMARİSİ'NİN KISA TARİHÇESİ

2.1. Erken Dönem Anadolu Türk Mimarisi	7
2.2. Osmanlı Dönemi Mimarisi	8
2.2.1. Erken Dönem Osmanlı Mimarisi veya Bursa Üslubu (1299-1501)	8
2.2.2. Klasik Dönem (1501-1703)	9
2.2.3. Lale Devri (1703-1757)	9
2.2.4. Barok Dönemi (1757-1808)	9
2.2.5. Ampir Üslup Dönemi (1808-1876)	10
2.2.6. Tanzimat Dönemi (1860-1910)	10
2.2.7. Cumhuriyet Öncesi Yeni Türk Neo-Klasik Dönemi(1900-1923)	10
2.3. Cumhuriyet Dönemi Mimarisi	11
2.4. Türk Mimarisinin Gelişiminin Kısa Bir Değerlendirmesi	11
2.5. Osmanlıdaki Batılılaşma Hareketlerinin Kökenleri	12
2.5.1. Batılılaşma Hareketlerinin Mimariye Olan Genel Etkileri	13

2.5.2. Osmanlı Son Dönem Mimarlık Eğitimi ve İstanbul'daki Okullu Mimarlar.....	15
2.5.3. İstanbul'da İlk Mimarlık Okulları Girişimleri.....	16
2.5.4 İstanbul'da Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Okulları.....	17
2.5.5. Batılılaşma Hareketi Sonrası Yetişen İlk Osmanlı Tebaası Mimarlar	18
2.5.6. Batılılaşma Hareketi Döneminde Yabancı Mimarlar	19

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ULUSAL KİMLİK KAPSAMINDA GELİŞEN ULUSAL MİMARLIK AKIMLARI VE CUMHURİYET DÖNEMİ MİMARLIĞINA KATKILARI

3.1. Birinci ve İkinci Ulusal Mimarlık Dönemleri, Öncesi, Oluşum Nedenleri ve Biçimsel Özellikleri	25
3.1.1. Birinci ve İkinci Ulusal Mimarlık Dönemi Öncesi Sosyal ve Siyasal Durumlar ve Tetikleyici Etkenler.....	25
3.1.2. Birinci Ulusal Mimarlık Döneminin Öne Çıkan Biçimsel Özellikleri.....	28

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRK OCAKLARININ ULUSAL MİMARİ KİMLİK OLUŞUMUNDAKİ ETKİLERİ VE ANKARA RESİM HEYKEL M

4.1. Türk Ocağı Kavramından Türk Ocakları Yapısına Geçen Süreç:.....	33
4.2.“Türk Ocakları'nın Cumhuriyet Sonrası Faaliyetleri”	36
4.3. Türk Ocaklarının Yeni Dönem Mimarlık Örgütlenmesine Olan Katkıları.....	37
4.4. Türk Ocakları Binaları'nın Genel Mimari Değerleri ve Ankara Türk Ocağı Binası'nın Temel Özellikleri.....	39
4.4.1. Türk Ocakları Binaları'nın Genel Mimari Değerleri.....	39
4.4.3 Ankara Türk Ocağı_Binası'nın Temel Özellikleri.....	42
4.4.3. Arif Hikmet Koyunoğlu.....	45
4.5. Modernizm Açısından_Türk Ocağı Genel Merkezi.....	47
4.6. Yapının Anıtsallık Niteliği	48
4.6.1. Yapının Toplantı Salonunun Anıtsallık Açısından Değerlendirilmesi.....	48
4.7. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Bazı Sembolik Elemanları.....	50
4.7.1. Bozkurt Başı Figürü	50
4.7.2. Gençliğe Hitabe İşlemesi.....	51
4.7.3. Türk Salonu, Konferans Salonu ve Cumhurbaşkanlığı Locası	53

4.7.4. Konferans Salonu ve Cumhurbaşkanlığı Locası.....	57
---	----

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TÜRK OCAĞI GENEL MERKEZİ'NİN YAPIM, İNŞA VE RESTORASYON SÜREÇLERİ

5.1. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Yapım ve İnşa Sistemi	61
5.2. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Genel Mimari Yapısı.....	61
5.3. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Çevre ve Dış Cephe Özellikleri	65
5.4. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Girişi ve Bodrum Katı Özellikleri	70
5.5. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Zemin Katı Özellikleri	73
5.6. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Birinci Kat Özellikleri.....	75
5.7. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Çatı Katı Özellikleri	78
5.8. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin İç Yapısının Mimarisi ve Süsleme Özellikleri	79
5.9. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin İlk Dönem Yenileme Çalışmaları.....	85
5.10. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Yenileme Çalışmalarının İkinci Aşaması.....	86
5.11. 2000 Yılı ve Sonrası Restorasyon Süreçleri	88
5.12. 2018 Yılı Restorasyon Süreci Öncesi Son Durum ve Restorasyonla Yapılması Planlananlar	94
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	105
KAYNAKÇA.....	111
EKLER.....	117
Ek-1. Kat Planları: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'na Ait 15 Ekim 2000 Tarihli Kat Rölöve Planları	117
Ek-2. Kararlar: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın Restorasyonuna Dair 2000- 2018 Tarihleri Arası Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan Bazı Kararlar	127
TURNİTİN	139
ÖZGEÇMİŞ	140

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1	: Ankara Gazi İlk Muallim Mektebi, 1928 görünümü.....	30
Resim 2	: Ankara Palas. Halen devlet konukevi olarak hizmet vermektedir.	30
Resim 3	: Halkevi'ne çevrilmiş Ankara Türk Ocağı Binası – 1930.....	35
Resim 4	: Kastamonu- İnebolu Türk Ocağı Binası.....	42
Resim 5	: Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu'nun Atatürk'e Sunduğu Suluboya Türk Ocakları Projesi, Eski Türk Ocağı Binası. Görsel Sahibi: Arif Hikmet Koyunoğlu	43
Resim 6	: Türk Ocağı Merkez Heyeti binası- T.B.M.M Reisi Kazım Bey Ocağı açarken.	45
Resim 7	: Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Şeref Holü. ..	49
Resim 8	: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Bozkurt Başı Figürü Görünümü.	51
Resim 9	: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Gençliğe Hitabe İşlemesi Görünümü.	52
Resim 10	: Eski Türk Ocağı Binası'nın açılışında Atatürk ve heyetinin Türk Salonunu ziyareti sırasındaki bir görüntüsü. Kaynak: Tanrıöver, 2002	53
Resim 11:	Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası, Türk Salonu'ndaki klasik mobilyalar	54
Resim 12	: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası. Türk Salonu'ndaki Ocaktan nişlerden ve mobilyalardan görünüm.....	55
Resim 13	: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu'ndaki Koyunoğlu'nun şahsi eşyalarının sergilendiği bölüm ve Türk Salonu'ndaki klasik mobilyalar.....	55
Resim 14	: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Başka Bir Açıldan Türk Salonu Genel Görünümü.	56
Resim 15	: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu'ndaki Atatürk'ün Çalışma Alanı.	56
Resim 16	: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu'ndaki Atatürk'ün Resimleri İçin Ayrılmış Duvardan Bir Görünüm.	57

- Resim 17a-17b:** Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Konferans Salonu ve Cumhurbaşkanlığı Locası. Solda17a: 1933 Tarihli Erişim Tarihi: Nisan, 2019). Sağda 17b: 2018 Tarihli Sahneden Girişe Doğru Görünümü- Kuruluş sırasında var olan alt ve üst locaların bölme duvarları – Soldaki resimde beyaz çerçevelerle işaretlenmiştir- 1980 restorasyonunda kaldırılmıştır..... 59
- Resim 18a-18b:** Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Konferans Salonunda Cumhurbaşkanlığı Locası üstünde bulunan Gazi Mustafa Kemal Atatürk için şerefliendirilerek yapılan amblemlı kabartma. Solda18a :(Kaynak: Orijinal.Ocak, 2018). Sağda 18b: Konferans Salonundaki Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığı Locasındaki klasik mobilyalardan görünüş. 59
- Resim 19a-19b:** Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Konferans Salonu Tiyatro sahnesi. Solda 19a: 1930 tarihli görünümü. (Kaynak: Türk Yurdu Dergisi,1930 Erişim Tarihi: Nisan, 2018). Sağda19b: tiyatronun girişinden sahneye görünüm..... 60
- Resim 20 :** Ankara Türk Ocakları Merkez Binası, bodrum kat ilk planı..... 62
- Resim 21 :** Ankara Türk Ocakları Merkez Binası, zemin kat ilk planı. (*Mavi ile çizilen yerler şu anda mevcut durumda değildir.*) 63
- Resim 22 :** Ankara Türk Ocakları Merkez Binası, 1. Kat Planı.(*Mavi ile çizilen yerler şu anda mevcut durumda değildir. Kırmızı çizgiler sonradan eklenenlerdir.*) Kaynak: Kuruyazıcı, 2009 63
- Resim 23 :** Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası'nın Ön Cephe Girişindeki Mimar Hikmet İsmet Yazan Kitabesi..... 64
- Resim 24 :** Ankara Türk Ocakları Merkez Binası tiyatro salonuna ait ilk plan çalışması. 65
- Resim 25 :** Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın Ön Cephe Girişi. 66
- Resim 26 :** Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Ön Giriş Kum Saatli Köşe Sütunceleri..... 67
- Resim 27:** Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Sağ Yan Sivri Kemerli Bir Pencere..... 67
- Resim 28 :** Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Anıtsal Ön Giriş. 68
- Resim 29 :** Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Mermer Sivri Kemerli, Bronz Ana Giriş Kapıları..... 68

Resim 30 : Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Bodrum Kat Planı.	70
Resim 31 : Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Giriş Kat Planı Kat Planı.	71
Resim 32 : Türk Ocağı Binası'nın zemin katta, girişteki, sütunlu şeref salonu (1930). Kaynak: A.H. Koyunoğlu'nun 1930 yılı tarihli kişisel arşivinden.....	73
Resim 33 : Aynı sütunlu şeref salonunun 2019 tarihindeki bir görüntüsü.	74
Resim 34 : Türk Ocağı Binası'nın zemin katta, girişteki, sütunlu şeref salonu, tiyatro salonunun giriş istikameti.....	74
Resim 35 : Eski Türk Ocağı Binası'nın zemin kattan, birinci kata çıkış merdiveni.	75
Resim 36 :Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası 1. Kat Planı Planı.	76
Resim 37 :Eski Türk Ocağı Binası'nın birinci katında sergi salonuna dönüştürülmüş ön cepheye dik uzanan koridorlarından biri.....	78
Resim 38 : Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası,Çatı Kat Planı.....	79
Resim 39 : Eski Türk Ocağı Binası'nın ön cephe süslemelerinden bir ayrıntı.	80
Resim 40 : Eski Türk Ocağı Binası'nın ön cephe pencere ve saçak çevresi süslemelerinden bir ayrıntı ve (sağda) ön cephe ana girişindeki bronz kapılar arasındaki mermer süslemeleri.	81
Resim 41 : Eski Türk Ocağı Binası'nın girişteki sütunlu şeref salonunda görülen mermer işçiliği.....	81
Resim 42: Eski Türk Ocağı Binası'nın ana girişindeki bronz pencere süslemeleri (solda) ve girişteki bronz kapısı üzerindeki işlemleri (sağda).	82
Resim 43: Eski Türk Ocağı Binası'ndaki Koyunoğlu avizeleri.....	83
Resim 44: Eski Türk Ocağı Binası'nın tiyatro salonundaki alçı ve yıldız süslemeler.	83
Resim 45 : Eski Türk Ocağı Binası'nın birinci katındaki Türk Salonu'nun tavanında görülen kalem işi süslemeler.	84
Resim 46 : Eski Türk Ocağı Binası'nın birinci katındaki Türk Salonu'ndan bir niş ve çevresindeki süsleme. Kaynak: Orijinal, Mart 2018.	84

Resim 47 : Eski Türk Ocağı Binası'nın birinci katındaki Türk Salonu'ndan revzenli pencere örnekleri.....	84
Resim 48 : Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın arka cephesindeki servis merdini görünümü.	90
Resim 49 : Resim Heykel Müzesi ile Etnografya Müzesi Binası, THK Binası, Radyoevi ve Ankara Lisesi arasında kalan alana yapılan bütünleştirici peyzaj düzenlenmesi.....	90
Resim 50 : Ankara Resim Heykel Müzesi'nin 2011'deki revizyonu sonrası yenilenen teşhir salonları.	92
Resim 51 : Ankara Resim Heykel Müzesi'nin 2011'deki revizyonu sonrası Ankara taşı ile yapılan bazı kaldırım düzenlemeleri.	93
Resim 52 : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu-Nişli Duvar Bölümü.	94
Resim 53a-53b : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu. (Üstte) 53a: Kapılı 1933 görünümü. (Altta) 53b: Kaldırılan kapı yerine asılan portre ve koltuk görünümü.	95
Resim 54 : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Sergi Salonlarına Giriş.	96
Resim 55 : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Arif Hikmet Koyunoğlu Salonu.	97
Resim 56 : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Arif Kaptan Koridoru.	97
Resim 57 : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Arif Kaptan Salonu.....	98
Resim 58 : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Cemal Tollu-Cevat Dereli Salonu.....	98
Resim 59 : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası İbrahim Çallı Koridoru.....	99
Resim 60 : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Eşref Üren Salonu.	99
Resim 61 : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Eşref Üren Salonu – 2.	100
Resim 62 : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Malik Aksel Salonu.....	100

- Resim 63** : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Nuri İyem Salonu..... 101
- Resim 64** : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Osman Hamdi Salonu..... 101
- Resim 65** : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Refik Epikman Salonu..... 102
- Resim 66** : Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Türk Süsleme Salonu..... 102

GİRİŞ

Osmanlı'nın son dönemlerinde başlayan modernleşme çabaları Cumhuriyet Dönemi'nde devam etmiştir. Osmanlı'nın son dönemlerinde yaşanan bu yenilik hareketleri aslında Avrupa'da hâkim olmaya başlayan ulus-devlet formatının örnek alınmasıydı¹. Tanzimat reformlarıyla resmen başlayan, anayasal yönetimlerin ilanı ile devam eden ve Cumhuriyet dönemi inkılaplarıyla son aşamasına ulaşan modernleşme süreci söz konusu dönemlerde daha çok siyasi ve hukuki alanın reformize edilmesi şeklinde gerçekleşmiştir. Bu modernleşme sürecinin üzerine oturduğu eksenler laikleşme ve ulusal kimliğin inşası olmuştur. Bilhassa o dönemki ekonomi, politika, felsefe, hukuk, din ve dil alanında önde gelen düşünürlerin geliştirdiği düşünceler, zamanla yaygınlaşmış ve bu durum mimari alanındaki gelişmelere uygun bir ortam yaratılmasına olanak sağlamıştır². Anadolu toprakları, o dönemde modern düşüncenin etkin bir uygulama alanı olmuştur. Cumhuriyete geçişte bu süreç ilk zamanlarda geçmiş ile bağların kopması şeklinde değil, süreklilik ilişkisi biçiminde olmuştur. Örneğin II. Abdülhamid döneminde 1882'de kurulan Sanayi-i Nefise Mektebi'nin kurulmasında Alexandre Vallaury'nin yetiştirdiği ünlü mimarlar ve onların savundukları milli Rönesans dönemi fikirleri neticesinde Cumhuriyet'in ideolojisi ile bütünleşen I. Ulusal Mimarlık Akımı doğmuştur³. Bu akımın öncülüğünü yapan Kemalettin Bey, Vedat Tek, Muzaffer Bey, Arif Hikmet Koyunoğlu, Alexander Vallaury, Giulio Mongeri gibi mimarlar, geçmiş mimarlık öğelerini inceleyerek dönemin Neo-Klasik üslubu olan Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi eserlerini oluşturmuşlardır. Kimilerince "İmaj mimarlığı" olarak da nitelendirilebilen bu dönemin önemli temsil eserlerinden bazıları; 1927 yılında yapımı tamamlanan ve 1983 yılında yeniden tertip edilerek hizmete giren Ankara Palas Devlet Konukevi, Türkiye İş Bankası (1929) binaları, Türk Ocağı (1930-Resim

¹ İnci Aslanoğlu, **Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938**, İstanbul, Bilge Kültür Sanat, 2010, s.97, 176.

² Metin Sözen, **Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı**, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1996.

³ Sözen, a.g.e., s.15.

Heykel Müzesi), Etnografya Müzesi, Hariciye Vekaleti (günümüzde Kültür Bakanlığı binası) ve II. T.B.M.M Binası olarak sayılabilir⁴.

Bu tez çalışması ile; I. Ulusal Mimarlık akımı döneminde tamamlanmış olan Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası özelinde, öncelikle Cumhuriyet'e geçiş süreci ile başlayan ulusal kimlik olgusunun temelleri ve çağdaş mimariye olan etkileri değerlendirilip, ardından söz konusu Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası'nın fiziksel özellikleri ayrıntılı olarak incelenmeye ve sonrasında Ankara Resim Heykel Müzesi olarak faaliyete geçtiği dönemlerde sergi salonlarının ve iç mimari öğeleri ilgili görsellerle birlikte detaylı olarak irdelenmeye çalışılacaktır.

⁴ Aslanoğlu, a.g.e., s.97.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. ÇALIŞMANIN AMAÇ, KAPSAM VE YÖNTEMİ

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada; öncelikle I. Ulusal Mimarlık Akımı döneminde tamamlanmış olan Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası özelinde, öncelikle Cumhuriyet'e geçiş süreci ile başlayan ulusal kimlik olgusunun temelleri ve çağdaş mimariye olan etkileri değerlendirilmektedir. Bu itibarla çalışmamızın temel amacı eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası'nın ilk yapıldığı günden itibaren geçirdiği süreç boyunca orijinal yapısında yaşanan değişimlerin gerekçeleriyle birlikte ortaya konması sonrası, bu değişim aşamalarının analiz edilerek ana kimliğe ne derece etki etmiş olduğuna dair cevaplar bulabilmektir.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Çalışmamızı oluşturan altı tane ana başlık bulunmaktadır. Bahsi geçen başlıkların değerlendirilmesinden sonra kişisel yorum ve çıkarımlarımızdan oluşan sonuç bölümü ve ilgili kaynakça bölümü ile de çalışma tamamlanmış olacaktır.

Birinci bölümünde, Türk Mimarisi kavramının kısa bir tarihçesi anlatılacaktır. İkinci bölümde ise Osmanlı İmparatorluğu'nun 18 ve 19.yüzyıl mimarlığında etkisi olan yabancı mimarlar ile bilhassa, II. Abdülhamid döneminde 1882'de Sanayi-i Nefise Mektebi'nin oluşturulmasında çok etkisi olan Alexandre Vallaury'den ve onun meydana getirdiği eserlerden bahsedilecektir. İlaveten; bahsi geçen döneme yadsınamayacak etkileri olan;

Bütün bölümlerdeki başlıkların altında ise bilhassa bahsi geçen bu öncü mimarların savundukları fikirlerin bir yansıması ile oluşan Milli Rönesans Dönemi ve sonrasında oluşan 1. Ulusal Mimarlık Akımı'nın Cumhuriyet dönemi mimari yapılanma anlayışı ve mimari yapıları üzerindeki genel ve temel etkileri hakkında değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Üçüncü bölümde 1.Ulusal Mimarlık Akımı mimarlarının yapmış olduğu mimari yapılar hakkında genel bilgiler verilecek olup, söz konusu dönemin etkileri Eski Türk Ocağı Genel Merkezi binası özelinde daha detaylı olarak incelenmeye çalışılacaktır. Bu kapsamda Türk Ocakları İdeolojisi, Ulusal Mimarlık Dönemi yapısı olarak Türk ulusal kimliğinde Arif Hikmet Koyunoğlu'nun yeri, Eski Türk Ocağı Genel Merkezi Binası (Ankara Resim Heykel Müzesi) sosyal, kültürel olarak incelenecek ve bu inceleme sonucunda, yapının fiziksel özelliklerine de dair bilgiler verilecektir. Bu özellikleri de bahsi geçen yapının milli kimliğine de ışık tutacaktır.

Devamındaki dördüncü ve beşinci bölümlerde de bu müzenin özelinde değerlendirilmesi yapılmış olup, bu kapsamda Türk Ocağı Genel Merkezi'nin yapım, inşa ve restorasyon süreçlerine de değinilmeye çalışılmıştır.

Sonuç bölümünde ise, ilk etapta çalışmanın tüm aşamaları kısaca özetlenmiştir. Ardından Eski Türk Ocağı Genel Merkezi Binası'nın ilk yapılışından bugüne dek süreç boyunca, kullanım amaçlarına bağlı olarak geçirdiği yenilemeler sonrası ana kimliğiyle ne derece uyumlu kalabildiğine dair tespit ve değerlendirmelerde bulunulmaya çalışılmıştır.

1.3. Tezin Yöntemi ve Veri Toplama Teknikleri

Tez çalışması esnasında konuyla doğrudan ya da dolaylı yollarda ilgili kaynakların taranması ile kurumsal bir çerçeve oluşturup kültürel miras açısından Ankara Resim Heykel Müzesi (Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası)'nın somut verilerinin düzenlenmesi, irdelenmesi ve yorumlanması esasına dayanılarak, nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca gözlem ve karşılıklı görüşmeye dayalı mekânsal analizler yapılarak, bu analizlerin betimleme yöntemiyle karşılaştırılması ve Ankara Resim Heykel Müzesi'ne ait fotoğrafların Ahmet Uğur Çatladioğlu tarafından belgelenerek özgün bir anlatım dilinde yorumlanması yöntem ve teknikleriyle ele alınmıştır. Bu aşamada çalışma boyunca, binanın ve çevresinin geçirdiği değişimleri sunabilmek adına da yerine göre ilgili arşiv belgelerinden de yararlanılmaya çalışılmıştır.

1.4. Tezin Hipotezleri

I. Ulusal Mimarlık Akımı Döneminin mimari özellikleri ile inşa edilen Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası (Ankara Resim ve Heykel Müzesi)'nin geçirmiş olduğu restorasyon dönemleri süreçleri içerisinde aslına uygun doğru uygulamalarla kimlik kaybına uğramamıştır.

Sosyo- kültürel incelemelere katkı sağlayarak görsellerle anlatılan Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası'nın I. Ulusal Mimarlık Dönemi eseri ve Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarisi en önemli temsilli yapılarından biridir. Günümüze kadar binanın geçirmiş olduğu restorasyon süreçleri içerisinde binanın geçirdiği değişimlerin mekânsal analizleriyle açıklanarak halen Ulusal Kimliğe katkı sağlaması.

1.5. Tezin Sınırlılıkları

Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası'nın Ankara Resim Heykel Müzesi haline dönüştürülmesinden sonra ayrı dönemler içinde farklı bölümlerine dair yenileme ve düzenleme çalışmaları devam edegelmiştir. Nitekim tezimizin de hazırlanmakta olduğu 2018-2019 dönemi itibariyle bina ve çevresinde, bölgesel şekilde restorasyon çalışmaları devam ettiğinden, binanın içinden güncel resim, plan, video, vb. veri kayıtları alınamamış olması çalışmamızda sınırlayıcı bir etken olmuştur.

1.6. Tezin Önemi

Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası, inşa edilışinden bugüne Ankara Resim Heykel Müzesi olana dek, pek farklı süreçlerde çok çeşitli kullanım ve gelişim süreçleri yaşamıştır. Bu haliyle de sadece mimari yapı olarak değil, geçirdiği tarihi süreçlerin bir temsilcisi olması açısından da hem Türk Tarihi'nin hem de Türk Mimarisi Tarihi'nin çok önemli yaşayan tarih örneklerinden biridir. Bu tez çalışması ile Eski Türk Ocağı Genel Merkezi Binası'nın (Ankara Resim ve Heykel Müzesi) hem mimarisi ve yapının fiziksel özelliklerine dair genel bilgileri hem de Türk

Mimarisi Tarihi'ndeki sosyal, kültürel ve milli kimlikteki yeri ve önemine dair temel bilgiler sunularak, geçirdiği restorasyon süreçlerinin binanın ana kimliğine ne derece etki etmiş olabileceğine dair tespit ve değerlendirmelerde bulunulmaya çalışılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRK MİMARİSİ'NİN KISA TARİHÇESİ

Avrupa ve Asya'yı birbirine bağlayan Anadolu; bu mevcut konumundan kaynaklı farklı farklı kültürlerin bulunabileceği bir coğrafya olmuştur. Anadolu'nun iklimsel ve coğrafi koşullarının elverişliliği neticesinde değişik medeniyetler burada bulunmuşlardır.

Bu kadar zengin ve çeşitli bir kültürel değer, mimari yapıların da çok ve farklı çeşitli kılınmasını sağlamıştır. Bu açıdan bakıldığında her dönem için aynı kalan bir özellikten ziyade, hem dönemsel olarak hem de bölgesel olarak farklılıklar gösteren geçişli değişken bir Türkiye Mimarisinden bahsetmek daha doğru olacaktır. “Türkiye Mimarisi’ni tarihsel olarak en genel açıdan üç kategoriye ayırmak mümkündür: Erken Dönem Anadolu Türk Mimarisi (Selçuklu Mimarisi), Osmanlı Mimarisi ve Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarisi olarak sınıflandırılmaktadır” (Kuban,1965)⁵.

2.1. Erken Dönem Anadolu Türk Mimarisi

Türk mimari tarihinin en eski mimari örneklerinin bu dönemden gelmekte olduğu söylenebilir. Bilhassa Türk Kavimleri'nin Anadolu'ya göç etmeye başladığı dönemden itibaren başlayan Erken Dönem Anadolu Mimarisi (Selçuklu Mimarisi), ileride Osmanlı İmparatorluğu olarak anılacak olan Osmanlı Beyliği dönemine kadar uzanmakta olup, bu zaman aralığı boyunca gerek kendi geleneksel kültürel unsurlarını gerekse İslam dininin etkisiyle gelişen yeni mimari anlayışının örneklerini görebilmek mümkündür. Bilhassa Türkler'in İslam Dini'ni kabulü sonrası bu dönem kapsamında Türk Beylikleri arasında ön plana çıkan en belirgin mimari tarz, o dönem için baskın olan Bizans'ın mimarisine karşın İslami bir mimari anlayış tarzı olmuştur. Bu dönem Anadolu Türk mimarisinin zemin dönemidir. İran,

⁵ Doğan Kuban, “Anadolu Türk Mimarisinin Kaynak ve Sorunları”. İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, İstanbul,1965.

Azerbaycan ve Suriye gibi ülkelerden gelen ustalar geleneksel malzemelerimizi kullanarak yerli ustalarımızla özgün eserler meydana getirmişlerdir⁶.

2.2. Osmanlı Dönemi Mimarisi

Osmanlı'nın beylikten devlet oluşumuna geçiş döneminden başlayarak, imparatorluk olarak yayıldığı ve hüküm sürdüğü dönemlere kadar geçen süreler boyunca, başta Anadolu olmak üzere İmparatorluğun kapsadığı tüm topraklarda ortaya koyduğu mimari yapı ve eserlerin bütünü 'Osmanlı Mimarisi' olarak sınıflandırılmaktadır. Osmanlı mimarisinde farklı farklı mimari formların bulunmasının nedeni, çok uluslu yapıya sahip bir imparatorluk olmasıdır.

Osmanlı Mimarisi 6 bölümden oluşur. Bunlar; Erken Dönem Mimarisi veya Bursa Üslubu (1299-1501), Klasik Dönem (1501-1703), Lale Devri (1703-1730), Barok Dönemi (1730-1855), Ampir Üslup Dönemi (1854-1876), Tanzimat (Eklektik) Dönemi (1860-1910) ve Türk Neo-Klasik Dönem (1900-1923)⁷.

2.2.1. Erken Dönem Osmanlı Mimarisi veya Bursa Üslubu (1299-1501)

1299 yılında Söğüt'te kurulan Osmanlı Devleti, kuruluşundan 1501 yılında Bayezid Camii'nin inşaatının başlaması arasında geçen bu dönemde yapılan bu mimari yapılarda hem Bizans ve Selçuklu mimarisi etkileri görülmüş hem de sonraki klasik döneme zemin oluşturacak mimari kavramlarından birisi olan kubbe kullanımı ile ilk uygulama örnekleri çoğunlukla İznik, Bursa ve Edirne şehirlerinde yer almıştır. İznik'de çoğunlukla Osmanlı mimarisine dair önemli örnekler bulunurken, Bursa şehrinde ise daha çok anıtsal uygulamaların ön planda görülmesi nedeniyle bu döneme aynı zamanda "Bursa üslubu" adı da verilmektedir.

⁶ Doğan Kuban, **Osmanlı Mimarlığı**, YEM Yayınları, 2016.

⁷ Doğan Hasol, **20.Yüzyıl Türkiye Mimarlığı**, Yem Yayınları, İstanbul,2017, s.20,21.

2.2.2. Klasik Dönem (1501-1703)

Bu döneme dair en önemli mimari örneklerin, ağırlıklı olarak İstanbul'da yer aldığı görülmektedir. Hâlihazırda özel mülkiyet olgusunun oluşmamış olmasından ötürü belirgin kişiye özel sivil mimari örnekleri ön planda olmayıp daha çok dini özellikli ve kamusal yapılarının inşa edildiği görülmektedir. Klasik dönem mimarları gösterişli ve şaşalı yapılar inşa etmeyi tercih etmişlerdir.

2.2.3. Lale Devri (1703-1730)

Sembol olarak motiflerde yer almış ve döneme de ismini veren lale'nin kıvrımlı yapısı mimaride yapısal değişimi başlatmıştır. Ağırbaşlı mimari üslup bu sebeple geride kalmıştır. “Lale Devri taş oymacılığı geometrik panolar içinde çiçekler, meyveler, çelenkler ve rozet kompozisyonlarından oluşmuştur” denilebilir⁸. Bu dönem aynı zamanda Barok stili camilerin inşasının da başlanıldığı dönemdir. Lale devrinde toplum yapıları da değişmeye başlamış ve halk ve üst sınıf tarafından genel alanların kullanımı artmıştır. Bu sebeplerden ötürü özellikle genel buluşmaya açık olan çeşmeler ve Aynalıkavak Kasrı gibi sahil kıyısı yerler daha çok ziyaret edilir hale gelmiştir⁹.

2.2.4. Barok Dönemi (1730-1855)

Barok Dönemi, XVIII. Yüzyılın ortalarında ortaya çıkmış olup, dönemin yapıları içinde en belirgin özelliklerin “dairesel, dalgalı ve kıvrımlı hatlar” şeklinde kendini gösterdiği görülmektedir. Örnek vermek gerekirse; Nur-u Osmaniye Camii, Zeynep Sultan Camii, Laleli Camii, Laleli Çukurçeşme Hanı, Birgi Çakırağa Konağı, Aynalı Kavak Yazlığı ve Selimiye Kışlası olarak sayılabilir. Barok daha çok duvar süslemelerinde, tepe pencerelerinin vitraylarında S ve C kıvrımlarıyla, akantus yapraklarıyla karşımıza çıkar¹⁰.

⁸ Kuban., a.g.e., s.511- 516..

⁹ Kuban., a.g.e., s.518-521.

¹⁰ Kuban., a.g.e., s.511,517,

2.2.5. Ampir Üslup Dönemi (1854-1876)

Bu dönemde “insan ve hayvan figürlerinden oluşan kompozisyonlar çokça bitkisel motiflerle zenginleştirilerek uygulanmıştır” (Arseven, 1943/1)¹¹. Dönemin en önemli örnekleri ise; “Nusretiye Camii, Ortaköy Camii, Sultan Mahmut Mezarı, Mevlevi Dervişleri'nin Galata Locası, Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Sadullah Paşa Konağı, Kuleli Kışlası” olarak sayılabilir.

2.2.6. Tanzimat (Eklektik) Dönemi (1860-1910)

Çoğunlukla R. D'Aronco, Hovsep Aznavuryan, A. Vallaur'y'nin dönemin önemli mimarları olarak ön planda olduğu Tanzimat Dönemi mimarisinin bilhassa Art Nouveau, Yeni Grek, Oryantalist ve Eklektisizm stiline hakim olduğu önde gelen mimari örnekleri ise çoğunlukla; Duyun-u Umumiye Binası, Pertevniyal Valide Sultan Camii, Botter Apartmanı, Mısır Apartmanı, Şeyh Zafir Binalar Grubu, Haydarpaşa Eczacılık Okulu ve Sanâyi-i Nefise Mektebi (İstanbul Arkeoloji Müzesi) şeklinde sayılabilir¹².

2.2.7. Cumhuriyet Öncesi Yeni Türk- Neo Klasik Dönem (1900-1923)

Tanzimat dönemi mimarlığından sonra Türk Neo-Klasik Üslubu yapılarda benimsenerek, geleneksel Türk üslubu mimari öğeleri (Selçuklu ve Osmanlı mimari elemanları) yapılarda kullanılarak batınında teknolojik yapı elemanlarının kullanılıp benimsenmesiyle I. Ulusal Mimarlık Akımını doğurmuş ileriki yıllarında ise Erken Cumhuriyet Dönemi yapılarının gelişimine zemin hazırlamıştır. Osmanlı Dönemi I.Ulusal Mimarlık Dönemi Yapılarından bazıları; Büyük Postane Binası, İstanbul Tapu Senedi Ofisi, Dördüncü Vakıf Hanı, Teyyare Apartmanları (Laleli Harikzedegan Konakları), Kastamonu Vilayet Konağı, İnebolu Türk Ocağı Binası, Beşiktaş İskelesi, I. T.B.M.M Binalarıdır. Mimar Ahmed Ali Kemalettin Bey ve Vedat Tek dönemin önemli mimarlarıdır.

¹¹ Celal Esad Arseven, Türk Sanatı (Cilt:1). İstanbul, 1943.

¹² Elif Kazancıoğlu, “ Batılılaşmanın Mimarı Boyutunda Dönüşümünün Bir Temsili: Hovsep Aznavuryan'ın Art Nouveau Tarzı Eseri Gülbenkyan Han”, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı, Ankara, 2018.

2.3. Cumhuriyet Dönemi Mimarisi

Türkiye Cumhuriyeti'nin 1923'te kurulmasından başlayarak bugüne kadar süregelen zaman boyunca hakim olan bu mimari süreç aynı zamanda, Cumhuriyetin ilk dönemlerinden bugüne kadar ki iki farklı kültür olan Doğu-Batı ikilemi arasında, köprü görevi üstlenerek, doğuyu temsil eden geçmişten gelen akımlarla, yenilikçiliği temsil eden Batılı akımlarında bir potada harmanlanmasına imkan veren bir dönem olmuştur. . Erken Cumhuriyet Dönemi I. Ulusal Mimarlık Dönemi eserlerinden bazıları; II. T.B.M.M Binası, İş Bankası Genel Müdürlüğü, Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü, Osmanlı Bankası, Tekel Baş Müdürlüğü, Ankara Etnografya Müzesi, Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası (Ankara Resim ve Heykel Müzesi), Ankara II. Vakıf Apartmanı Binaları Erken Cumhuriyet Dönemi I. Ulusal Mimarlık Akımının önemli eserleridir. Mehmet Vedat Tek, Ali Kemalettin Bey, Asım Kömürcüoğlu, Sırrı Bilen, Arif Hikmet Koyunoğlu ve Giulio Mongeri dönemin en önemli mimarlarıdır. Kökenlerini Osmanlı mimarisinden alan ve sonraki süreçler içinde ise çoğunlukla Alman, Avusturya ve İsviçre mimari Akımları'ndan etkilenecek devam eden Cumhuriyet Mimarisi, 1940 ile 50'lili yıllar arasındaki gelişim süreci sonrasında kendini bulmuş ve İkinci Ulusal Mimari Akımı ile sağlam temeller atmıştır. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi ve Edebiyat Fakültesi, İstanbul Adalet Sarayı dönem özelliklerini yansıtan yapılara örnek teşkil eder. Türk mimarisi bu dönemde, gerek Çanakkale Şehitler Anıtı, gerekse Anıtkabir türü yapılarda görüldüğü üzere, daha çok simetri özelliklerinin ön planda olduğu anıtsal formları ile ön plana çıkmaktadır¹³.

2.4. Türk Mimarisinin Gelişiminin Kısa Bir Değerlendirmesi

Giriş bölümü boyunca kısaca değindiğimiz 11. yüzyıldan başlayarak 16. yüzyılın ortalarına kadarki tüm bu süreç boyunca inşa edilen eserler göz önüne alındığında, Türkler yaşadıkları yerlerde sınırlı denilebilecek yapı teknikleri kullanmışlardır. 16. yy. Osmanlı Devleti'nin zirve dönemleriydi. Öyle ki, toplumsal, ekonomik, siyasal açıdan güçlü olan devlet, Sinan Dönemi Klasik Osmanlı

¹³ Hasol., a.g.e.

Mimarlığı örneği eserlerinde olduğu gibi, üst yapısal kurum ve ürünlerinde de kusursuz örnekler vermiştir. Mimar Sinan'dan sonra ise, Türk mimarlığının giderek yozlaşıp, özgün örnekler verme yetisinin zayıfladığı, hatta kaybedildiği görülmektedir. Mimar Sinan'la zirveye ulaşan Türk-İslam mimarlık sentezi, Sinan'dan sonra, yetiştirdiği ustalarla bir süre daha yaşamış ve sonra giderek çağa, gelişmelere yenilip kaybolmuştur.

Ancak İkinci Meşrutiyetten sonra, büyük ölçüde dışarıdan gelen fikir akımları ve Osmanlı devletinin o günlerdeki öze dönme, birlik beraberlik gereksinimi sonucu diğer sanat dallarıyla birlikte oluşan, mimarlıkta ulusallık arayışı Cumhuriyet'in ilk yıllarına kadar yine aynı amaçla varlığını sürdürmüştür. Bu dönemde “Türkler’ in yeni yapı teknikleri ortaya koymaktan çok, eldekileri büyük bir ustalıkla geliştirerek kullandıkları ve bilhassa konut mimarisinde bölgesel malzeme ve tekniklerle yetinerek her bölgede çok değişik görünümlere ulaştıkları” dikkati çekmektedir¹⁴.

2.5. Osmanlıdaki Batılılaşma Hareketlerinin Kökenleri

18. ve 19. yüzyıllar, dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi, Osmanlı toprakları için de pek çok farklı sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik ve teknik gelişmelerin yaşandığı, sanayileşmenin hızla kendini göstermeye başladığı çok özel bir dönem olmuştur. Söz konusu gelişmelerin getirdiği önemli katkıların yanında, geçmişten bugüne taşıya geldikleri geleneksel yapılara bağlı olarak yaşayan ve bu geleneksel yapılarla yönetilen Osmanlı İmparatorluğu gibi toplumların sosyokültürel ve siyasal yapı üzerinde köklü bir değişim yaşanmasına yol açmıştır¹⁵. Batılılaşma hareketleri 19.yy’da başlamış görünse de 17. yüzyıl sonu ve 18. yüzyıl başında meydana gelen gelişmelerle başlamış ve bu gelişmelerin sonuçları da 19. yüzyıl’da Avrupa toplumları ile kurulan ilişkilerin amacı askeri gücü arttırmaktı. Bunun yanı sıra Osmanlı toplumuna sosyoloji, mimari, dekorasyon vb. gibi konularda da etkisi bulunmuştur. Batıdaki gelişmelerle daha az ilgiliyken, batıyı takip artmıştır. “Özellikle de saray çevresi ve Osmanlı'nın ileri gelen aileleri, Avrupa'dan gelen yeni

¹⁴ Metin Sözen ve Zeki Sönmez, **Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi**, İstanbul, 1982.

¹⁵ Karpat, K. H., **Kısa Türkiye Tarihi 1800-2012**, İstanbul, Timaş yayınları.,2012,s. 13.

ekollerin etkisiyle yeni bir yaşam tarzı içerisine girmiş ve yeni beğenilere sahip olmuşlardır” (Nasır,1991)¹⁶.

2.5.1. Batılılaşma Hareketlerinin Mimariye Olan Genel Etkileri

Avrupa sanat, mimari ve medeniyet türü bu tip batı etkilerinin Osmanlı sosyal kültürel hayatında ve bilhassa mimarisindeki ilk yansımaları Lale Devrinde, büyük ölçüde de yabancı sanatkarlar etkisiyle olmuştur. Yirmi sekiz Mehmet Çelebi'nin III. Ahmet zamanında Paris'ten elçi olarak gönderilişi sonrasındaki ikinci dönüşünde yazdığı Sefaretname, Osmanlı Mimarisi'nde farklı bir anlayışı oraya çıkarmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nda o zamana kadar sadece ihtiyaç duyuldukça inşa edilen köşk ve kasırlar artık gösteriş amaçlı yapılmaya başlanmıştır¹⁷. Batılı tarzda oluşturulmuş eserlerin İstanbul'da Osmanlı mimarisine aktarılması ilk olarak dekorasyon ürünleri, süsleme ve dekoratif yapı elemanları ile olmuştur ve bu mimari unsurlar Osmanlı'da Barok ve Rokoko üslubu dâhilindedir.¹⁸. İstanbul'da dikkat çeken barok tarzı yapılar Sultan II. Mahmut dönemini de içine alarak varlığını sürdürmüştür. Türk mimarlarının geleneksel çalışmalarının eseri olan yapılarda ki Türk üslubu da artık gündemden yavaş yavaş düşmeye başlamıştır.

Daha çok dönemin camilerinde kullanıldığı görülen Barok ve Rokoko üslupları ile kubbelerde yükselme ve farklı formların kullanılması gibi plan şeması değişimleri ortaya çıkmış olup “geleneksel mekan tasarımı ve konstrüksiyon sistemlerinde ise belirgin köklü bir değişime gidilmediği” de gözlemlenmektedir ¹⁹. Dolayısıyla bu devr eserlerinde görülen, Avrupa kökenli mimari üslupların ve Barok, Rokoko dekoratif süsleme unsurlarının Osmanlı mimari üslubuna dahil edilerek, kendi mimari anlayışımız içinde eritildiği ve bir zenginlik olarak mimarimiz içinde var olduğu bilinmektedir.²⁰.

¹⁶ Ayşe Nasır, “Türk Mimarlığında Yabancı Mimarlar”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 1991.

¹⁷ Mustafa Cezar, Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi, İstanbul, 2009.

¹⁸ Üstün Alsaç, “Türk Mimarlık Düşüncesinin Cumhuriyet Devrindeki Evrimi”. Mimarlık Dergisi. İstanbul,1973, s.11,12.

¹⁹ Alsaç., a.g.e., s. 12.

²⁰ Alsaç., a.g.e., s. 13.

Reşit Paşa'nın 1836 yılında yazdığı mektup sonrası yapılan önerileri ışığında atılan adımlar sonrasında Batılı mimarların, İstanbul'a Payitaht'ta getirilmesi sonrası ve ilave olarak yetenekli Osmanlı gençlerinin de Avrupa'nın en kaliteli güzel sanatlar akademilerine ve mühendislik okullarına eğitime gönderilmesi sonrası Osmanlı mimarisinin 19.yüzyılda yeni bir gelişim göstermesinin yolu açılmıştır²¹.

19. yüzyılın ikinci yarısında ise daha çok İtalyan, Alman gibi yabancı kökenli mimarlardan önemli mimari görevlere atananlar sayesinde doğrudan batılı tarzda yapılar oluşturulmaya hız verildiği görülmektedir. Öyle ki örneğin Jasmund, Otto Ritter ve Helmuth Cuno adlı Alman mimarlar tarafından II. Abdülhamid Dönemi'nde tasarlanıp inşası yapılmış üç önemli yapı, günümüzde de hala varlığını ve işlevini sürdürmeye devam etmektedir. Bu yapılardan ikisi, A. Jasmund'un yapıtları olan Sirkeci Garı ve Alman Doğu Bankası olarak bilinen Bahçekapı'daki Deutsche Orient Bank binalarıdır. Üçüncü yapı ise Otto Ritter ve Helmuth Cuno" isimli Alman mimarlarca ortak olarak projelendirilen ve dönemin İstanbul-Bağdat demiryolunun da başlangıç noktası olan, "Haydarpaşa Garı"dır .

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemi, 20. yüzyılın ilk çeyreğinde mimarlık alanında seçmeci (eklektik) akımın etkinliğinin sürmekte olduğu görülmektedir. Mimar Otta Ritter'le Helmut Cuno'nun birlikte tasarladıkları Haydar Paşa Garı'nda, Neo-Barok üslubun egemen olduğu seçmeci anlayış, cephe tasarımında etkili olmuştur²². Fransız kökenli Alexandre Vallauray, Alman Kökenli Jachmund ve İtalyan kökenli Guilio Mongeri gibi yabancı mimarların uygulamalarında, Avrupa Mimarisinin tarihsel üsluplarının yanı sıra Selçuklu ve Osmanlı Mimarilerinin klasik biçimlerinden sivri kemer, geniş saçak, saçak destekleri, konsol ve sütun başlığı gibi mimari öğelerin yanı sıra değişik yörelerin mimarlık öğelerinin ve düzenlerinin kullanıldığı karmaşık bir seçmeci üslup görülür²³. Bazen Arap ve Hint Mimarileri'nden alınan öğelerin karıştırılması suretiyle doğu egzotizmi de bu seçmeci üsluba karışır. Vallauray ve D' Aronco'nun birlikte tasarladıkları ve bugün

²¹ Alsaç., a.g.e. s. 13.

²² Günsel Renda, Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı 1700-1850. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 1977.

²³ Mustafa S. Akpolat, "Levanten Mimar Alexandre Vallauray" Yayınlanmamış Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara, 1991.

için halihazırda “İstanbul Erkek Lisesi” olarak kullanılan “Duyun-u Umumiye” yapısı ile günümüzde “Haydar Paşa Lisesi” olarak kullanılan “Tıbbiye Okulu” böyle inşa edilmişlerdir²⁴.

Osmanlı'nın son dönemindeki seçmeciliğin çöküşü olarak görülmesiyle, mimarisinin bu çıkmazdan kurtarılması için bir mimarlık okuluna ihtiyaç duyulmuş ancak, başlangıçta okul kurmak yerine Avrupa'ya öğrenci gönderilmesiyle yetinilmiştir. Montani ve Bogos Şaşıyan Efendilerin 1873 yılında yapılmış olan Viyana Sergisi için hazırlanmış oldukları Usul-u Mimari-i Osmani isimli eserde Osmanlı Mimarisi'nin geçmişine önem verildiği ve bu mimarinin yeniden canlandırılmasının gerektiğine vurgu yapılmaktadır²⁵. Böylece Seçmeci üslup, Türk Mimarların bir başka yönde atılım yapmalarına ve kendi üsluplarını yaratmalarına neden olmuştur.

2.5.2. “Osmanlı Son Dönem Mimarlık Eğitimi ve İstanbul'daki Okullu Mimarlar”

Bu döneme gelinceye kadar gerek Anadolu topraklarında, gerekse Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetinin devam ettiği Asya'da, Avrupa'ya ve Afrika'ya kadar uzanan topraklarda yapılmış olan; camiler, mescitler, türbeler, darüşşifalar, mektepler, saraylar, köşkler, kasırlar, kervansaraylar, çeşmeler, su kemerleri, suyolları ve köprüler gibi Osmanlı mimari eserleri, o günlere kadar dünya sanat tarihi açısından büyük önem arz eden eserlere imza atmış Hassa Mimarlık Teşkilatı bünyesinde gerçekleştirilmiştir.²⁶ Kesin bir bilgi olmamakla beraber Hassa Mimarlık Teşkilatı'nın Fatih Sultan Mehmet döneminde varlığını ve çalışmalarını sürdürmüş olduğu düşünülmektedir.²⁷ Ancak Osman Gazi döneminde meydana getirilmiş mimari eserler ve imar çalışmalarına bakıldığında, merkez yönetime bağlı olarak çalışan

²⁴ Ayla Ödekan, **Kadın Sanatçı Sorunu, Cumhuriyet'in Renkleri Biçimleri**. İstanbul,1999, Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını s.20-35.

²⁵ Zeynep Çelik, **19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti: Değişen İstanbul**, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul,1996, s. 2

²⁶ Zarif M. Orgun, “Hassa Mimarları”, **Arkitekt**, İstanbul,1938, Yıl 8, 12.

²⁷ Orhan Erdenen, Osmanlı Devri Mimarları Yardımcıları ve Teşkilâtları, **Mimarlık Dergisi**, İstanbul, 1966, 1(27).

seçilmiş bir mimar ve usta ekibinin varlığı, imar çalışmalarının oluşturulmuş loncalar şeklinde birlikler ile gerçekleştirildiği düşünülmektedir²⁸.

Osmanlı Devleti'nin son döneminde Avrupa'dan itibaren küresel boyutlarda yayılmaya başlayan teknoloji ve sanayi odaklı gelişmeler, sadece askeri alanlarda değil gündelik hayatın işlevlerinde de yenilikler getirmeye başlamıştır. Hassa Mimarlık Teşkilatı'nın geleneksel yöntemleri ile mimaride yaşanan yeni tekniklerin ve malzemelerin etkileriyle baş edilemeyeceği düşüncesi belirgin şekilde baş göstermeye başlamıştır. Bu nedenle Avrupa'daki eğitim kurumlarında olduğu gibi eğitimi ve alanında uzmanlaşmış mimarlara ihtiyaç duyulduğu sonucuna varılmış ve "İstanbul'da mühendislik ve mimarlık okullarının açılması gerektiği" düşünülerek bu kapsamda okulların açılması düşünülmüştür. Bu şekilde batılılaşma hareketlerinin de etkisiyle, Osmanlı'da o döneme kadar devam etmiş ve sözlü ve usta-çırak ilişkisi şeklinde işlemiş bir mimarlık eğitimi sisteminden çıkılıp, okullarda verilen 'akademik mimarlık eğitimi' sistemine geçiş sağlanmıştır²⁹. Böylece bu değişim hem mimarların eğitimi, mimarinin planlanması, yorumlanması, üretilmesi gibi alanların hemen hemen hepsinde etkisini göstermiştir³⁰.

2.5.3. İstanbul'da İlk Mimarlık Okulları Girişimleri

18. yüzyıl ve sonrası, yenileşme ve batılılaşma gibi adların da verilmiş olduğu bu dönemde Osmanlı'da birçok alanda olduğu gibi mimarlık eğitimi konusunda da klasik eğitim anlayışının artık bırakılarak, Avrupa'nın da tesiriyle ilk etapta yeni tip eğitim bilgilerin devam edegelen klasik eğitim sistemine dâhil edilmesi sonrası oluşan ilave dersler şeklindeki verilmeye başlaması ile Avrupa'nın bilim ve teknolojisi Osmanlı eğitim sistemine de yansıtılmaya çalışılmıştır³¹. Sonrasında ise büyük bir kısmı batıdan gelen eğitimciler tarafından verilecek olan eğitim programları ile tamamıyla Batılı tarza dönmeye başlanmıştır. Bu noktada yeni dönem

²⁸ Şerafettin Turan, Osmanlı Teşkilatında Hassa Mimarları, *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü, 1963, Cilt 1, 1, 159-200.

²⁹ Huriye Gürdallı, Mimarın Formasyonunda Formel Mimarlık Eğitiminin Yeri, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2004.

³⁰ Gürdallı., a.g.e., s.31.

³¹ Mehmet Karaca ve diğ., İstanbul Teknik Üniversitesi ve Mühendislik Tarihimiz, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2012.

mimarlık eğitimi için daha çok mühendishanelerdeki değişimlerin ön ayak olduğu ve buralarda yaşanan idari ve yapısal değişimlerin dolaylı olarak mimarlık eğitim sistemine de aktarıldığı görülmektedir³².

Bu geçiş süreci ilk aşamada düşünülenlerden de daha hızlı bir şekilde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Osmanlıda son devri oluşturan bu yıllarda “yabancı mimarların etkisinin çok fazla olduğu, Türk mimarlarının ise hemen hemen tamamıyla arka planda kaldıkları ve hatta cami yapımlarında bile yabancı mimarların Padişah tarafından tercih edildiği” görülmektedir³³ “Bu yabancı mimarlardan, İstanbul'daki ilk mühendislik ve mimarlık eğitiminde etkili olanlarının da mevcut olduğu” bilinmektedir³⁴.

1884 yılına gelindiğinde ise idaresi Tophane Nezareti'nin bünyesindeki “Muhendishane-i Berrî-i Hümâyûn”a tabi olan "Hendese-i Mülkiye Mektebi" adıyla bilinen dört yıllık eğitim esaslı yatılı, yeni bir sivil mühendislik mektebi kurulmuştur. Ancak bu mektep mezunların kontrolü Nafia Nezareti'nin idaresine bırakılmıştır. Böylece, okul idari olarak bir makama bağlı iken mezun olan öğrenciler sivil alanda da çalışabilmiştir³⁵.

2.5.4 İstanbul'da Cumhuriyet Dönemi Mimarlık Okulları

Osmanlı'nın bilhassa son dönemi için büyük öneme sahip olan ‘Hendese-i Mülkiye Mektebi’, farklı isimlerde ve geliştirilmiş içerik yapısıyla sonraki dönemlerde de varlığını sürdürmüş olup, 1909'da ‘Mühendis Mekteb-i Alisi’ adıyla mühendis ve mimar eğitimine başlamış, 1928’li yıllarda ise ‘Yüksek Mühendis Mektebi’ olarak eğitim vermeye devam etmiştir. 1944 yılına gelindiğinde ise bu sefer

³² Yusuf Çetin ve Mehmet Ali Avcı, Çağdaşlaşma Sürecinde Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Kuruluşu ve Asker Ressamların Bu Okuldaki Eğitim Faaliyetleri Üzerine Bir Değerlendirme, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi(online dergi), Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü, 2010,s. 25, 51-66.

³³ Alsaç., a.g.e., s. 13.

³⁴ S. Durudoğan Akbaş, **Tanzimatla Gelen Batılılaşmanın Pera/Beyoğlu Mimarisine Etkileri**, Afife Batur'a Armağan, Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları, Literatür Yayınları, İstanbul, 2005.

³⁵ Karaca, M. ve diğ., a.g.e., s.146, 148.

"Teknik Üniversite" haline gelmiş ve sonrasında ise "İstanbul Teknik Üniversitesi" adıyla günümüzde de eğitim ve öğretim programlarına devam etmektedir"³⁶.

Türkiye’de 1883 senesinde kurulan Sanâyi-i Nefise Mekteb-i Âlisi okulunda ilk defa mimarlık eğitimi verilmiştir. Bu okulun önemi ise Osmanlı döneminden Cumhuriyet dönemine kadar uzanan tarihi bir geçmişe sahip olmasıdır. "Teknik Üniversite'de uzun yıllar mimarlık eğitimi sadece mühendislik eğitimi dâhilinde bir ders olarak verilmekteyken, Sanâyi-i Nefise Mekteb-i Âlisi'nde mimarlık bölümü bulunmaktadır"³⁷. "1928 yılında 'Sanâyi-i Nefise Akademisi' ismini alan kurum, sonrasında ise 'Güzel Sanatlar Akademisi' adını almış olup, 1969 yılında Devlet Güzel Sanatlar Akademileri Kanunu'nun kabulü ile bilimsel alanda özerklik kazanarak 'Devlet Güzel Sanatlar Akademisi' adı altında eğitim vermeye başlamıştır"³⁸.

2.5.5. Batılılaşma Hareketi Sonrası Yetişen İlk Osmanlı Tebaası Mimarlar

Osmanlı son devrine yaklaşırken, "İstanbul'un mimarlık alanında akademik eğitim veren ilk okullarında eğitim alan ve bu okullarda mesleki eğitim Osmanlı mimarlarının önde gelenlerine örnek olarak:" Mehmet Vedat Tek, Ali Kemalettin Bey, Asım Kömürcüoğlu, Yervant Terziyan ve Sırrı Bilen" verilebilir. Tezin konusu olan Eski Türk Ocakları Genel Merkezi binası'nın mimarı Arif Hikmet Koyunoğlu ile ilgili bilgiler yapı anlatılırken verilecektir.

Mehmet Vedat Tek

Mimar Mehmet Vedat Tek'in 1873-1942 yıllarında yaşamış olduğu bilinmektedir. Günümüzdekine benzer mimarlık mesleği denginde akademik bir eğitim almış, mimari tasarım ve uygulamaları yapmış olan ilk Türk mimarımızdır.

³⁶ Karaca, M. ve diğ. a.g.e., s.161.

³⁷ Ebru Karakaya, E., Türk Mimarlığında Sanayi-i Nefise Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi'nin Yeri ve Restorasyon Alanına Katkıları (1883-1960), Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Türk İslâm Sanatları Programı, İstanbul, 2006.

³⁸ Karakaya., a.g.e., s.7.

Bu alanda onunla aynı görüşle re sahip olan Mimar Kemalettin Bey ile birlikte I. Ulusal Mimarlık Akımı'nın kurucuları, uygulayıcıları ve öncüleri olmuşlardır³⁹.

Ali Kemalettin Bey

O dönem için nerdeyse tüm Avrupa'yı etkisi altına almış olan milliyetçilik hareketlerinin yaşandığı bir zaman aralığında dünyaya gelen Mimar Kemalettin Bey'in gençlik yılları da benzer şekilde bağımsızlık ve milliyetçilik hareketlerinin en şiddetli biçimde yaşandığı günlere denk gelmiş olup⁴⁰ bu sebeple Ali Kemalettin Bey büyük oranda fiziksel ve zihinsel olarak milliyetçi, ulusçu bir düşünce ortamında büyüüp gelişmek durumunda kalmıştır.

Kemalettin Bey, Şemsülmaarif ve Numune-i Terakki okullarında eğitimini alır daha sonra 1887'de Hendese-i Mülkiye Mektebi'nde mühendislik eğitimi de almaya başlar.⁴¹ 1891 yılında dereceyle mezun olur, sonra bu okulda öğretim görevlisi ve kendi hocası olan Alman August Jachmund'un asistanı olarak göreve başlar⁴². 1908 yılında, Osmanlı Mimar ve Mühendis Cemiyeti'ni kurar, bu vesileyle tarihi yapıların restorasyonu ve yeni yapıların tasarımlarıyla ilgilenir. Bunun yanı sıra Osmanlı mimarisinin ilkelerini de inceler ve kendi mimari üslubunu oluşturarak, ulusal mimari tarz hakkında fikirler geliştirmiştir. Vedat Tek ile birlikte Birinci Ulusal Mimarlık Akımı'nın öncülüğünü Vedat tek ile birlikte üstlenmiştir.

2.5.6. Batılılaşma Hareketi Döneminde Yabancı Mimarlar

Osmanlı devleti'nin son devrinde, İstanbul'da bulunan Türkiye'nin ilk mimarlık okullarında eğitim veren ve çok önemli görev sahibi olan yabancı mimarların bazıları şunlardır; Alexandre Vallauray, Giulio Mongeri, August Jachmund ve

³⁹ Süha Özkan, Mimar Vedat Tek (1873-1942), **Mimarlık**, S.11-12, Kasım-Aralık 1973, s. 45-51.

⁴⁰ Yıldırım Yavuz, **Mimar Kemalettin Ve Çağı, Mimarlık / Toplumsal Yaşam / Politika, Mimar Kemalettin Anma Programı Dizisi**, TMMOB Mimarlar Odası, T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, Ankara, 2009.

⁴¹ H. Kemali.,Söylemezoğlu., **“Mimar Kemalettin ve Dördüncü Vakıf Hanı”**, Arkitekt, 1978, İstanbul, s.17-22.

⁴² Karaca, M. ve diğ., a.g.e., s.200.

Raimondo Tommaso D'Aronco ve Balyanlardır.(Krikor Amira Balyan, Garabet Amira Balyan, Nikoğos Balyan, Sarkis Bey Balyan)

Alexandre Vallaury

Alexandre Vallaury Fransız asıllıdır. 1850 yılında İstanbul'da dünyaya gelmiş, Eğitimini Paris'te tamamlamış ancak sonrasında tüm yaşamını İstanbul'da geçirerek,

1921 yılında da vefat etmiştir. (Batur, 1985) ⁴³. 1870-1878 yıllarında Ecole Des Beaux Arts'da mimarlık üzerine donanım sahibi olmak adına eğitim almaya Paris'e gelmiş, devamında hayatının tamamını İstanbul'da sürdürmüştür (Aktemur, 2005:4)⁴⁴. Mesleğinin ilk yıllarında oluşturduğu projelerini ve rölöve çalışmalarını pek çok resim sergilerinde teşhir etmektedir ve bu sergiler vesilesiyle de Sanayi-i Nefise Mektebi'nin var olmasında büyük pay sahibi olan Osman Hamdi Bey ile tanışmıştır. Bu tanışma neticesinde,günümüz Arkeoloji Müzesi binasını yaparak (1882) bu mektebin ilk binasını inşa etme şansına sahip olmuştur (Aktemur, 2005: 4)⁴⁵.

Vallaury'nin mimarlık eğitiminde onu öne çıkaran özelliğine gelince, İstanbul'da ilk mimarların yetiştirildiği ilk mimarlık okulu olan Sanayi-i Nefise Mektebi'nde Mimarlık Bölümü'nün başında bulunan ilk kişi olmasıdır. Mektepte Fenni Mimari dersini veren ilk hocadır (Aktemur, 2012: 39)⁴⁶. Vallaury'nin ayrıştırıcı özelliği ise Batı ile birlikte Doğu ve Osmanlı mimarisi çizgilerine hâkim olmasıdır. Belki bu özelliği kazanmasında İstanbul'da yaşamış olması da etkilidir.

⁴³ Afife Batur, Batılılaşma Dönemi Osmanlı Mimarlığı, **Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, C.IV, İstanbul,1985, s.1055.

⁴⁴ Ali Murat Aktemur, A. M., "Osmanlı Bankası'nın Tarihçe ve Mimarisi", Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi(online dergi), Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, 2005, <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/GSED/article/view/2448>

⁴⁵ Aktemur., a.g.e., s.4.

⁴⁶ Aktemur., a.g.e., s.39.

Giulio Mongeri

Giulio Mongeri, İtalyan kökenlidir. İstanbulda doğmuştur. Mimarlık tarihi açısından varlığı önem arz etmektedir (Çinici, 2016)⁴⁷. Milano'daki Brera Akademisi'nden Camillo Boito'nun öğrencisidir ve eğitim hayatı başarılı bir şekilde tamamlanmıştır. 1900-1930 senelerinde Türkiye'de yaşamış, memuriyetten ziyade , serbest çalışmalar yapmayı tercih etmiştir. İz bırakan önemli eserleri, İstanbul, Ankara ve Bursa'da bulunmaktadır. (Nasır, 1991: 339)⁴⁸. Ancak Türkiye'nin ilk mimarlık eğitiminde katkıları büyük olan Mongeri, Sanayi-i Nefise Mektebi'nde öğretmen olmayı kabul ederek ikinci önemli yabancı hoca olmuştur. Mongeri, o zamanlarda yaşanan savaş sebebiyle ülkesine dönmek zorunda kalmış olsa da çalışmalarına devam etmiştir. Sanayi-i Nefise müdürlüğü yapmış, bu okulda Beaux Arts benzeri bir eğitim sistemi uygulatmıştır. (Akın, 2005: 282)⁴⁹.

Mongeri, savunduğu ulusal kimliklere sahip olan mimari üsluba ve döneminde Türkiye'de yeni yeni oluşmaya başlayan Modern mimari akımına kendisini yakın görmüştür ancak Türk mimarisindeki yeni gelişmelere ayak uyduramadığını bildirmiş⁵⁰ ve o sonraları Güzel Sanatlar Akademisi adını alan Sanayi-i Nefise Mektebi'nden istifa edip, 1930'da da atölyesini kapatmıştır⁵¹. Mimarın yapılarında en baskın şekilde Bizans, Neo-Gotik, Neo-Osmanlı ve Oryantalizm gibi tarihi dönemlerin farklı mimarilerini yeniden uygulayan ve döneme uyarlayan eklektik bir mimari üslup görülmektedir⁵².

Krikor Amira Balyan

III. Selim ve II. Mahmud döneminde yapılmış olan kamu yapılarının mimarı olarak bilinmekle beraber, saraylar da yapmıştır. Eserleri arasında altı saray, dört kasır, altı kışla, bir cami, iki kilise, iki büyük bend vb. bulunmaktadır. Cami, kiliseler ve bendler özgün durumlarını korumaktadır. Aynalıkavak Kasrı mimarın en dayanıklı ve

⁴⁷ Damla Çinici, Başkent Ankara'nın İnşasında Etkin Bir Mimar: Giulio Mongeri ve Yaşam Öyküsü. Ankara Araştırmaları, 2016.

⁴⁸ Nasır., a.g.e., s.f. 339.

⁴⁹ Akın, G., "**Mongeri'nin Komşuları**", Afife Batur'a Armağan, Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları, Literatür Yayınları, İstanbul, 2005, s. 39.

⁵⁰ Dengiz, ve diğ., a.g.e., s.43.

⁵¹ Dengiz, ve diğ., a.g.e., s.43.

⁵² Dengiz, ve diğ., a.g.e., s.43.

sağlam kalan eseridir. Selimiye Kışlası, Valide Bendi ve olgunluk döneminin ürünü olan Nusretiye Camisi mimarın en tanınmış yapıtlarıdır⁵³.

Garabet Amira Balyan

Dolmabahçe Sarayı'nın mimarıdır. II.Mahmud, Abdülmecid ve Abdülaziz'in saltanat yıllarında hassa mimarlığı yapmıştır. Abdülmecid'in dönemin de çok verimli olmuştur. Otuz yıla yakın çalışma hayatında pek çok saray, fabrika, kışla, cami, hastane, okul ve türbeler yapmıştır. Meydana getirmiş olduğu eserlerin pek çoğu sağlamdır⁵⁴.

Asal geometrik biçimler içeren planlar, oranlı büyüklükler, büyük ölçüde bezemeden arındırılmış düz yüzeyler, yarım daire kemerler veya frontonlu pencereler gibi özelliklerle belirlenen bu yaklaşımın kullanıldığı yapılar arasında II. Mahmud Türbe ve Sebili, Cemile ve Münire Sultan Sarayları, Dolmabahçe Camisi, Yeni Bend vb. bulunmaktadır⁵⁵.

Nikoğos Balyan

Balyan soyadını taşıyanlar içinde ilk defa akademik eğitim almış kişidir. Paris'te bulunan Saint Barbe okulunda mimarlık eğitimi almış; sonrasında ise Balyan atölyesinde çalışmaya başlamıştır. Kısa süren meslek yaşamını oldukça dolu yaşamıştır. Dolmabahçe Sarayı'nın Muayede Salonu ve ana giriş kapılarının tasarımı kendisine atfedilen Çırağan Sarayı böyle bir arayışın gösterebileceği yetkinlik düzeyini işaret etmektedir. Nikoğos'un başlıca yapıtları arasında Göksu, İhlamur, Mecidiye kasırları, Tophane ve Dolmabahçe saat kuleleri, Malta Köşkü ve Ortaköy Camisi sayılabilir⁵⁶.

⁵³ Selçuk Batur (Kişisel Arşivlerde İstanbul Belleği Taha Toros Arşivi), "Balyanlar", Mimarlık Dergisi ,1994, s.1090, www. earsiv.sehir.edu.tr.

⁵⁴ Batur,S., a.g.e., s.1089,1090.

⁵⁵ Batur,S., a.g.e., s.1090.

⁵⁶ Elmon Hançer., "Sultanın Mimarı Balyanlar," **Atlas Dergisi** ,Aralık 2007.,s.108.

Sarkis Bey Balyan

Osmanlı Devleti'nin baş mimarı olan Sarkis Bey, Balyan ailesinin en tanınmış kişiliğidir. Hemen tümü büyük yapımlar olan yaklaşık elli civarında yapının mimarıdır. Mimarlık eğitimini Paris'te yapmış, ayrıca mühendislik kurslarını da izlemiştir. Yapı listesinde altı saray, onbeş kasır, iki av köşkü, üç cami, dört kışla, okullar ve konut blokları, bir çeşme, bir fabrika ve bir antrepo bulunmaktadır. Beylerbeyi Sarayı, Büyük Mabeyn Köşkü ve tasarımı Nikoğos tarafından yapılan Çırağan Sarayı'nın inşası gibi büyük yapımlar bu ünlü mimarın listesinin yalnızca küçük bir bölümüdür, Sıralananlar dışında Taşkılla, Maçka Silahhanesi, Ali Paşa Konağı, Adile Sultanın sarayları, av köşkeri, Fişekhane gibi yapıtları vardır⁵⁷.

⁵⁷ Batur,S., a.g.e., s.1090.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ULUSAL KİMLİK KAPSAMINDA GELİŞEN ULUSAL MİMARLIK AKIMLARI VE CUMHURİYET DÖNEMİ MİMARLIĞINA KATKILARI

3.1. Birinci ve İkinci Ulusal Mimarlık Dönemleri, Öncesi, Oluşum Nedenleri ve Biçimsel Özellikleri

Her büyük değişimin oluşunda olduğu gibi Birinci ve İkinci Ulusal Mimarlık Dönemi'nin oluşumunda da o döneme dair sosyal ve siyasal durumların, süreçlerin tetiklenmesinde büyük etkisi olmuştur. Bu sebeple Ulusal Akımlara dair mimari yaklaşımlara geçmeden önce, ilgili dönemlerin sosyal ve siyasal etkileri incelenecek ve sonrasında da Birinci ve İkinci Ulusal Mimarlık Dönemleri'nin öne çıkan biçimsel özellikleri sunulacaktır.

3.1.1. Birinci ve İkinci Ulusal Mimarlık Dönemi Öncesi Sosyal ve Siyasal Durumlar ve Tetikleyici Etkenler

19. Yüzyıl Osmanlıların batıya ayak uydurma çabaları ile geçmiştir. 1830'lu yıllardan itibaren batılılar kendi yararlarına olan kurumları, ekonomik temelleri bu kurumlar için hazır olmayan Osmanlı toplum yapısına sokmak için büyük çaba göstermişlerdir. Osmanlı maliye sisteminin, 1878 Berlin Kongresi'nde alınan kararların bir sonucu olarak kurulan "Düyun-u Umumiye" kanalıyla diğer devletlerden oluşan bir komisyon tarafından denetlenerek yönetilmesi, İmparatorluğun üzerindeki yabancı baskısının ve hakimiyetinin çok net bir kanıtı olmuştur.⁵⁸ Böylece Osmanlı şehirlerinin fiziki yapısı değişmeye başlamış, "Mülki Yönetim" adı altında yeni bir yönetim kurumu oluşturulmuştur. Yönetim yapısının değişmesi ile kentlerde "yönetici merkez" olarak Hükümet Konakları, "yerel yönetimin" simgesi Belediye binaları inşa edilmiş, ulaşımdaki değişmelere bağlı olarak gar binaları, posta-telgraf idaresi gibi yeni yapılar ortaya çıkmıştır. 23 Temmuz 1908'de II. Abdülhamid'in tahttan indirilip, Meşrutiyetin ilan edilmesinden sonra, kısa zamanda büyük bir nüfuz elde ederek hakim konuma gelen İttihat ve

⁵⁸ Batur, A., a.g.e.

Terakki Cemiyeti ile, bayındırlık faaliyetlerine daha büyük önem verilmeye başlanmıştır (Lewis,1984)⁵⁹.

Tüm bu yenileşme ve batılılaşma girişimlerinin yanında Avrupa'da doğan ve kısa sürede tüm dünyada yaygın bir şekilde gelişmeye başlayan milliyetçilik ve ulusçuluk akımları, diğer tüm devletleri olduğu gibi Osmanlı Devleti'ni de yakından etkilemiş ve kısa süre içinde Türk düşünür ve aydın kesimi tarafından konuşulup değerlendirilmeye başlanmıştır. 19. yüzyıl boyunca, Osmanlı İmparatorluğunu içine düştüğü bu çıkmazdan kurtarmayı amaçlayan çeşitli ideolojiler oluşturulmuştur. Bu amaçla başlatılan reformları sürdürmek ve yaygınlaştırmak için ilan edilen Tanzimat Fermanı (1839), yönetim ve toplum yapısını modernleştiren, sürekli bir yasama ve reform dönemini başlatarak yönetimin merkezileşmesini sağlamıştır. Geçmişten bugüne İmparatorluk sınırları kapsamında barış ve birlik içinde yaşamaya devam eden farklı milletlerden, dinden ve etnik gruplardan olan unsurları, tek bir millet olarak benimseyen ve tüm bu ortak değer ile unsurların birleşmesi ülküsünden doğan bir yansıma olarak ortaya "Osmanlılık" anlayışı çıkmıştır. Bu anlayış tüm Osmanlı topluluklarına hitap etmiştir. Bu minvalde ilk ideolojik anlayış olması bakımından da önemlidir. II. Abdülhamit döneminde İslamcılık fikrine yakınlaşılmasıyla ortaya çıkan ümmetçilik anlayışı bile Osmanlılık kadar geniş kabul görmemiştir. Osmanlılık anlayışı, II. Meşrutiyet'in (1908) ardından yerini milliyetçilik kökenli Türkçülük anlayışına bırakmıştır.

Bilhassa 1908 yılındaki II. Meşrutiyet'in ardından, İttihat ve Terakki Fırkası önderliğinde ve özellikle de Ziya Gökalp'ın öncülüğü ile 'Türkçülük-İslamcılık' adlı yeni bir ideolojik yaklaşım benimsenmeye başlamıştır. Bu sayede Osmanlı egemenliğine başkaldırıp teker teker kopan diğer uluslara ve sömürgelere karşı, Türk-İslam kültürüyle bir cephe oluşturmak ve dolayısıyla Türk birliğini korumak amaçlanmıştır. Bu akım sadece siyasal ve sosyal hayatı değil tüm diğer sanat dallarında ve pek tabii ki mimarlık alanında da geniş etkiler oluşturmaya başlamıştır⁶⁰. Cumhuriyet öncesi oluşan bu ortamda, dışarıda yetişen Türk mimarlardan, Kemalettin ve Vedat beyler başta olmak üzere yerli ve yabancı

⁵⁹ Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, (Çev. M. Kıratlı), Ankara, 1984.

⁶⁰ Sözen, a.g.e., s.27,28.

mimarlar tarafından bu akım doğrultusunda uygulamalar yapılmıştır. Bilhassa o dönemin iki önemli eğitim kurumunda bu yönde dersler konarak, öğrencilerin bu üslup ışığı altında yetiştirilmesi ve hem Cumhuriyet döneminde, hem de Cumhuriyet döneminden önce yönetimlerin politik amaçlarla bu görüşü desteklemeleri sağlanmaya çalışılmıştır⁶¹. Bu dönem Cumhuriyet'in ilk beş yılı da dahil olmak üzere 1923-1927 yılları arasında etkinliğini sürdürmüş, Atatürk devrimlerinin gündeme gelmesi, genç Cumhuriyetin çağdaşlaşma yolunda atılım yapmasıyla, 1927'lerde son bulmuştur. Esas amaç, klasik Osmanlı mimarisine has dekoratif unsurları yeni inşaat teknikleri ile birleştirmektir⁶².

Yeni Mimari olgusunun oluşumunda hiç şüphesiz 1930'lu yıllardan itibaren başta Almanya olmak üzere diğer bazı Orta Avrupa ülkelerinden davet edilen uzman eğitimci ve tasarımcıların oldukça büyük katkısı olmuştur⁶³. Zira yeni mimarlık olgusu öncesinde, hem yeni gelişmelerin yeterince yakından takip edilememesi ve büyük oranda da dönemin inşaat sanayiinin yetersizliğinin sebep olduğu sınırlılıklar nedeniyle binalar daha geleneksel bir biçimde, daha küçük açıklıklar ve çoğunlukla da eğimli kiremit çatılar kullanılarak inşa edilmiştir⁶⁴. 1940-50 arasında ise birincisinin ardından gelen II. Ulusal Mimarlık Akımı ile de, ilki gibi Batı kökenli akılcı ve işlevci mimarlık anlayışına tepki olarak Türkiye'ye özgü bir dil kurmayı amaçlayan düşünce sistemi kurulmaya çalışılmıştır. Bu akım da aynı yıllarda Almanya ve İtalya'da gelişen faşizmin tarihselci mimarlık tutumuyla beslenmiştir. II. Ulusal Mimarlık Akımı'nın ilkinden en temel farkı ise; Türk halk mimarlığı geleneğine, özellikle Anadolu Türk evine, bir ölçüye kadar da Anadolu Selçuklu mimarlığına yönelmiş olmasıdır. II. Ulusal Mimarlık yanlısı mimarlar, yapıların, içinde buldukları çevre ve iklim koşullarıyla uyum içinde olmasını, yerel malzemelerle yapılmasını istemişlerdir⁶⁵.

II. Ulusal Mimarlık akımının oluşum tarihine bakıldığında süreci tetikleyen en önemli olayın, 1934'de Güzel Sanatlar Akademisi'nde başlatılan ve Mimar Sedat H.

⁶¹ Sözen., a.g.e., s.28,29.

⁶² Sibel Bozdoğan, **Modernizm ve Ulusun İnşası: Erken Cumhuriyet Türkiye'sinde Mimari Kültür**, Çev. Tuncay Birkan, Metis Yayınları, İstanbul, 2002, s.31-61.

⁶³ Celal Esat Arseven, Yeni Mimari, Agah Sırrı Kütüphanesi, İstanbul, 1931.

⁶⁴ Arseven.,a.g.e

⁶⁵ Bozdoğan., a.g.e., s.31, 33, 75.

Eldem'in adıyla bütünleşmiş olan Milli Mimari Semineri olduğu görülecektir. Bu seminerlerin en öncelikli amacını, yerli bir mimarlık anlayışı için yeni bir farkındalık uyandırarak bu doğrultuda bir eğilim geliştirmeye önayak olmak şeklinde özetlemek mümkündür. Bu amaca ulaşmak içinse en kolay ulaşılabilen ve en geniş değerlendirme imkanı sunacak olan sivil mimari incelemelerine başlanılmış ve öncelikli olarak da İstanbul'da yer alan köşk ve yalılar inceleme kapsamına alınarak Anadolu'daki konut kültürü anlayışına dair değerli çıkarımlar elde edilmeye çalışılmıştır. Bu yapılan araştırmalar sonrası hayata geçirilen II. Ulusal Mimarlık Akımı neticesinde dönemin önde gelen mimarlarından Emin Onat ile Sedad Hakkı Eldem birlikte yaptıkları İstanbul Üniversitesi Fen ve Edebiyat Fakültesi ile İstanbul Adalet Sarayı tarzı büyük devlet yapıları tasarlanarak imar edilmiştir ⁶⁶. Yine aynı dönemde E. Onat, Orhan Arda ile birlikte Anıtkabir'i tasarlamış, S. H. Eldem Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi'ni ve İstanbul'da dönemin simgesi olarak nitelenebilecek Taşlık'taki Şark Kahvesi'ni gerçekleştirmiştir ⁶⁷. II. Ulusal Mimarlık akımının en olumlu yanı, Türk mimarlığı mirasının korunmasına ve öğelerinin saptanmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi olmuştur. Bu da yalnızca geleneksel mimarlığın değil, çağdaş mimarlığın ilkelerinin de daha iyi anlaşılmasına olanak hazırlamıştır.'

3.1.2. Birinci Ulusal Mimarlık Döneminin Öne Çıkan Biçimsel Özellikleri

I. Ulusal Mimarlık Akımı'nın en öncelikli olarak ürün verdiği iki büyük kent hiç kuşkusuz "İstanbul ve Ankara" olmuştur. İlk yıllar mimarisine baktığımızda bilhassa Ankara'nın büyük çoğunlukla I. Ulusal Mimarlık Akımı anlayışı ile oluşturulmuş yeni mimari öğelerle yapılandırılmış olduğu görülecektir. Bu haliyle sanki Yeni Cumhuriyetin Dili'nin, Ankara özelinde, mimarlık anlayışı açısından Birinci Ulusal Mimarlık Akımı ile vücut bulmuş olduğu söylenebilir. Nitekim Ankara'daki yenilikler, adeta bir domino etkisiyle Anadolu'nun diğer yeni genç kentleri için de ilham kaynağı olmuş ve onların mimari yapıları için de örnek rol model niteliği kazanmıştır.

⁶⁶ Bozdoğan., a.g.e., s.294.

⁶⁷ Bozdoğan., a.g.e., s.311,312, 313.

Hiç kuşkusuz bu dönemin genel çizgilerinin en belirgin özelliği, Sinan dönemine dair klasik Osmanlı mimarlığı taklitçiliği oluşturmaktadır. Ancak bu dönemde artık figüratif kalmış bu öğeler, Sinan dönemi ustalığının hazzını vermemektedir. Buna farklılaşan işlevlere hala Sinan dönemi Osmanlı yapı parçalarının irdelenmeksizin oturtulmaya çalışılması neden olmaktadır. Aynı zamanda, gittikçe sayıları artan ve yönetim tarafından devlet mekanizmasının önemli yerlerinde görevlendirilip, sorumluluk verilen yabancı mimarların birlikte getirdikleri, Avrupa kökenli mimarlık anlayışlarının, bu dönemde üretilen yapılardaki çizgilerini de eklemek yerinde olacaktır.

Aktemur ve Arslan'nın adı geçen çalışmalarından da yola çıkarak bu akımın mimari özelliklerini şu şekilde maddeler halinde sıralamak mümkündür⁶⁸;

a) Milli mimari Selçuklu ve Osmanlı anıtsal yapılarından özellikle de dini yapılarından esinlenilmiş bezeme, kemer, kubbe gibi elemanların kullanımı ile uygulanmaya çalışılmış, yapım tekniğinde ise tamamen batıdan gelen betonarme gibi modern teknikler kullanılmıştır. Ana girişler; meydan, park, bahçe, geniş cadde vb. yerlere bakan ana cephelere yerleştirilmiştir. Girişin, bezeme, süsleme, sütunlar hatta kubbe ya da yalancı kubbeler ile vurgulanmasına özen gösterilmiştir. Bu cepheler süsleme, bezeme ve hareketlilikleriyle diğerlerinden göz alıcı duruma getirilerek farklı tutulmuşlardır. Ankara Gazi İlk Muallim Mektebi (Mimar Kemalettin Bey) ve Ankara Palas (Mimar Vedat Tek ve Kemalettin Bey) konunun güzel örnekleridirler.'

⁶⁸ Ali Murat Aktemur, Muhammet Arslan, I. Ulusal Mimarlık Akımı ve İstanbul-Karaköy'deki Örnekleri, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 2006, 16, 1-34.

Resim 1: Ankara Gazi İlk Muallim Mektebi, 1928 görünümü

Kaynak: <http://www.tamsanat.net/sanaticilar/eserleri.php?sanatici=380&album=232>. Erişim Tarihi: Nisan, 2019

Resim 2: Ankara Palas. Halen devlet konukevi olarak hizmet vermektedir.

Kaynak: <https://indigodergisi.com/wp-content/uploads/2018/09/ankara-palas-cumhurbaskanligi-1.jpg>
Erişim Tarihi: Nisan, 2019

b) Yapılar oluşturulurken kullanılan sistem en günceli bile olsa, kesme taş kullanılmış veya kesme taş görünümünde bir görsel elde edilmeye çalışılmıştır. Ankara Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü (Mimar Mongeri) ve Konya Dar-ül Muallimin (Mimar Muzaffer Bey) binaları bu kuralın güzel örneklerindedir.

c) Cephelerde bazen girişler, bazen de köşeler kubbelerle hareketlendirilmiştir, yatay düşey çizgi yüklemeleriyle, anıtsal görünüm kaygısı taşınmıştır. Zaman zaman kubbelerin bir bölümü yalancı kubbe olarak

düzenlenmiş, üç katlı cephe düzenlerinde, batı mimarlığının katların kornişlere ayrılması şeklindeki tutumu yinelenmiştir. Yatay bölünme hazan gerçek katlara karşılık gelmeden kullanılmıştır⁶⁹. Bu koşula örnek oluşturacak yapılar; İstanbul Dördüncü Vakıf Han (Mimar Kemalettin bey), Ankara Tekel Başmüdürlüğü (Mimar Mongeri), İstanbul Tayyare apartmanları (Mimar Kemalettin bey) sayılabilir.

d) Cephelerde sık kullanılan özellik çıkmalar olmuştur. Özellikle Ankara, İstanbul, İzmir gibi büyük kentlerde bu dönemde yapılmış işhanlarında zemin kattan sonra yapı, taşırılmış, farklı şekillerde konsollar da kullanılarak yapı daha hareketli gösterilmeye çalışılmıştır. Örneklenecek olursa, Ankara Evkaf apartmanları (Mimar Kemalettin), Ankara İş Bankası ilk Genel Müdürlük yapıları (Mimar Mongeri) sayılabilir.⁷⁰.

⁶⁹ Hasol, a.g.e., s.34.

⁷⁰ Hasol, a.g.e., s.35, 53.

XXXXXS
GCPS

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TÜRK OCAKLARININ ULUSAL MİMARİ KİMLİK OLUŞUMUNDAKİ ETKİLERİ VE ANKARA RESİM HEYKEL MÜZESİ (ESKİ TÜRK OCAKLARI BİNASI) ÖRNEĞİ

4.1. Türk Ocağı Kavramından Türk Ocakları Yapısına Geçen Süreç

19. yüzyıl boyunca, Osmanlı İmparatorluğu'nu içine düşüğü durumdan kurtarmayı amaçlayan çeşitli ideolojiler oluşturulmuştur. İmparatorluk olgusunun bir yansıması olarak süregelen 'Osmanlı Milleti' 'Osmanlılık' anlayışı tüm Osmanlı topluluklarına hitap eden ilk ve en köklü ideolojik yaklaşım olarak son dönemlere kadar hakimiyetini sürdürmekteydi. Nitekim II. Abdülhamit döneminde İslamcılık fikrine yaklaşımla ortaya çıkan ümmetçilik anlayışı bile Osmanlılık kadar geniş kabul görmemiştir. Osmanlılık anlayışı, II. Meşrutiyet'in (1908) ardından yerini milliyetçilik kökenli Türkçülük anlayışına bırakmıştır. Zira Osmanlı Devleti'nin kurtuluşu için uygulanmaya çalışan İslamcılık ve Osmanlılık politikalarının başarısız sonuçlanmasıyla geriye sadece Türkçülük ideolojisi kalmıştı. Fakat Türk milleti de Osmanlı yapısı içinde Türklüğünü unutmaya yüz tutmuştu. Türk'ün bir "millet" olması gerekiyordu.

O dönem için bu düşüncelerin yaygınlaşmasında bir çok Türk aydınının önemli etkileri olmuşsa da Türkçülük ve Türk Milliyetçiliğinin başlıca ideoloğu Ziya Gökalp'in teorileri, Osmanlı canlandırmacılığından bir 'Milli üslup' çıkarmaya doğru fazlasıyla etkin bir ideolojik gerekçe sunmaya başlamıştı. Gökalp her şeyden önce, her ikisi de Türk kimliğini oluşturan ögeler olmasına rağmen, 'Milliyet'i (Ural-Altay Türk halkları grubunu), 'Din'den (milletler-üstü olan İslam cemaatinden) ayırt ediyordu⁷¹. Osmanlı kültürü ve mimarisi her ne kadar Türklerin din itibarıyla ait oldukları İslami cemaati temsil ediyorsa da, bu kültür, İslam Cemaati içindeki diğer milliyetlerin kültürlerinden ayrı, Türklere özgü bir kültürdü. İkincisi, Gökalp, toplumsal hayatın odağını sırasıyla 'Kültür Grupları'na ve 'Medeniyet Grupları'na

⁷¹ Ziya Gökalp, Türkleşmek, İslâmlaşmak, Muasırlaşmak., Evkâf-ı İslâmiye Matbaası, Hazırlayan. Dr. Mustafa Özsarı, Nâşiri: Yeni Mecmua, İstanbul, 1918.

yerleştirmiş olan Emile Durkheim ve Gabriel Tarde'in sosyolojik teorilerinden yola çıkarak, 'Kültür/hars' ile 'Medeniyet' arasındaki ünlü ayrımını formüle etmişti. Bu, bir yanda, inançlar, ahlaki vazifeler, estetik hisler ve sübjektif mahiyette olan idealler ile öte yanda, Hepsi de objektif mahiyette olan ilmi hakikatler, hijyen ve ekonominin kuralları, nafia işlerine dair faydalı zanaatlar, ticaret ve ziraat teknikleri arasında yapılan bir ayrımı⁷².

Gökalp buradan çıkarak, Batı'dan medeniyet ödünç alınabileceği halde, kültürün milletin kendi halkı ve tarihine bağılı kalması gerektiği gözleminde bulunmuş ve bu fikirlerini řu cümlelerle ifade etmiştir: "Türklüğün ve İslamlığın idealleri arasında bir tezat olmadığı gibi, bunlarla muasırlaşmak ideali arasında da bir tezat yoktur. Muasırlaşmak, sadece Avrupa'nın teorik ve pratik ilimlerini ve tekniklerini kabul etmeyi mecbur kılar. Dinde ve milliyette aranması gereken ahlaki ihtiyaçlar ise, sanki birer makine veya teknik imişler gibi Batı'dan ithal edilemezler. Hars millidir, medeniyet beynelmilel" (Gökalp,1918)⁷³.

Bu fikirle harekete geçen dönemin Türk aydınları Türk Milliyetçiliği akımını olabildiğince yaymaya çalıştılar. Bu uğurda 2.Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte gelişen cemiyetleşme serbestliğiyle de beraber, bu fikir akımı için; Türk Derneği, Genç Kalemler, Türk Yurdu Derneği, Türk Gücü Derneği gibi dernekler kuruldu. Yurtdışında ise; Cenevre Türk Yurdu, Lozan Türk Yurdu, Paris Türk Yurdu ve Berlin Türk Yurdu gibi derneklerle Türkçülük fikri milliyetçi kurumlardı. Bu kuruluşlar içerisinde en etkili ve en uzun ömürlüsü olan Türk Ocağı, 20 Haziran 1327 (3 Temmuz 1911) Pazartesi günü İstanbul'da faaliyete başlamışsa da Türk Ocağı'nın resmi kuruluş tarihi olarak, 9 Mart 1328 (22 Mart 1912) tarihi kabul edilmektedir⁷⁴.

Türk Ocakları'nın kuruluş şeklini incelediğimizde, diğer benzer Avrupa akımlarının çoğunda olduğu gibi bu akımın da, öğrenci odaklı bir gençlik hareketi olduğunu görebiliriz. Türk Ocakları hareketi, Osmanlı ve Türklük karşısındaki

⁷² Gökalp., a.g.e.

⁷³ Gökalp., a.g.e.

⁷⁴ Tarık Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasî Partiler ve II. Meşrutiyet Dönemi, C.1, İstanbul, 1984.

öğrencilere, Osmanlı ve Türklük savunucusu öğrencilerin tepkisinden doğmuştur⁷⁵. Türk Ocaklı gençler Hamdullah Suphi'ye başkanlık teklifini götürmüş ve bu teklifi kabul eden Hamdullah Suphi, 18 Mayıs 1913'teki kongrede oy çokluğu ile Türk Ocağı başkanı seçilmişti⁷⁶. Hamdullah Suphi, teşkilatçı yapısı ve hitabet konusundaki başarısıyla Türk Ocağı'nın 1931 sürecindeki kapanışına kadar başkanlık yapmıştır.

Milliyetçi düşüncenin yaygınlaşmaya başlaması sonrası artan faaliyetlerin de etkisiyle devlet desteği ile ocakların şubelerinin çoğalması sağlanmıştır. İlgili tarihi kayıtlar incelendiğinde; 1. Dünya Savaşı sırasında İstanbul Türk Ocağı'nın üye sayısı 2743'ü bulmuş olduğu görülmektedir. 1925 kurultayına göre 38, 1926'da 97 tane Türk Ocağı'nın özel binaya sahip olduğu belirtilmektedir. Ocaklar kapatıldığında bu binalardan 77'si fırkaya 44'ü de halkevlerine verilmiştir⁷⁷.

Resim 3: Halkevi'ne çevrilmiş Ankara Türk Ocağı Binası – 1930.

(Kaynak: <https://www.arkitera.com/haber/1530/turk-ocaklari-merkez-binasindan-ankara-devlet-resim-ve-heykel-muzesine>. Erişim Tarihi: Nisan, 2019)

⁷⁵ Yusuf Sarmay, **Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları**, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2005, s.141-144, 148, 276-277, 348-355, 364, 370

⁷⁶ İsmail Acar, "Türk Ocakları", Balıkesir, 2004, s. 29-30, 38, 39, 59-60, 63-64, 67, 85, 91-96

⁷⁷ İsmail Acar, "Türk Ocakları", Balıkesir, 2004, s.29-30, 38, 39, 59-60, 63-64, 67, 85, 91-96

4.2.“Türk Ocakları’nın Cumhuriyet Sonrası Faaliyetleri”

Millî mücadele döneminin zor şartları sebebiyle bazı şubeleri kapanmış olan Türk Ocakları, 1922’den sonra tekrar yeniden büyük bir hızla açılmaya başlamıştır⁷⁸. 1926 yılına gelindiğinde Türk Ocakları’nın şube sayısı 217’ye, üye sayısı 30.000’e ulaşmıştır⁷⁹. Bu süre boyunca ocakların bu denli hızlı bir tempo ile açılmasında hiç şüphesiz başta Atatürk olmak üzere, devletin başka bazı birçok kişi ve organlarının yakın ilgi ve desteklerini alabilmelerinin de büyük etkisi olmuştur. Nitekim Atatürk’ün; “Ocaklar milletin hayatını daima hassas ve yüksek bir halde bulundurarak, zihinlerdeki eski pasları atacak en kuvvetli istinatgah olacaktır. sözü de bu tespiti onaylar niteliktedir”⁸⁰. Söz konusu bu yakın ilgi ve destekler dönemin Bakanlar Kurulu tarafından onaylanmış ve 2 Aralık 1924 tarihli Bakanlar Kurulu toplantısında, Türk Ocaklarının 12 senedir halkçılık ve milliyetçilik düsturlarını memleketin en uzak köşelerinde neşir ve tamime çalıştığı belirtilerek kamu yararına çalışan bir dernek olduğu kabul edilmiştir⁸¹.

Ankara’da 10 Nisan 1931 tarihinde Türk Ocakları’nın Genel Merkezi’nce düzenlenen son kongrede, Türk Ocakları’nın kapatılmasına karar verilmiş olup Atatürk’ün isteği ile Türk Ocaklarının yerine, 19 Mayıs 1931 tarihindeki kurultayda halkevlerinin kurulması kararlaştırılmıştır⁸². Böylece Osmanlı Devleti’nin en sancılı olan son dönemlerinde yeni bir umut olarak kurulan Türk Ocakları, taşıdığı misyona uygun olarak, imparatorluktan Cumhuriyet temelli yeni bir millî devlet kurulması aşamasında önemli vazifeler sunmuş değerli kurumlardan birisi olarak tarihteki yerini almıştır. Bu haliyle de Türk Ocakları, kurulduğu 1912 yılından kapatıldığı 1931 yılına kadar Türk siyasi hareketinde aktif olarak kendisini hissettirmiştir. Başta Ziya Gökalp olmak üzere, Mehmet Emin Yurdakul, Yusuf Akçura, Hamdullah Suphi Tanrıöver gibi Türk Ocaklı aydınlar dönemi şekillendirmiştir. Türk Ocakları ülküsünü kuran fikri unsur, Türk milliyetçiliğinin gelişmesine, halk tarafından benimsenmesine ve yeni kurulan ulus-devletin ideolojisi olmasına katkıda

⁷⁸ Komisyon, **Türk Ocaklarını Tanıyalım**, Türk Yurdu Yayınları, Ankara, 1995, s.15- 28

⁷⁹ Tuncer, H., Hacaloğlu, Y. ve Memişoğlu R., (1998). Türk Ocakları Tarihi, C.1, Ankara, , s.213.

⁸⁰ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ankara, 1997, s.229.

⁸¹ Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri, C.II, Ankara, 1997, s.229.

⁸² Ülkütaşır M.Ş. (1973). Cumhuriyetle Birlikte Türkiye’de Folklor Ve Etnografya Çalışmaları, Ankara 1973, S. 57.

bulunmuştur. Ayrıca bu yeni ulus-devletin devrimlerinin benimsenmesi konusunda da iktidarın en büyük yardımcısı olmuştur. Fakat ilerleyen süreçte ideolojik ve politik nüanslar Türk Ocakları ve iktidarın karşı karşıya gelmesine ve sonuçta 10 Nisan 1931 tarihinde alınan kararla kapanmasına neden olmuştur⁸³.

Türk Ocakları'nın kapatılmasıyla birlikte dini motifleri içerisinde barındıran Türk milliyetçiliğinin ve de kimileri tarafından ırkçı bir ideoloji olan Turancılığın yerini halkçılıkla yoğrulmuş bir Kemalizm projesi almıştır⁸⁴. Sonraki dönemler içinde de Türk Ocakları kapatılmış ve onların miraslarını alırcasına yerlerine Halkevleri açılmıştır. Cumhuriyet Halk Fırkası ve Halkevleri Türk Ocakları'nın mal varlığına sahip olmuştur. Birçok şehirde Türk Ocakları binaları Halkevleri veya fırka binası olarak tekrar kullanılmaya başlamıştır. Yine birçok yerde Türk Ocakları şube yönetimi Halkevleri şube yönetimi olarak tekrar görev almıştır⁸⁵.

4.3. Türk Ocaklarının Yeni Dönem Mimarlık Örgütlenmesine Olan Katkıları

2. Meşrutiyet'e kadar sanat dallarında, serbest meslek anlamında Türkler çok fazla etkili değildi. Gayrimüslimler ise serbest meslek alanında ve tabii olarak mimarlık alanında etkililerdi. Çünkü Türkler ya savaştaydı ya da devlet kademelerinde memur olarak çalışıyorlardı. Ayrıca mimarlık Türk aileler tarafından hoş görülen bir meslek değildi. Gayrimüslimlerin etkili olduğu bir meslek dalında çalışılmasını yerli halk pek hoş görmüyordu⁸⁶. Bu durum, Türkçülük hareketinin İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin temel ideolojisi olarak kendisini iyice hissettirmesiyle değişmeye başladı. Artık Gayrimüslim kadroların etkin olduğu sahalara Müslüman-Türk kadrolar etkinleştirilmeye başlandı. Türk mühendis ve mimarların çalışmaları arttırıldı. Açılan ihalelere Türk müteahhitler katılmaya başladı. Bunların sayısında artışlar görüldü⁸⁷. Sonrasında gelişmeye başlayan Milli Mimari Rönesansı, 1908'den beri zaten yerleşmiş olan bir inşa pratiği olmanın

⁸³ Georgeon, F., (2006). **Osmanlı Türk Modernleşmesi (1900-1930)**,Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 42-43, 52-53, 64-65, 70

⁸⁴ Georgeon, F., (2006). ., a.g.e.

⁸⁵ Anıl Çeçen, Halkevleri, Ankara: Gündoğan, Ankara, 1990.

⁸⁶ Oya Şenyurt, **Osmanlı Mimarlık Örgütlenmesinde Değişim ve Dönüşüm**, Doğu Kitabevi, İstanbul, 2011, 97, 98-105.

⁸⁷ Şenyurt., a.g.e., s.243-244.

ötesinde, Gökalp'in özlü savlarını birebir mimari terimlere tercüme ediyormuş gibidir. Klasik Osmanlı mimarisinden (yani Türk kültüründen) alınan unsurlar, Avrupa'nın akademik tasarım ilkeleri ve inşaat teknikleriyle (yani Batı medeniyetiyle) birleştirilmeye çalışılmıştır. Osmanlı form ve detaylarının böyle "Türklük"le yüklenmesi, Türkiye'deki büyük savaşlar ve tarihsel dönüşümlerle örtüşmüştür⁸⁸.

İttihat ve Terakki dönemindeki cemiyetleşme serbestliği ve her alanda Türklük düşüncesiyle kurulan Osmanlı Mühendis ve Mimar Cemiyeti mimarlığın da kurumsallaşmasını sağlamıştır⁸⁹. Cemiyetin içinde Gayrimüslimler de bulunmaktaydı. Fakat bunlar da Osmanlı kültüründen geliyorlardı. Yani Türk milletine karşı ayrılıkçı hareketlerde bulunmuyordu. Cemiyetin amacı mimarlık mesleğinin sorunlarına yardımcı olmanın dışında mimarlık alanında da Türkleşmekti. Yani milli birlik amacıyla kurulmuştu. Bir diğer anlamda mesleki problemlerin dışında milliyetçi tavır amacılıydı. Bu nedenle cemiyetin çoğunluğunun Türkler'den oluşmasını sağlamak için çoğunluğu Gayrimüslimlerden oluşan mimarlık mesleğine Türk mimarları da ekleyerek mimarlık alanında Türklerin de daha etkin olması amaçlanmıştı⁹⁰. Cemiyet savaşlar nedeniyle 1919 yılında ikinci bir kuruluş dönemi geçirmiştir. Cemiyetin ne zaman kapandığı belli olmamakla beraber 1925'de yerine Türk Mimar ve Mühendis Cemiyeti'ne bırakmıştır⁹¹.

Türk Ocakları'nın mimarlık örgütlenmesine katkısı, sahiplendiği ve yaygınlaştırmaya çalıştığı milliyetçi ideolojisiyle başlar. Çünkü mimarlık mesleğinin örgütlenmesi ilk olarak mesleğin kurumsallaşması için değil dönemin devlet yapısındaki değişiklikten kaynaklanan ideolojik örgütlenme içindir. Zira o döneme dek mimarlık mesleğinin yabancıların elinde olması, mimarlık mesleğinin adeta Türkleştirilmesini gündeme getirmiştir. Bu örgütlenmeyi ilk gerçekleştiren kişi Mimar Kemalettin olmuştur⁹². Milli mimari akımının en önemli mimarlarından biri olan Mimar Kemalettin, hem dönemin ideolojisinin yürütücü gücü olan Türk

⁸⁸ Füsün Üstel, **Türk Ocakları. İletişim Yay.**, İstanbul, 1997.

⁸⁹ Şenyurt., a.g.e., s.249.

⁹⁰ Üstel., a.g.e.

⁹¹ Üstel., a.g.e.

⁹² Üstel., a.g.e.

Ocakları'nın yayın organlarından yazılar yazmış hem Türk Ocaklılarla siyasi ilişkilere girmiş hem milli mimari ilkelerinin öğretildiği Sanayi Nefise Mektebi'nde eğitimlik yapmış hem de mimarlık mesleğinin milli anlamda örgütlenmesi için Osmanlı Mühendis ve Cumhuriyet'in temel hedefi olan modernleşme ile başlayan çalışmalar, yeni ulus yaratma ideolojisi ile birleşmiştir⁹³. Bu mimari repertuarı Birinci Ulusal Mimari üslubunu kullanarak dönem içinde öne çıkan Türk mimarları arasında Mimar Vedat Tek, Mimar Kemalettin Bey ve Arif Hikmet Koyunoğlu sayılabilir⁹⁴. Osmanlı Dönemi'nde genellikle büyük ölçekli kamusal yapıların tasarımını yapan Mimar Kemalettin ve Mimar Vedat Tek Türkiye Cumhuriyeti'nin ulus yaratma ideolojisini, ülkenin modern yüzünü simgeleyen ancak geleneksel öğelerin de kullanıldığı yapılar inşa ederek cisimleştirmişlerdir⁹⁵.

4.4. Türk Ocakları Binaları'nın Genel Mimari Değerleri ve Ankara Türk Ocağı Binası'nın Temel Özellikleri

Bu bölümde tezimizin ana konusu olan Ankara Türk Ocağı Binası'na dair genel ve ayrıntı özelliklere dair tespitler sunulmadan önce, yapılan tüm Türk Ocakları Binaları'nın mimari özelliklerinin genel açıdan bir değerlendirilmesi yapılacaktır. Ardından, Ankara Türk Ocağı Binası'nın temel özellikleri ve mimarı Arif Hikmet Koyunoğlu hakkında bilgiler verilecektir

4.4.1. Türk Ocakları Binaları'nın Genel Mimari Değerleri

Erken Cumhuriyet Dönemi'nin prototip yapısı olarak vurgulanan Ankara Türk Ocağı binası dönemdeki yapıların genel özelliklerini bünyesinde barındırmıştır. Türk Ocakları'nı en önemli amacı Türk milletini eğitmek, yönlendirmek olduğu için, bulunduracağı mekânlar eğitim ve öğretim odaklıydı. Derslikler, atölyeler, toplantı salonları, konferans salonları, tiyatro ve sinema salonları, fuayeler, kütüphaneler,

⁹³ Kıymet Giray, Sanat Tarihi Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarisi, Türkiye Kültür Portalı Projesi, Ankara, 2009.

⁹⁴ Kıymet Giray, Sanat Tarihi Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarisi, Türkiye Kültür Portalı Projesi, Ankara, 2009.

⁹⁵ Bozdoğan, a.g.e.

yönetim odaları Türk Ocakları'nın genel olarak mekân ihtiyaçlarını oluşturuyordu. Bu mekân tercihleri ise yapının büyüklüğüne göre değişebiliyordu.

1930'da açılan Türk Ocakları Merkez Heyeti Binası'nın cephe özellikleri ve yapı içindeki mekânların biçimlenmesinde milli olduğu, inşa sisteminde ise Batı'nın tekniklerini kullandığı görülmüştür. Bu da Gökalp'in Milli Hars ve Garp Medeniyetinin bütünleşmesi fikrini mimarlık alanındaki uygulamasıydı⁹⁶. Türk Ocakları, kurumsal ve ideolojik yapısıyla; başta mimarlık olmak üzere farklı alanları da etkilemişti. Bu yapılaşma Batılılaşan laik Cumhuriyet düşüncesinin de temelini oluşturuyordu. Milli hars ve garp medeniyetinin ürünü olan bu yapılarda yerli ustaların çalışmasına dikkat ediliyordu. Yerli ürünler ve yerli işçiliklerin yanı sıra garp medeniyetinin teknikleri de dikkate alınıyordu.

Türk Ocakları'nın diğer yapıları da incelendiğinde girişe paralel veya dik kesen ana bir hol (bu hol konaklardan etkilenerek alınıyor) ve bu holü çevreleyen mekânlar bulunmaktaydı. Holün sonunda genellikle arka bahçe, konferansların toplantıların yapıldığı büyük salonlar ya da tiyatro salonu yer alır.

Ankara'daki Türk Ocağı Merkez Heyeti binası Türk Ocakları içerisindeki en büyük yapı olma özelliğini gösterdiği için içerisinde barındırdığı mekân özellikleri de daha ayrıntılıydı. Yapı bodrum kat, zemin kat, birinci kat ve küçük bir çatı katından oluşmaktadır. Girişin karşısında simetri merkezinde geniş bir tiyatro salonu bulunur. Fuaye ve odalar bu salonun etrafında konumlanır. Birinci kat zemin katın hemen hemen aynısıdır. Ön cephede odalar yer almaktadır. Yine bu katta Ankara evleri örnek alınarak yapılan Türk Odası yer almaktadır. Birinci kat ve çatı katında odalar, ofisler, yatak odaları, ıslak hacimler; bodrum katta da teknik odalar bulunmaktadır.

İzmir'deki Türk Ocağı'nda da benzer mekânlar bulunmaktadır. İzmir Türk Ocağı'nın planı da Ankara Türk Ocağı gibi 'T' şeklindeydi. Yapıda 500 kişilik tiyatro salonunun dışında kütüphane, idare odaları ve bardo salonu yapılacaktır. Binaya deniz kenarında 4 m eninde 10 m boyunda etrafı ve üstü sarmaşık, gül ve

⁹⁶ Komisyon., a.g.e., s.15- 28

hanımeli çiçekleriyle kaplı bir teras düşünülmüştür⁹⁷. İzmir'deki yapının ana cephesini deniz manzarası oluşturduğu için bu yapıda tiyatro salonu deniz manzarasının ters yönüne doğru bir 'T' oluşturmuştur. 'T' şeklindeki planın diğer kollarında ise bir aks etrafında kümelenmiş hacimler bulunmuştur.

Türk Ocağı yapılarının geneli bütünsel olarak incelendiğinde; karakteristik olarak kubbe, sivri kemerler, çini bezemeler, anıtsal girişler gibi geleneksel elemanların kullanılmış olduğu görülecektir⁹⁸. Büyük çoğunlukla betonarme sistem ile inşa edilen bu yapılar, bu şekildeki geleneksel elemanlar sayesinde daha milli görünmekte, toplum tarafından kolaylıkla benimsedikleri için oluşturulmaya çalışılan tek ve ortak geçmişe sahip ulus bilincinin kökenlerini kolaylıkla üç boyutlu olarak hayata geçirmeye yardımcı olmaktadır⁹⁹.

Yapılan tüm ocak binaları içinde bilhassa Ankara'da merkez ve İzmir'de şube olarak inşa edilen yapıların, diğerlerine göre çok daha büyük ölçekli tasarımlar olduğu göze çarpmaktadır. Bunun en temel sebebi ise, yeni baştan inşa edilen bu iki büyük kentin modern bir anlayışla inşasının yanında, geçmiş tarihinin de izlerini barındırabilmesine özen gösterilmesi neticesinde, bu ocakların inşa edildikleri kentlerin kültürel ve toplumsal yaşamında yarattıkları dönüştürücü güçlerini ön plana çıkarmak adına böylesi bir yöntem tercih edilmiştir.

Bu haliyle bakıldığında Türk Ocakları yapılarının sadece kurumsal kullanım amaçlarının yanında, bulunduğu bölge ve kültürel anlayışlarını da temsil edebilmesi gibi başka temel misyonlarının da ön planda gözetildiği görülecektir. Bu sebeple bilhassa dönemin önde gelen birçok önemli yapısında olduğu gibi ocakların yapılışında da milli ve canlandırmacı anlayış ön planda tutulmaya çalışılmıştır. Bu bahsi geçen anlayışa dair en uygun yapı ise, Mimar Kemalettin tarafından tasarlanan "Kastamonu Türk Ocağı" binasıdır. **(Bkz. Resim 4)**

⁹⁷ Günver Güneş, "İzmir Türk Ocağı 1923-1931", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, DEUAİTE, İzmir, 1990, 51, 52, 53, 54, 55.

⁹⁸ Oğuzhan Bozdağ, Türk Ocakları İdeolojisi ve Mimarisi (1912-1931), (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Bölümü, Eylül 2013, s. 142.

⁹⁹ Benedict Anderson, Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism, Hayali Cemaatler; Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması, çev.: İskender Savaşır, Metis Yayınları, İstanbul, 1993."

Resim 4: Kastamonu- İnebolu Türk Ocağı Binası.

Kaynak: <https://www.kastamonugezgini.com/inebolu-turk-ocagi-binası>. Erişim Tarihi: Nisan, 2019

4.4.3 Ankara Türk Ocağı Binası'nın Temel Özellikleri

Bugün için müze binası olarak hizmet veren Türk Ocağı Genel Merkezi, Ankara'daki tarihi büyük kamu binalarının arasında dördüncü büyük yapısını oluşturmaktadır. Tarihi kayıtlara göre İlk Türk Ocağı teşkilat binası Ankara'da önce Yahudi mahallesinde, Şengül Hamamı yanındaki Rum Mektebinde açılmıştı. Ancak Türk Ocağı Merkez Heyeti'nin 3 Mayıs 1926 tarihli toplantısında alınan bir karar ile yıllardır harap binalarda, kiralık evlerde varlıklarını sürdüren ocak yapısının işlevine uygun ve daha fonksiyonel yeni bir Türk Ocağı Merkez Binası yapılmasına dair harekete geçildi¹⁰⁰. Bunun üzerine hemen ilgili süreci takip edecek bir heyet kuruldu. Önce Türk Ocakları Merkez Binası tasarımı ile Mimar Kemalettin Bey görevlendirilmişse de, daha sonrasında belirsiz nedenlerle söz konusu binanın inşası için bu heyetin yönetiminde bir yarışma düzenlenmesine karar verildi¹⁰¹. Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu da dahil o dönem için bilinen tüm ünlü mimarlara mektuplar yazılarak yarışmaya katılmaları istenmişti. Yarışmaya girenler arasında Koyunoğlu dışında Mimar Kemalettin Bey, Vedat Bey, Macar Konsolosu Tabi, Koyunoğlu'nun hocası Giulio Mongeri ve diğer yabancı mimarlar vardı. Jüri ise, Bayındırlık

¹⁰⁰ Güven Birkan ve Selçuk Pehlivanlı, Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu İle Bir Söyleşi, Mimarlık 15, 1977, s.14

¹⁰¹ Yıldırım Yavuz, Suha Özkan ve diğ., **Modern Türk Mimarlığı 1900-1980**, TMMOB Mimarlar Odası, Ankara, 2007.

Bakanlığı'ndaki bazı mühendisler, bilim adamları ve birkaç yabancı mimardan meydana gelmiş olup İsmet Paşa ve Ziya Gökalp de jüride bulunmuştu¹⁰².

Eski Türk güzel sanatlarının türlü örneklerinin sergileneceği binanın modern ihtiyaçlara uygun şekilde olması söylendikten sonra proje şartnamesinde yapının bünyesinde; *"Son sistem bir tiyatro salonu, modern bir sahne, bir toplanma salonu, müze ve kitaplık, giriş kısmında görkemli bir şeref holü, idare odaları, davet edilecek ünlü şahısları misafir etmek için bir yatılacak yer, odalar, banyolar, zemin katta bir matbaa kısmı, kalorifer ve esaslı bir elektrik tesisatı ve Türk mermer işçiliğinin en güzel örneklerinin bulunması"* istenmişti¹⁰³.

1926 yılında Arif Hikmet Koyunoğlu şartnameyi almış ve yazıhanesinde çalışmaya başlamış ve yirmi günde planları bitirerek tüm tezyinatı ve binanın cephesinin resimlerini suluboya ile yaparak çerçeveletip, hepsini Ocak heyetine sunar. Mimar Arif Hikmet Bey'in çizdiği bu suluboya resim Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa tarafından beğenilmesi sonucu proje onaylanır ve binanın inşaatı 21 Mart 1927'de başlar¹⁰⁴.

Resim 5: Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu'nun Atatürk'e Sunduğu Suluboya Türk Ocakları Projesi, Eski Türk Ocağı Binası. Görsel Sahibi: Arif Hikmet Koyunoğlu
Kaynak: TC Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Resim Heykel Müzesi Arşivi. Erişim Tarihi: Nisan, 2019

¹⁰² Birkan ve Pehlivanlı. , a.g.e., s. 14

¹⁰³ Türk Yurdu Dergisi, Mart-Nisan 1930, Cilt 4-24, sayı 27-28.

¹⁰⁴ Birkan ve Pehlivanlı. , a.g.e., s. 14

İnşaatına 21 Eylül 1927 yılında başlanan ve 18 ayda tamamlanan bu yapı da Koyunoğlu'nun projesinin seçilmiş olmasında, özellikle geleneksel öğelerin ön planda tutularak kullanımının tercih edilmiş olması önemli bir etken olmuştur. Nitekim Arif Hikmet Koyunoğlu da, kendi mimari tasarım anlayışını şu sözlerle dile getirmiştir;

“Bize de, asrın bütün düşünce ve ihtiyaçlarına cevap verecek, ruhlarımızı okşayacak bir modern mimari lazımdır. Fakat bu modern mimari, diğer milletlerin taklitçiliğini değil, yurdumuza Türklüğe özgü bir mimari olmalıdır. Bize orijinal bir modern Türk mimarisi lazımdır. Eminim ki, yetişmekte olan genç Türk mimarları olumlu bir yaratıcılığa erişeceklerdir .”

Türk Ocağı Genel Merkezi; Anadolu Selçukluları'ndan beri Namazgah Tepesi olarak bilinen bölge üzerinde ve yine Arif Hikmet Koyunoğlu'nun eserlerinden biri olan Etnografya Müzesi ile aynı çizgi üzerinde ve onun yanında inşa edilmiştir. Bu bina 1927 tarih ve 28 kayıt defteri, cilt 39, sayfa 68'e 656332 numarası ile Türk Ocakları Merkez Binası olarak Ankara Tapu Müdürlüğü'ne kaydedilmiş olup binanın kurulduğu alan Ankara'nın imar planı hazırlanırken, 12065 metrekare olarak tespit edilmiştir. İnşa düzeni olarak “T” plan tipine benzer şekilde inşa edilmiş, çok katlı betonarme bir yapı olup, 32677 metreküplük bir hacmi kaplamaktadır.

1930 yılına ait bir kaynakta, yapının mimarisi ile ilgili olarak; meyilli bir arazide inşa edildiği, temel derinliğinin 2 metre ile 8 metre arasında değiştiği, bodrum katı derinliğinin, sol tarafta 4.5 metre, sağ tarafta 3.55 metre olduğu, çimento harçla yapılmış olan temellerinin sağlam ve yekpare bir taş tabakasının içine açılmış yivlerden başladığı, kat yüksekliklerinin ise yaklaşık 5.25 metre olduğu şeklinde bilgiler tespit edilmiştir ¹⁰⁵.

¹⁰⁵ Anonim, (1930a), “Türk Ocakları Merkez Binası”, Türk Yurdu, 4, 1930, s.80.

Resim 6: Türk Ocağı Merkez Heyeti binası- T.B.M.M Reisi Kazım Bey Ocağı açarken.

Kaynak: Tanrıöver, 2002. Erişim Tarihi: Nisan, 2019

4.4.3. Arif Hikmet Koyunoğlu

İmza attığı eserlerle Türk mimarisinde derin izler bırakan mimar-fotoğrafçı Arif Hikmet Koyunoğlu, 1888 yılında İstanbul'da doğdu¹⁰⁶. Resim öğretmeni ressam Hoca Ali Rıza'nın tavsiyesini dikkate alan Koyunoğlu eğitimini mimarlık üzerine yapmaya karar verir ve 1908-14 yılları arasında Sanayi-i Nefise Mektebi'ne giderek burada Vallaury ve Mongeri'nin öğrencisi olur¹⁰⁷. Mezuniyeti sonrası bir süre Âsar-ı Atika Müzesi (İstanbul Arkeoloji Müzeleri)'nde görev aldı. 1922 yılında Ankara'ya gelen Koyunoğlu, Şeriye ve Evkaf Vekaleti'nde mimar olarak çalıştıktan sonra kendi bürosunu açarak özel yapıların mimarlığını yaptı¹⁰⁸.

Koyunoğlu'nun eserleri çoğunlukla içinde bulunduğu dönemde ön planda olan I.Ulusal Mimarlık akımının temel özelliklerini yansıtır. Ülkenin pek çok bölgesine yayılmış çok çeşitli eserleri bulunan mimarın en önemli çalışmaları ise, Ankara'nın da en önemli yapıtlarından olan ve Emanet-i Mübareke adıyla bir camide saklanan değerli eşyanın sergilenmesi amacıyla yapılan Etnografya Müzesi ile Osmanlı mimarlığından esintiler taşıyan ve daha çok seçmeci bir tarzı yansıtan Türk Ocağı

¹⁰⁶ Hasan Kuruyazıcı, **Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu**, Yapı Kredi Yayınları, 2008.

¹⁰⁷ Kuruyazıcı, a.g.e.

¹⁰⁸ Kuruyazıcı, a.g.e.

Binası'dır¹⁰⁹. Bunların yanında; Himaye-i Etfal Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu) binası, Adliye Binası, Büyük Otel, Celal Bayar Evi, Mithat Alam evi (İsrail Büyükelçiliği İkametgâhı), Hariciye Vekaleti (günümüzde Kültür Bakanlığı binası), Maarif Vekâleti binaları da mimarın katkı sağladığı Ankara'daki diğer yapıtlarındandır. Koyunoğlu, 1982 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

ANKARA'daki Yapıları

1. Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi (Türk Ocağı),
2. Etnoğrafya Müzesi
3. Evkaf numune evleri dört adet (2'si İş Bankası ilk binası, yıkıldı)
4. Çocuk Esirgeme Kurumu (Himaye-i Etfal Cemiyeti)
5. Celal Bayar Evi
6. Maraş Mebusu Mithat Alam Evi, (İsrail Elçiliği İkametgahı)
7. Falih Rıfkı Atay Evi (yıkıldı)
8. Ruşen Eşref Ünaydın Evi (yıkıldı)

BURSA'daki Yapıları

1. İkizce ve Karacaoba göçmen köyleri evleri
2. Tayyare Sineması ve İşhanı

TOKAT'daki Yapıları

1. Erbaa Tütüncü Hakimzade köşk ve deposu

ESKİŞEHİR'deki Yapıları

1. Çarşı Camii
2. Hava alanı hangar ve binaları

İZMİR'deki Yapıları

¹⁰⁹ Kuruyazıcı, a.g.e.

1. Hasan Rıza Sevsay Evi (Eski Milli .Eğitim Müd.)
2. Müfide Okaya Evi (Mustabey semti, Fuar yakınında)

İSTANBUL'daki Yapıları

1. Recep Peker Evi (İstanbul Anıtlar ve Rölöve Bürosu Binası)
2. Maçka "Bizegöre Apt" (İş Bankası eski Müd. Nejat Bey Apt.)
3. Florya, Eczacı Hasan Bey Köşkü
4. Bebek, Rakım Enç Apt. (Yalı Apt.No: 396)
5. Büyükdere Sait Rıza Sevsay ev ve Apartmanı
6. Talimhane, Lamartin Cad. Billur Apt. (Deniz Kızı Etfalya Apt.)
7. Ortaköy, Musevi Mezarlığı yanı, Tütüncü İskenderbey Köşkü,
8. Kabataş, setüstü (Parmakkapı.)
9. Avukat Hüsamettin Erduran'a ait Apt. Şişli, Bulgar Çarşısı yanı)
10. Av. Hüsamettin Erduran Köşkü, İç Erenköy
11. İstinye-Yeniköy arası bir avukata ait yalı (yıkıldı) Yalılar durağı
12. Ziya Gökalp Mezarı
13. Sultan Mahmut Türbesi

4.5. Modernizm Açısından_Türk Ocağı Genel Merkezi

Türk Ocağı Genel Merkezi geleneksel referansları ile birlikte dönemin ifadesi ile kübik anlamda modernist olmasa da modern nitelikli bir yapı olarak anılmaktadır. Modernliği hem Koyunoğlu'nun modernizmi kültüre ve tarihe uygun bir modernlik olarak algılanmasından kaynaklanır, hem de yapıda kullanılan tekniklerden alır. Sahnenin bodruma inip çıkabilen 'Müteharrik' bir sahne olması, etkinlikler esnasında modern teknik donatılarla yağmur, gök gürültüsü gibi ses ve ışık etkilerinin kullanılması, sahnenin yangın sırasında çelik bir perde ile salondan yalıtılması, yangına karşı perde üzerinde bulunan su tesisatı, sıcak ve soğuk yapay iklimlendirmenin yapıda bulunması, onun geleneksel yüzü arasındaki modern nitelikleri olarak sayılabilmektedir. Kaldı ki geleneksel yüzü dahi aslında yeni ve modern bir üretilmiştir. Yapı program olarak da modern bir binadır.

4.6. Yapının Anıtsallık Niteliği

Türk Ocağı Genel Merkezi binası; ön cephenin yapının bütününe egemen olduğu bir tasarım anlayışı ile yapılmıştır. Ön cephedeki tarihi elemanlar (Kemerler, süslemeler vb.) zeminin yükseltilmesi ve merdivenlerle yükselerek çıkma, yapının anıtsallığını yüceltir. Arif Hikmet, bu yapının anıtsallığını: “*Yaptığımız işlerde daima bir yücelik istedik. Bu bizim işçilerimizle beraber en önemli bir umdemizdi.*”¹¹⁰ sözleri ile ifade etmiştir. Bu anıtsallık, Koyunoğlu'nun sözleri ile ‘yücelik işçilikte’ kendini gösterir. Mermer kolonlar ve merdiven parmaklıklarını parçalardan oluşturmaz, bloklar halinde kullanırdı. Bu büyük bloklar büyük zorluklarla Namazgah tepesine çıkarılırdı¹¹¹.

Bütün bu anıtsallık ya da yücelik, yapının sıklıkla tarif edildiği ‘mabet’ fikrine de uygun görünmektedir. Bir taraftan türbe ve medreselere benzemekle olumsuz eleştirilere hedef olan bu mimari, diğer taraftan mabede benzemekle kutsallaştırılmıştır. Nitekim Türk Yurdu Dergisi’nde bu yapı için “*Türk Ocakları'nun mefkure mabedi*” olarak tanımlanmıştır¹¹². Bu ortak mefkurenin paylaşılarak çoğaltıldığı, en çok temel faaliyetlerin gerçekleştirildiği mekan, mabedin de kalbi olarak düşünülen büyük toplantı salonudur.

4.6.1. Yapının Toplantı Salonunun Anıtsallık Açısından Değerlendirilmesi

Anıtsal yapılar, dışarıdan, cephe ve kütleleri ile anıtsal oldukları kadar, iç mekânları ile de anıtsaldırlar. Bu iç mekân çoğunlukla geniş kalabalıkları toplayabilecek büyüklüktedir. Türk Ocaklarında bu hacmi salon oluşturur. Hem konferanslar hem de gösteriler (tiyatro, konser vb.) için salonlar inşa etmek, büyük kalabalıkları toplayacak, tüm üyeleri bir araya getirebilecek mekânlar düzenlemek daha kuruluşu ile birlikte Ocak binalarının en önemli işlevlerinden biri olmuştur. Yapıya anıtsallık veren merdivenlerle yükselerek inen ana holde, blok mermerlerden oluşan kolonların arasından geçerek, altın sarısı süslemeleri ile göz alan, bir caminin

¹¹⁰ Kuruyazıcı, a.g.e.

¹¹¹ Kuruyazıcı, a.g.e.

¹¹² Türk Yurdu Dergisi (1930), Mart-Nisan 1930, Cilt 4-24, sayı 27-28.

iç haremine girer gibi, toplantı salonuna ana simetri eksenini üzerinden girilir. Yapı programının en önemli parçası 468 kişilik bu toplantı salonudur.

Türk Ocakları'nın geçmişine baktığımızda toplantı salonlarının önemi açıkça görülmektedir. Ocaklılar, Osmanlı döneminde Beyazıt'ta yer alan Genel Merkez olarak kullanılan konağın bahçesine de 600-700 kişilik bir sinema salonu yaptırmışlardır¹¹³. Yani daha kuruluşu ile birlikte büyük kalabalıkları toplayacak, tüm üyeleri bir araya getirecek mekanların düzenlenmesinin Ocak binalarının en önemli işlevlerinden biri olduğunu görmekteyiz. Bu haliyle Türk Ocakları, "İlk konferansçı cemiyet" olarak, 1918 yılına kadar 500'ü aşkın konferanslar vermişlerdir¹¹⁴.

Resim 7: Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Şeref Holü.

Kaynak: Orijinal. Mart, 2018

O döneme ait hemen pek çok ünlü siyasetçi, edebiyatçı ve düşünürlerin de yer aldığı bu konferanslarda bilhassa dönem itibariyle kadının kamusal alanlardaki sınırlı görünümüne inat kadın ve erkekler bir araya getirilebilmiştir. Tüm bu bahsi geçen temel sebepler ve diğer pek çok başka etkenlerden dolayıdır ki, bu yapıların toplantı salonları, halkevlerine geçildiğinde bile bu önemli etkisini sürdürmeye devam etmiştir.

¹¹³ Sarıncay, a.g.e. s.141-144, 148, 276-277, 348-355, 364, 370

¹¹⁴ Sarıncay, a.g.e. s.141-144, 148, 276-277, 348-355, 364, 370

4.7. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Bazı Simgesel Elemanları

Türk Ocağı Genel Merkezi'nin yapı cephesindeki dönemine özel mimarisi referansları dışında yapının simgesel değer taşıyan başka elemanları da büyük öneme sahiptir. Bu simgesel ifadelerin en önde gelenlerinden biri de hiç şüphesiz Türklüğün simgesi niteliğinde olan Bozkurt Başı Figürü'dür. Yapının taşıdığı bir diğer simgesel değeri de giriş holünün iki iç yan cephesinde yer almış olan mermer pano üzerine, yazı devriminden önce Latin harfleri ile işlenmiş olan Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'dir. Bu tip simgesel ve tarihi değeri yüksek olan mimari ürünlerin yanında, kültürel değer açısından da büyük önem sahibi olan Türk Salonu, Konferans Salonu ve Cumhurbaşkanlığı Locası gibi bölümler hakkında da detaylı bilgiler verilecektir.

4.7.1. Bozkurt Başı Figürü

Türk Ocağı Genel Merkezi'nin yapı cephesindeki Osmanlı mimarisi referansları dışında yapının taşıdığı simgesel diğer elemanları da önemlidir. Bu simgelerden en önemlisi ve aynı zamanda da yapının ana hacmi ve kalbi olan tiyatro salonunun simetri aksında tiyatro sahnesinin üstünde yer alan Bozkurt Başı Figürü Türklüğün simgesi niteliğindedir.

Resim 8: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Bozkurt Başı Figürü Görünümü.

Kaynak: Orijinal. Mart, 2018

Türkçülüğün ve Türklüğün bu önemli simgesi, Cumhuriyet'in ilk yıllarında yönetim tarafından da benimsenen ve kullanılan ve ancak zaman içinde rağbetini kaybeden önemli bir sembolü olmuştur. Nitekim Erken Cumhuriyet Dönemi yapılarında, yapı içinde ya da yüzünde bu tip rölyefin bir daha tekrar edildiği görülmemektedir. Türk Ocakları'nın devam niteliği olan Halkevleri'nde de bir daha kullanılmamıştır¹¹⁵. Türk Ocağı'nın Devlet Resim ve Heykel Müzesi'ne dönüşümüne öncülük eden Mehmet Özel, restorasyon sırasında, kurt başının hem kaldırılması hem de korunmasına dair her iki taraftan da baskı gördüklerini anlatmıştır¹¹⁶.

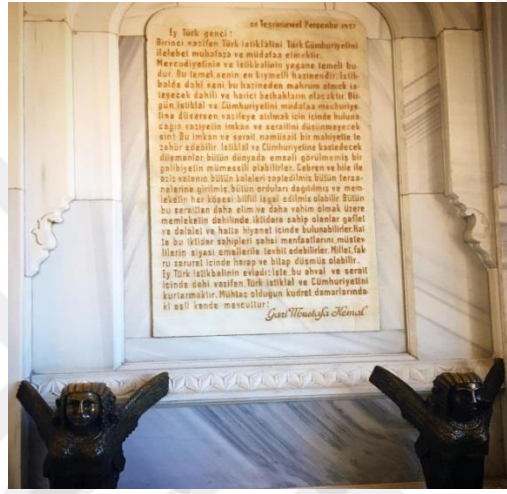
4.7.2. Gençliğe Hitabe İşlemesi

Yapının taşıdığı bir diğer simgesel değeri de giriş holünün iki iç yan cephesinde yer almış olan mermer pano üzerine, yazı devriminden önce Latin harfleri ile işlenmiş olan Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'dir.

¹¹⁵ Neşe G. Yeşilkaya, Halkevleri: **İdeoloji ve Mimarlık**, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999.

¹¹⁶ Mehmet Özel, Ankara Resim ve Heykel Müzesi Tarihi Türk Ocağı Binası, İnşaata ve Onarıma Ait Hatıralar Adlı Broşürden, Aktaran: Kuruyazıcı, 1983,s,498.

Koyunoğlu, o dönem için bu mermer panolara dair ortaya çıkmış birkaç tartışma olduğundan söz etmiştir¹¹⁷. Bu tartışmalarda panonun kullanımına dair birkaç farklı görüş ortaya çıkmıştır. Panolarda eski Türk süslemelerin, yapının tarihçesinin ya da eski atasözlerinin yer alması gibi farklı görüşler öne sürülmüştür. Burada yine bir mabet kavramıyla daha karşılaşıyoruz. Buna göre Hamdullah Suphi, bu yapıyı bir “uygarlık mabedi” olarak kabul edip burada Atatürk’ün Gençliğe Hitabı’nın yazılmasını önerir. Bu öneri alkışlarla kabul edilir.

Resim 9: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Gençliğe Hitabe İşlemesi Görünümü.

Kaynak: Orijinal. Mart, 2018

Hitabet yazısı olarak, eski yazı usullerinden “sülüs” ya da “talik” şeklinde mi olup olmayacağı şeklinde tartışma sürerken, Hamdullah Suphi Atatürk’le birlikte Latin alfabesi üzerine çalıştıklarını belirtir ve “*Bu kitabenin Latin harfleri ile yazılması ve bu şekilde bu işte öncü olmamız, en esaslı vazifemizdir*”¹¹⁸ der. Böylelikle daha alfabe devrimi gerçekleşmeden önce Latin harfleri ile Gençliğe Hitabe, mermer bloklara işlenmiş olur.

Böylece iç mekanda ya da yapı yüzeyinde Gençliğe Hitabe’ye yer verme geleneğinin ilk defa bu yapı ile gerçekleşmeye başladığı görülür. Bunun yanında daha sonrasında ilk örnekleri Halkevleri’nde görülmeye başlanan ve sonrasında da

¹¹⁷ Özel., a.g.e., s,498.

¹¹⁸ Özel., a.g.e., s,498.

devamında tüm okul yapılarında görülmeye başlanacak olan Atatürk köşesi kurma geleneği de bu sürecin bir devamı olarak düşünülebilir.

4.7.3. Türk Salonu, Konferans Salonu ve Cumhurbaşkanlığı Locası

4.7.3.1. Türk Salonu

Yapının bir diğer dikkate değer önemli mekanı da Türk Salonu'dur. Türk Ocağı Genel Merkezi'nde bir Türk Salonu yapılmasına karar verildiğinde, Atatürk bu salonun, daha önce içinde defalarca çalışıp önemli kararlar aldıkları eski Ankara evlerinin hatırasını taşıyacak şekilde yapılmasını ister. Atatürk'ün bu isteği üzerine Koyunoğlu kaledeki eski Ankara evlerini inceleyerek salonu tezyin eder¹¹⁹.

Resim 10: Eski Türk Ocağı Binası'nın açılışında Atatürk ve heyetinin Türk Salonunu ziyareti sırasındaki bir görüntüsü. Kaynak: Tanrıöver, 2002

Türk Odası, tavan boyasından kartonpiyerlerin kalıplarına kadar tüm ayrıntılarıyla yapının bütününde de olduğu gibi, bizzat mimarın kendi ellerinden çıkmıştır¹²⁰. Türk salonu tavanda Türk motifleri yaldızlı boya ile işlenmiş olup, mekâna ayrı özellik vermektedir. Salonun içerisinde genellikle beyaz sıva üzerine kiremit renginde diyebileceğimiz kırmızımsı nişlerin bulunduğu görülmektedir. Salona girişin sağ tarafındaki duvarda daha da geniş nişler vardır. Üç duvarda da

¹¹⁹ Derya Yazman, Geçmişin Modern Mimarisi: Ankara - 2, 14 Mayıs 2013, <https://www.arkitera.com/haber/14101/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---2>. Erişim Tarihi: 13.12.2018.

¹²⁰ Yazman., a.g.e.

nişlerde sarı ve yeşil renklerle yapılmış desenler hâkimdir. Etrafı altın sarısı ve kiremit renginde çeşitli desenlerin bulunduğu yeşil zemin üzerine yeşil renkte ocak, salona hakim bir yerde bulunmaktadır. Altın yıldız boyası turuncu, yeşil ve kahverengi renklerin hâkim olduğu çeşitli geleneksel Türk tezyinatı (çiçek, yıldız vb. gibi) motiflerinin egemen olduğu tavan, kiremit renkli kornişler, onun üstünde mekânda kemerli; kırmızı, sarı, mavi ve yeşil tonların hakim olduğu bütünlüğünden çiçek kompozisyonun oluşturulduğu vitraylar mekânda göze çarpmaktadır. Salonun içerisinde nişlere konulan her eser mekâna essiz hava katmakta olup, mekân içerisinde klasik tarzda klasik üslupta döşemeli berjer tekli koltuk, mobilya grupları bulunmaktadır. Klasik tarzda ahşap işçilikli aynalı vitrinli gümüşlük, klasik ahşap işlemeli üzerine mermer ahşap masalar, ahşap sandalyeler ve sehpa bulunmaktadır¹²¹.(Bkz. Resim 11, 12, 13)

Resim 11: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası, Türk Salonu'ndaki klasik mobilyalar

Kaynak:Orjinal:Ocak, 2018.

Geleneksel Türk evlerinde olduğu gibi geniş çoğunlukları toplamak için mekân hacimsel olarak geniş ve büyüktür. Salonunda tekne şeklinde merkezde bulunan kare tavan, mekânın mükemmel eşsiz odak noktası olarak mekâna emsalsiz değer katmaktadır. Merkezdeki kare içinde altıgen bir tavan süslemesi vardır. Tavanda klasik tarz avize bulunmakta olup, kayda değerdir. Zemin balıksırtı parke işçiliği

¹²¹ Bozdağ, , a.g.e., s,142.

döşenmiş olup, zemini Türk motifli halılar süslemektedir. Salonunda Arif Hikmet Koyunoğlu'nun hayatı boyunca kullanmış olduğu müzeye bağış edilen kişisel şahsi eşyaları da sergilenmektedir ¹²². (Bkz. Resim 13, 14, 15, 16)

Resim 12: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu'ndaki Ocaktan nişlerden ve mobilyalardan görünüm.

Kaynak:Orjinal:Ocak, 2018.

Resim 13: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu'ndaki Koyunoğlu'nun şahsi eşyalarının sergilendiği bölüm ve Türk Salonu'ndaki klasik mobilyalar.

Kaynak: https://www.360tr.com/resim-ve-heykel-muzesi-turk-salonu-1-panorama-sanal-tur_52aa79526f_tr.html Erişim Tarihi: Nisan, 2019

¹²² Bozdağ. , a.g.e., s. 142.

Resim 14: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Başka Bir Açıldan Türk Salonu Genel Görünümü.

Kaynak: https://www.360tr.com/resim-ve-heykel-muzesi-turk-salonu-1-panorama-sanal-tur_52aa79526f_tr.html Erişim Tarihi: Nisan, 2019

Resim 15: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu'ndaki Atatürk'ün Çalışma Alanı.

Kaynak: https://www.360tr.com/resim-ve-heykel-muzesi-turk-salonu-1-panorama-sanal-tur_52aa79526f_tr.html Erişim Tarihi: Nisan, 2019.

Bu salon Erken Cumhuriyet tarihi mimarlığının bezemelerle dolu nitelikteki belki de son salonudur. Yapının birinci katında yer alan balkon, Halkevlerinde örneklerine sıklıkla rastlayacağımız bir diğer önemli mimari elemandır.

Resim 16: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu'ndaki Atatürk'ün Resimleri İçin Ayrılmış Duvardan Bir Görünüm.

Kaynak: <https://www.360tr.com/resim-ve-heykel-muzesi-turk-salonu-1-panorama-sanal-tur-52aa79526f-tr.html> Erişim Tarihi: Nisan, 2019.

4.7.4. Konferans Salonu ve Cumhurbaşkanlığı Locası

Yapının bir diğer önemli bölümü de hiç şüphesiz tiyatro/konferans salonu olmuştur. Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından Türk sembolleri oluşturularak çizilmiştir, Hakim olan al kırmızı rengin üstünde bulunduğu, alçıdan kalıplar oluşturularak üzerine altın yıldızlı vernikli boya ile Türk Ulusunun kimliğine ve ihtişamına yaraşır motiflerle süslenmiştir. Tiyatro salonunun koltukları Michael Thonet' in buluşu olan Thonet mobilyaları üreten ve satan Avusturyalı Thonet-Mundus Ltd. firmasının tasarladığı 25/25 numaralı maroken kaplı ve akaju renginde 468 adet gül ağacından koltuk bulunmaktadır. Koltuklarda geçme tekniği kullanılmış olup, tutkalla yapııştırıp hareketli aksamı olan katlanır oturma kısmında çivi ve menteşelerle sabitlenmiştir¹²³. **(Bkz. Resim 17a-17b)**

Ankara Türk Ocağı Merkez Binası'nın tiyatro salonu kaliteli bir akustik ve sahne tesisatı olan tiyatro salonunun binanın zemin katına yerleştirilmiştir. Tiyatro salonunun iki yanında da localar yer almıştır. Sahne kısmında ise zengin kabartmalı silmeler göz doldurmaktadır. Zengin görünümlü desenli silmelerin tam ortasında balkon ve korkuluklar kırmızı üzerine ay yıldızlı motiflerle bezenmiştir. Tiyatro katının tam ortasında ise onur locası vardır. Bu loca özel olarak Atatürk'e atfedilmiş Atatürk'ün özel

¹²³ Zeynep Yasa Yaman (ed.), **Ankara Resim ve Müzesi**, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Sanat Eserleri Dizisi: 486, Ankara, 2012, s. 52.

locası olarak konferans salonuna şereflendirilmiştir. Locanın üstünde Atatürk'ün locası olarak simgeleştirilen alçıdan süslemeli kabartma bulunmaktadır.. Tiyatro salonunun duvarlarındaki ve tavanındaki süslemeler göz alıcı olup, Türk ulusunun dönemindeki ihtişamını niteleyecek şekildedir. Süslemelerde bitki motifi kullanılıp sahneye cepheden baktığımızda rahatça görebileceğimiz bir kule edasını bize vermektedir¹²⁴.**(Bkz. Resim 18a-18b, 19a-19b)**

Tiyatro salonunun bilhassa akustik yapısına ayrı bir özen gösterilmiş olup bu konudaki çalışma ve gayretlerini Koyunoğlu hatıralarında şöyle dile getirmiştir: “*Tiyatro salonundaki akustik meselesine çok önem vermiştim. Tanıdığım müzisyen arkadaşlarımı çağırıyor, çalgı çaldırıyordum. Bir yerden bir fena akis geliyor mu, ses uğulduyor mu diye dikkatli tecrübeler yapıyor, bulduğum küçük kusurları tashih ediyordum. Küçük bir vızıltı veren bir nesne için tam bir ay çalışmışım. Nihayet onu da bulmuştum. Çelik perdenin vidalarından biri iyi sıkışmadığı için onun rondelası ihtizazla sallanıyordu. Onu da tamir ettik. Binanın bitiminden sonra birçok Avrupa ülkesinden tiyatro, ses, musiki, heyetleri geldi. Birçok temsiller, musiki şölenleri yapıldı. Bütün ecnebi sanatkârları binamızı ve tiyatromuzu bir sanat eseri, tiyatro salonunun akustik itibarıyla son derece mükemmel ve emsalsiz bir sanat eseri olduğu hakkında matbuatta ve sanat topluluklarında övücü sözler ve beyanlarda bulunmuşlardı. Meselâ Paris'ten Mari Bel gelmişti. Temsilden sonra böyle bir tiyatroda her zaman severek temsiller vermek isterim demişti*”¹²⁵.

Bu özel yapı yıllarca pek çok farklı sanat dalından gösterilere ve toplantılara ev sahipliği yapmış olup, bazı gösterilere Atatürk de dâhil olmak üzere devletin en üst erkândaki kişiler de kendilerine ayrılan localarda gösterileri izlemişlerdir. Konferans salonundaki Cumhurbaşkanlığı Locasının yanlarındaki ve alt kattaki protokol localarının bölme duvarları 1980 yılında geçirilen restorasyon yenileme sürecinden sonra kaldırılmış ve konferans salonunun alt katına dahil edilmiştir¹²⁶.

¹²⁴ Bozdağ, a.g.e., s.104.

¹²⁵ Ahmet Hikmet Koyunoğlu, Eski Türk Ocakları Merkez Binasının İnşaatına Ait Anılarım, 1976, <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1048>, Erişim Tarihi: 13.12.2018.

¹²⁶ Bu bilgi Ankara Resim Ve Heykel Müzesi Müdür Yardımcısı İsa Yılmaz Bey tarafından sözlü olarak bildirilmiştir.

Resim 17a-17b: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Konferans Salonu ve Cumhurbaşkanlığı Locası. **Solda17a:** 1933 Tarihli Erişim Tarihi: Nisan, 2019). **Sağda 17b:** 2018 Tarihli Sahneden Girişe Doğru Görünümü- Kuruluş sırasında var olan alt ve üst locaların bölme duvarları – Soldaki resimde beyaz çerçevelerle işaretlenmiştir- 1980 restorasyonunda kaldırılmıştır.

Kaynak: https://www.360tr.com/resim-ve-heykel-muzesi-turk-salonu-1-panorama-sanal-tur_52aa79526f_tr.html. Erişim Tarihi: Nisan, 2018).

Resim 18a-18b: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Konferans Salonunda Cumhurbaşkanlığı Locası üstünde bulunan Gazi Mustafa Kemal Atatürk için şereflendirilerek yapılan amblemlili kabartma. **Solda18a** : (Kaynak: Orijinal.Ocak, 2018). **Sağda 18b:** Konferans Salonundaki Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün Cumhurbaşkanlığı Locasındaki klasik mobilyalardan görünüş.

Kaynak: Orijinal.Ocak, 2018

Resim 19a-19b: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası Konferans Salonu Tiyatro sahnesi. **Solda 19a:** 1930 tarihli görünümü. (**Kaynak:** Türk Yurdu Dergisi,1930 Erişim Tarihi: Nisan, 2018). **Sağda19b:** tiyatronun girişinden sahneye görünüm

Kaynak:Orjinal. Nisan, 2018

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TÜRK OCAĞI GENEL MERKEZİ'NİN YAPIM, İNŞA VE RESTORASYON SÜREÇLERİ

5.1. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Yapım ve İnşa Sistemi

Bu yapının temel inşa sistemi yığma sistemi üzerine kurulu olmakla birlikte döşemelerde, lentolarda ve bazı kemerlerde ise betonarme yapının kullanıldığı görülmektedir. Nitekim Mimar Koyunoğlu'nun da anılarında belirttiği gibi Ankara yapıları içinde beton, ilk defa bu bina için kullanılmıştır. Bodrum katı dıştan Rustik taşlarla, üst katlar ise Marmara Adası'ndan getirtilen mermerler ve Ayaş'ın lezgi taşı ile kaplanmıştır¹²⁷. Yapım işi malzemeyi de karşılayacak olan Avusturyalı Rella şirketince, elektrik işleri Siemens şirketince, kalorifer ve su tesisatı işleri ise Körting Hanover tarafından gerçekleştirilmiş olup Siemens firmasının ürettiği lambalar ise bizzat Mimar Koyunoğlu tarafından tasarlanmıştır¹²⁸.

5.2. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Genel Mimari Yapısı

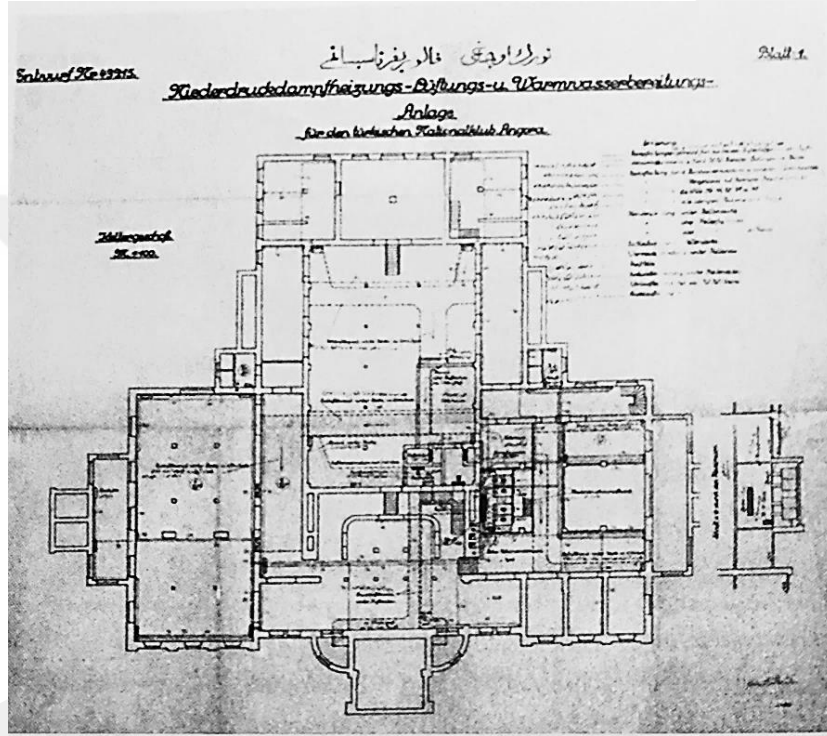
Türk Ocağı Genel Merkezi, geleneksel Osmanlı mimarlığından referanslarını alan; simetrik, monoblok, anıtsal bir yapıdır. Arif Hikmet Koyunoğlu'nun aldığı eğitime uygun, yazıları ile de savunduğu, tarihi elemanların yapısından esinlenerek gelişen bir tasarımın sonucudur. Türk Ocağı'nın merkez binasına genel olarak bakıldığında; “yapısında modern ancak Türk kimliği ile harmanlanmış, yeni ve asri Türkiye Cumhuriyeti'ne özgün bir dil kullanılmış olup, cephe organizasyonu ve bezemeleri ile hem geleneksel izler taşıyan bir yapı olarak görünüp hem de betonarme uygulaması ile dönemin önde gelen modern yapıları arasında yer alabilmiştir”¹²⁹. Bu nedendir ki Ankara Türk Ocağı, diğer Ocak yapıları arasında

¹²⁷ Nurcan İnci Fırat, **Ankara'da Cumhuriyet Dönemi Mimarisinden İki Örnek: Etnografya Müzesi ve Eski Türk Ocağı Merkez Binası (Devlet Resim ve Heykel Müzesi)**, Ankara, 1998, s.91,92

¹²⁸ Pınar Koyuncu, **Geçmişin Modern Mimarlığı-9: Ankara-2**. 1 Eylül 2010. <http://v3.arkitera.com/h56343-gecmisin-modern-mimarligi-9-ankara-2.html>. Erişim Tarihi: 13.12.2018.

¹²⁹ Koyuncu, a.g.e.

yapım maliyeti en fazla olanlardan biridir¹³⁰. Yaklaşık 2000 m² olan yapı 3 katlı bir bina olması haliyle merkez binası, hem büyüklük açısından hem de cephede kullanılan elemanları bakımından diğer ocak binalarından bir adım daha önde olmuştur. Yapının giriş aksında tiyatro salonu bulunmakta olup, fuaye ve çalışma odaları salonun etrafında konumlandırılmış olup cephedeki ufak farklılıklara rağmen zemin kat ve birinci kat birbiri ile aynı plan şemasına sahiptir¹³¹.

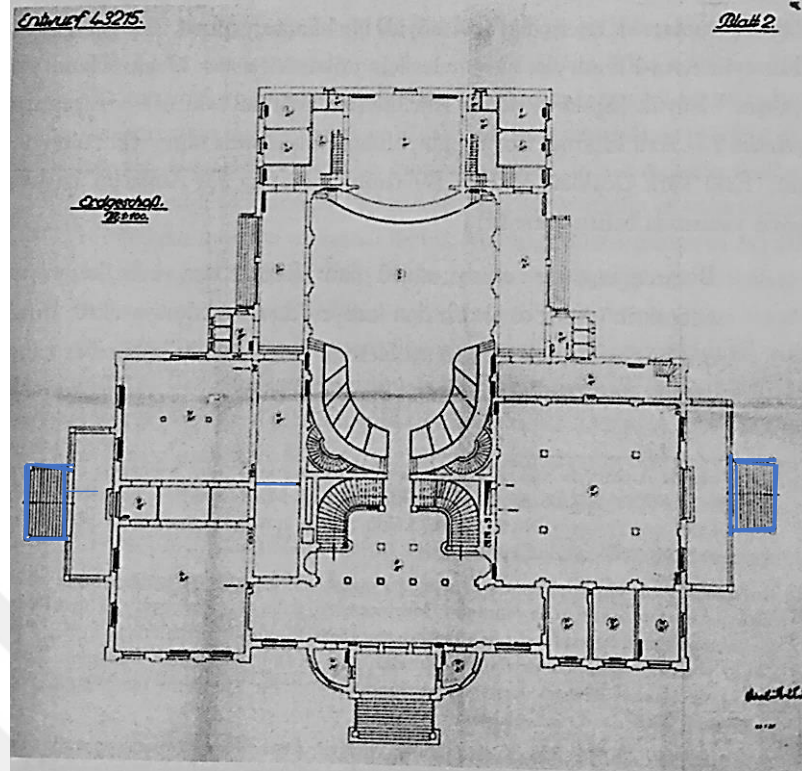

Resim 20: Ankara Türk Ocakları Merkez Binası, bodrum kat ilk planı.

Kaynak: Kuruyazıcı, 2009.

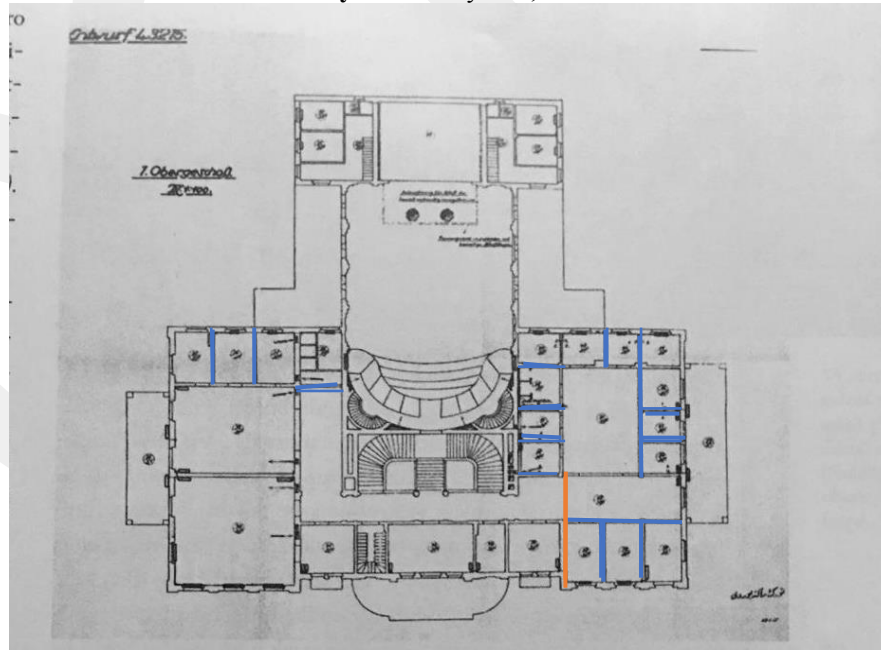
¹³⁰ Koyuncu, a.g.e.

¹³¹ Koyuncu, a.g.e.

Resim 21: Ankara Türk Ocakları Merkez Binası, zemin kat ilk planı. (Mavi ile çizilen yerler şu anda mevcut durumda değildir. Mavi le çizilen yerler tarafımızdan plana işlenmiştir.)

Kaynak: Kuruyazıcı, 2009

Resim 22: Ankara Türk Ocakları Merkez Binası, 1. Kat Planı. (Mavi ile çizilen yerler şu anda mevcut durumda değildir. Kırmızı çizgiler sonradan eklenenlerdir. Mavi ve kırmızı renkle çizilen yerler tarafımızdan plana işlenmiştir.) Kaynak: Kuruyazıcı, 2009.

Yapı inşası bittiğinde genel anlamda binada şu bölümler yer almıştı: Bodrum katında; matbaa ve bölümleri, görevlilerin odaları, dekor odaları, kalorifer ve ventilasyon dairesi, mutfak, kömür depoları, transformatör dairesi, tamirat atölyesi, müzik salonu ve kağıt depoları yer almıştır. Zemin kattaki esas mekanı mermer giriş salonu ve tiyatro salonu oluşturmuştur. Giriş merdivenlerinin bitiminde sol tarafta “Mimar Hikmet İsmet” şeklinde mimarın soyadı içermeden sadece ilk ve ikinci isimleri yazılıdır. Bunun nedeni ise soyadı kanunundan önce yapılmış olmasıdır.

Resim 23: Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası'nın Ön Cephe Girişindeki Mimar Hikmet İsmet Yazan Kitabesi.

Kaynak: Orijinal, Mart 2019.

Birinci katta; Türk Salonu, ilim ve sanat heyeti salonu ile büroları, yatak odaları, banyolar, çay salonu, tiyatro fümuarları ve artist odaları yer almıştır. Çatı katında ise görevlilerin depoları ile bir resim atölyesi bulunmaktaydı. Bu haliyle Türk Ocakları Merkez Binası, 28 Şubat 1930'dan itibaren hizmete açılmıştır¹³².

Ana girişin dışında, ikincil girişler arka ve yan cephelerdendir. Giriş planına göre büyük toplantı salonu yapının giriş aksında, simetrik ekseninde yer alıp, salonun etrafında diğer odalar ve salonlar yer almaktadır. Tiyatro salonu, başarılı akustik özelliği ve güçlü sahne tesisatı özelliği nedeniyle zemin katının ortasına inşa edilmiştir.

¹³² Anonim, (1930b), “Ocağın Yeni Merkezindeki Faaliyetler”, Türk Yurdu, 1930, s.88.

Resim 24: Ankara Türk Ocakları Merkez Binası tiyatro salonuna ait ilk plan çalışması.

Kaynak:Orjinal: Mart 2019.

5.3. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Çevre ve Dış Cephe Özellikleri

Bu çok katlı yapının cephe düzenlenmesinde, dönemin cephecilik anlayışının bir örneği olarak; orta ve yan hacimlerin arada sıkışmış gibi görünen birer akslık bölümlere göre, az da olsa taşırılıp yükseltilmesi ile kendini gösteren simetrik kütle anlayışı ön planda yer almıştır. Yine dönemin bir başka mimari özelliği olarak; binanın merkezi ana yola ya da açık meydan tarafına bakan cephelerine, çeşitli süsleme elemanları ile hareketlilik katılmaya çalışılmıştır. Nitekim Genel Merkez binasında tüm yüzey süslemeleri büyük çoğunlukla ön cephede toplanmış olup, diğer cephelere ise nispeten daha az süsleme çalışması yapıldığı görülmektedir.

Resim 25: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın Ön Cephe Girişi.

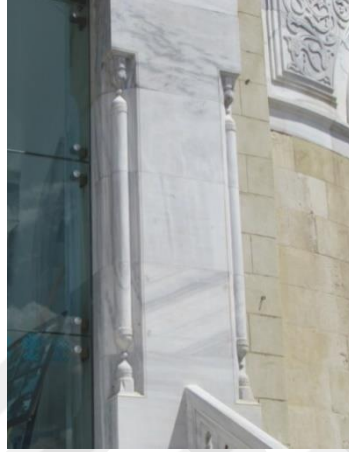
Kaynak: Orijinal. Nisan, 2018

Ön cephede düşey hatların hakim olduğu bir kompozisyon egemendir. Ortada girişin bulunduğu kısım, başlı başına bir ünite şeklinde olup, yan kanatlardan daha yüksek olarak yapılmıştır. Orta ve köşe çıkmaları arasında kalan bölüm, bağlayıcı bir özellik göstermekte olup, diğer bölümlerden daha alçak tutulmuştur.

Ön cephede göze çarpan en önemli özellik giriş kapısıdır. Kuzeybatıya bakan ön cephenin tam ortasına yerleştirilen giriş, aynı zamanda simetri eksenini oluşturmaktadır. 15 basamaklı mermer merdiven, geometrik biçimli merdiven korkulukları, merdiven başlangıcının iki yanındaki profilli ayaklarda görülen bitkisel motifler ve köşelerin pahlanarak hareketlendirilmesi ise girişe daha etkili bir görünüm kazandırmıştır.

Girişte merdivenlerin iki yanındaki gömme payelerin köşeleri, kum saatli köşe sütunceleri ile hareketlendirilmiştir. Bu merdivenlerden sonra basık kemerli bir giriş eyvanı görünümündeki mekana gelinir. Bu giriş mekanının iki yanı dıştan

yuvarlatılmış ve iki yanına sivri kemerli bir pencere yerleştirilmiştir. Zemin katın pencerelerinde basık biçimli ve üst kattakilere nazaran daha sivri yapıda kemerler kullanılmıştır. Bu mekanın içinde ise, iki yan duvara birer niş açılmıştır. Eyvan görünümü bu kısım 2011 yılındaki restorasyonda cam kapı ile kapanmıştır.

Resim 26: Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Ön Giriş Kum Saatli Köşe Sütunceleri.

Kaynak: Orjinal, Mart 2019

Resim 27: Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Sağ Yan Sivri Kemerli Bir Pencere.

Kaynak:Orjinal, Mart 2019

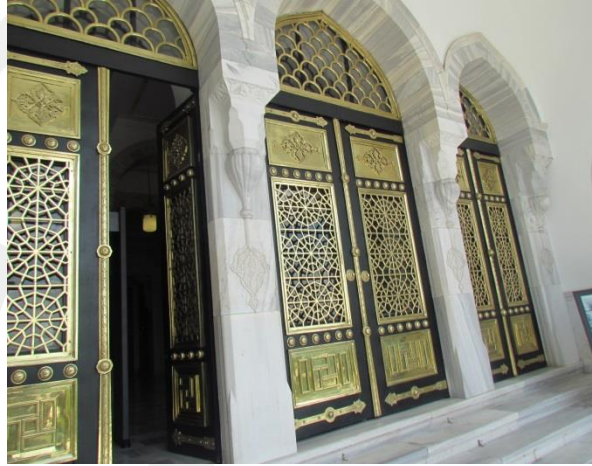
Bu kısımdan şeref salonuna, Selçuklu mimarisini yansıtan üç sivri kemerin oluşturduğu kapı sistemi ile girilmektedir. Bu girişe yine Selçuklu geleneğinin yorumlanması olarak karşımıza çıkan geometrik süslemeli üç bronz kapı yerleştirilmiştir. Kapıların aralarında mermer oymacılığının örnekleri vardır. Girişin

üstünde yine geometrik şebekeli mermer korkuluklu balkon bulunmaktadır. Kısaca; girişin dışarı taşırılması, merdivenleri, bronz kapısı, balkonu, mermer kullanımı ve diğer dekoratif öğeleri ile giriş daha fazla vurgulanmaya çalışılmıştır.

Resim 28: Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Anıtsal Ön Giriş.

Kaynak: Orjinal, Mart 2019

Resim 29: Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Mermer Sivri Kemerli, Bronz Ana Giriş Kapıları.

Kaynak: Orjinal, Mart 2019.

Birinci kat hizasında girişin üstündeki balkona bakan yan yana üç adet sivri kemerli açıklığın üçü de dıştan geniş bir sivri kemer içine alınmıştır. Bu kemerin içi üstte üçe bölünmüş olup, baklava şeklinde geometrik desenlidir. Balkona bakan üçlü açıklığın iki yanına mukarnas kavsaralı mihrabiye görünümünde birer niş yerleştirilmiştir. Mihrabiyeler üzerinde yer alan sivri kemerli birer açıklığın içi de

aynı şekilde geometrik desenli olup, açıklıkların kemer köşeleri bitkisel süslemelidir. Onun üzerinde de prizmatik üçgenlerden oluşan bir silme yer almaktadır. En üstte yükseltilen kısımdaki üçer ufak pencere yine aynı şekilde geometrik şebekelidir. Bir alt sırada olduğu gibi yine üçgenlerden oluşan bir sıra silme ile onun üzerinde adeta yuvarlak kemerlerden oluşan bir niş sırası görünümdeki düzenleme ve üstündeki palmet sırasından oluşan süsleme ile orta bölüm taçlandırılmıştır¹³³.

Yapının ön cephesinde bodrum hariç kat ayrımları, üzeri prizmatik üçgenlerle süslenmiş bir silme ile belirlenmiştir. Bodrum kat ise, dışa taşırılmış profili birkaç sıra silme ile zemin kattan ayrılmıştır. Bu silmeler kat ayrımları belirlemekte ve cephelerde yatay hatlar oluşturulmaktadır. Diğer cephelerde kat ayrımları belirtmemiştir¹³⁴.

Diğer cephelerde sadece pencerelerle cepheye hareket getirilmiştir. Bodrum kat, girişin solunda beş dikdörtgen, sağında ise daha ufak beş kare pencere ile ön cepheye açılmaktadır. Yan cephelere ise, bodrum katın beşer adet basık kemerli açıklığı vardır. Yine alt kat pencereleri basık kemerli, üst kat pencereleri sivri kemerlidir. Kemerlerin etrafı yuvarlak ya da çokgen silmelerle hareketlendirilmiştir. Yan cephelerin arka kanatlarında ufak dikdörtgen pencereler de vardır. Yapıda çok sayıda pencere olması, hem doğal aydınlanmayı sağlamakta hem de cephelere hareketlilik getirmektedir. Yapının pencere düzeni dönemin özelliğini yansıtmaktadır. Ön cephedeki pencereler; kemer ve silmeler gibi çevrelerinde oluşturulan şebekelerle dekoratif bir görünüm kazanmıştır¹³⁵.

Pencerelerin alt ve üstündeki mermer tabakaların oluşturduğu düzenlemeler, silmelerle hareketlendirilmiştir. Yanlarda ise daha sade bir pencere düzeni vardır. Özellikle yan cephelerde arkaya doğru altta basık kemerli pencereler, üst katta tamamen düz, dikdörtgen pencereler bulunmaktadır. Ancak rustik bir zemin görünümündeki bodrum katında arazinin durumu nedeni ile ön cephede solda dikdörtgen, sağda kare pencereler dikkati çekmektedir. Orijinalinde ahşap olan

¹³³ Fırat., a.g.e., s.98.

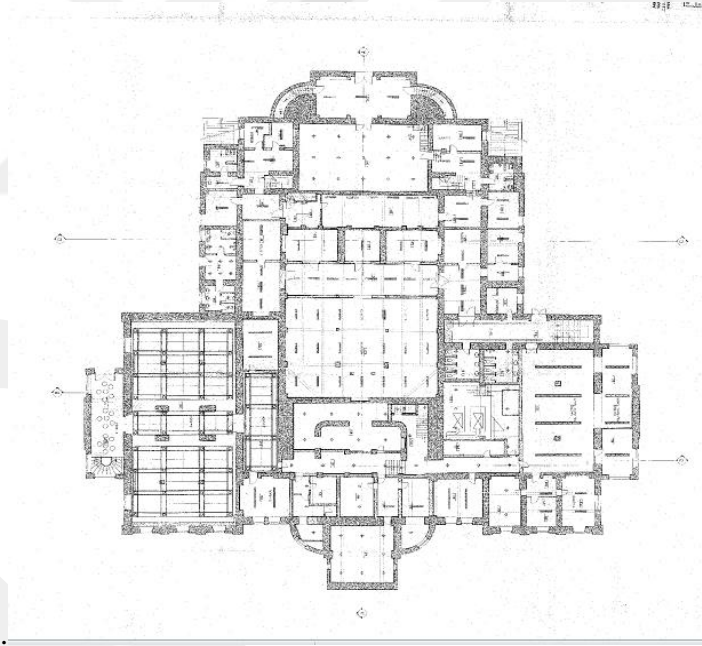
¹³⁴ Fırat., a.g.e., s.101.

¹³⁵ Fırat., a.g.e., s.101,104.

pencere çerçeveleri, 1976-1980 yıllarındaki restorasyon çalışmaları sırasında metal olarak yenilenmiştir. Bodrum kat pencereleri demir parmaklıklıdır¹³⁶.

5.4. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Girişi ve Bodrum Katı Özellikleri

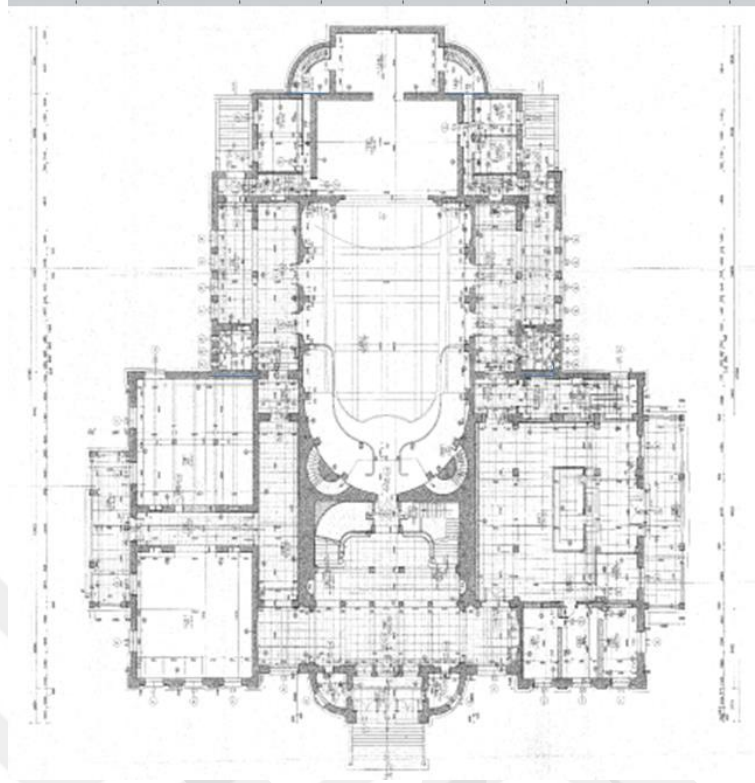
Yapının cephe düzeninde olduğu gibi, plan anlayışında da simetri dikkati çekmektedir. Kuzey-batıya bakan ön cephenin ortasına yerleştirilen ana giriş, onun gerisinde sırası ile şeref salonu, tiyatro, sahne ve sahne arkası planın simetri eksenini oluşturmaktadır. Simetrik plan anlayışı, her iki kat için de geçerlidir. İki ayrı bodrum katı, zemin ve birinci katla iki ayrı çatı katı şeklinde düzenlenmiş çok katlı bir yapıdır. Binaya ön cepheden tek ana giriş verilmiştir. Arkada dört giriş yer alırken yandaki balkonlardan sağlanan girişler 1976-1980 yıllarındaki restorasyonda kaldırılmıştır.

Resim 30: Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Bodrum Kat Planı.

Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi. (Penta Mimarlık, 2000)

¹³⁶ Fırat, a.g.e., s.104.

Resim 31: Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası Giriş Kat Planı Kat Planı.

Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi. (Penta Mimarlık,2000)

Arazinin durumuna göre bodrum iki kademe üzerine inşa edilmiş olup yapının alt kısmını tamamen kaplamamaktadır. Bir bölümünü zemindeki kütüphanenin yani ikinci bodrum katındaki değişken sergi salonunun tam altında dikdörtgen şeklindeki resim ve heykel deposu oluşturmakta ve sekiz büyük paye, bu mekânı bölmektedir. Başka hiçbir açıklığı olmayan depoya yandan merdiven ile inilmektedir.

İkinci bodrum katı, bir zemin kat görünümündedir. Simetri eksenine göre ön cepheden geriye doğru incelendiğinde; ön cephede binaya giriş merdiveninin altında jeneratörün yer aldığı mekân ve deponun yer aldığı görülmektedir. Kare şeklinde olan bu mekânın iki yanına, yanları yuvarlatılmış, birer mekân daha eklenmiştir. Kare mekân, yanlarda birer kapı ile bu kısımlara açılmaktadır. Bu kısımlarda, birer pencere ile dışarı, birer kapı ile dar bir servis koridoruna bağlanmaktadır. Bu koridora zemin katta tiyatro kapısının sağ tarafındaki kapıdan 11 basamakla inilmektedir. Arazinin durumu nedeni ile bu koridorun ortasında sekiz basamaktan

oluşan bir seviye farkı vardır. Bu koridorun bir tarafında idare odaları, depolar, tablo odaları, telefon ve yangın santrali odası ile kazan dairesi bulunmaktadır. Dikdörtgen ya da kare biçimli olan bu odalar depolar hariç dışarıya bir ya da ikişer pencere ile açılmaktadır. Koridorun diğer tarafında kazan dairesi ve tesisatla ilgili bölümler yer almaktadır. Bunların kapılardan başka açıklıkları yoktur. Bu katın tam ortasında yani tiyatrunun tam altına gelen yer, iki duvarı ayna ile kaplı olan oldukça büyük kare bir salondur. Burası daha sonraki restorasyonlarda bale, tiyatro, folklor çalışma salonu olarak tasarlanmıştır. Bu kare mekânda altı sütun vardır. Bu salon, yanlarda iki kapı ile soyunma odalarına açılmaktadır. Simetri ekseninde bu salona bitişik, orkestranın yer aldığı sahne gibi kavisli bir yer vardır. Salondan buraya iki yandan dokuz basamak ile çıkılmaktadır. Bu sahneden iki yanda soyunma odalarına da birer geçiş vardır. Aynı aks üzerinde geriye doğru gidildiğinde ise dikdörtgen şeklinde iki mekân olan sahne altı ve depo kısmı görülmektedir. Bu sahne altı, simetri aksında orkestra sahnesine bir servis kapısı ile depo kısmına ise, bir kapı ile bağlanmıştır. Sahne altının, sağ köşesinden 22 basamak ile zemin kattaki sahneye ulaşılmaktadır. Simetri ekseninin en sonunda yer alan depo, ufak bir kapı ile dışarı açılmaktadır.

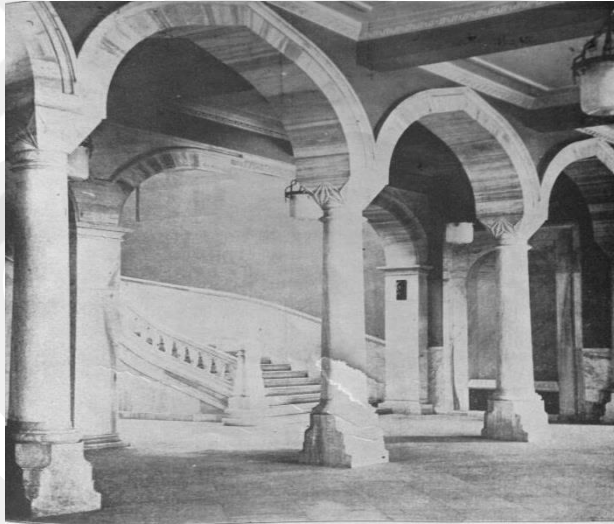
Bu simetri eksenindeki bölümlerden sonra, eksenin sağ ve soluna bakıldığında, soldaki büyük salonun resim galerisi olarak düzenlenmiş olduğu görülmektedir. Kütüphane altına gelen bu değişken resim galerisi olarak kullanılan mekân, dikdörtgen şeklindedir. Dört büyük paye ile ortada bir koridor oluşturularak iki yanda kare mekân meydana getirilmiştir. Bu kare mekânların ortasında ikişer sütun vardır. Bu bölüm, ön cepheye üç, yan cepheye iki, arkaya ise bir pencere ile açılmaktadır. Yan balkonun altından verilen giriş ile bu galeriye dışarıdan da doğrudan giriş sağlanmıştır. Orta aksın sol tarafında galeriden sonra daha geriye gidildiğinde bir koridor üzerinde soyunma odaları, solist odaları duş, tuvalet gibi bölümler sıralanmıştır. Bu değişik işlevli bölümlerin kapıları dar ve küçük koridora açılmaktadır. Kenarda olan bölümlerin ise, dışarıya birer penceresi vardır. Simetri ekseninin solundaki bu düzen aynı şekilde sağ tarafta da tekrarlanmıştır.

Simetri ekseninin sağ kenarında en başta birer pencere ile ön cepheye bakan dikdörtgen üç idare odası bulunmaktadır. Bu odaların hemen önünde geçici sergi salonu ve resim atölyesi olarak tasarlanan kare bir mekân vardır. Bu kare mekân, iki

sütun ile bölünmüş olup, yan balkonların çıkıntısı boyunca dışarı taşırılmıştır. Bu salonun gerisinde bulunan bir koridora açılan dikdörtgen mutfak kısmı, 19 basamaklı merdiven ile de üst kattaki servis salonuna bağlanmıştır. Geriye doğru koridor üzerinde sol taraftakinin simetriği olan soyunma odaları, tuvalet, duş ve solist odaları yer almaktadır.

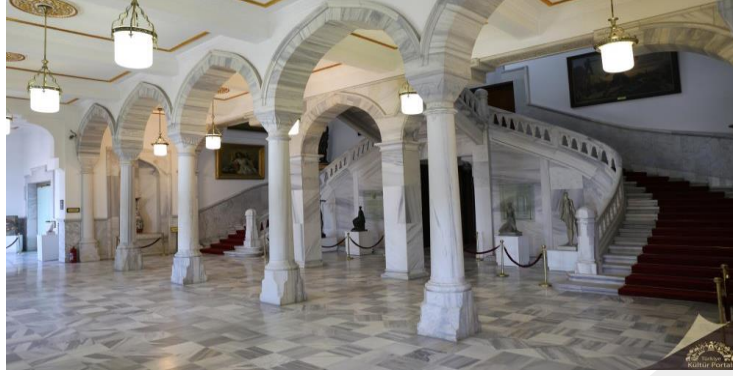
5.5. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Zemin Katı Özellikleri

Zemin kata, ön cephenin tam ortasındaki anıtsal giriş kısmı ile ulaşılmaktadır. Bu kat on dört basamak ile çıkılan yüksek zemin şeklindedir. Merdiven ile ulaşılan basık kemerli giriş eyvanı, dört basamak ile çıkılan iki gömme payenin oluşturduğu üçlü kapı sistemi ile şeref salonuna bağlanmaktadır. (Bkz. Resim 32,33,34.35.)

Resim 32: Türk Ocağı Binası'nın zemin katta, girişteki, sütunlu şeref salonu (1930).
Kaynak: A.H. Koyunoğlu'nun 1930 yılı tarihli kişisel arşivinden.

Kaynak: Tanrıöver, 2002. Erişim Tarihi: Nisan, 2019

Resim 33: Aynı sütunlu şeref salonunun 2019 tarihindeki bir görüntüsü.

Kaynak: Orijinal, Mart 2018

Giriş eyvanının iki yanındaki köşeleri yuvarlatılmış mekânlardan; soldaki bekçi odası, sağdaki ise gişe olarak düşünülmüştür. Bu mekânlar yuvarlatılmış kısımda sivri kemerli birer pencere ile dışarı, diğer kenarda birer pencere ile giriş eyvanına ve bir kapı ile de şeref salonuna açılmaktadır. Dikdörtgen şeklindeki şeref salonunda ise, dört serbest, iki gömme olmak üzere altı sütun girişe paralel olarak kemerler ile birleşmiştir. Tam simetri eksenindeki bu kısım, iki ayak ve üzerine atılan kemerle daha geriye doğru genişletilerek, tiyatro salonunun girişi vurgulanmıştır. **(Bkz. Resim 34, 35)**

Resim 34: Türk Ocağı Binası'nın zemin katta, girişteki, sütunlu şeref salonu, tiyatro salonunun giriş istikameti.

Kaynak: Orijinal, Mart 2018

Tiyatro salonunun kapısı, yapının giriş kapısı ile aynı eksen üzerindedir. Tiyatro kapısının iki yanında yani merdivenlerin altında yer alan ufak mekânlardan,

soldaki idare odası, sağdaki ise bodrum kata inen merdivenlerin olduğu bölümdür. Tiyatro girişinin iki yanında birinci kata çıkışı sağlayan yirmi altışar basamaklı merdiven düzeni yarım at nalı biçimindedir. (**Bkz. Resim 35**)

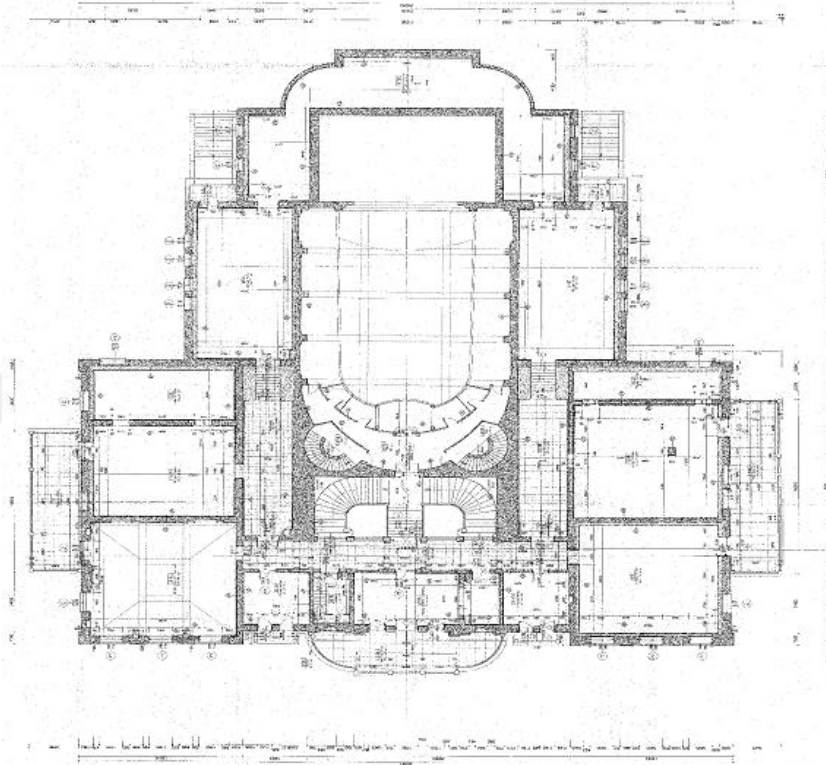
Resim 35: Eski Türk Ocağı Binası'nın zemin kattan, birinci kata çıkış merdiveni.

Kaynak: Orjinal, Mart 2018

5.6. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Birinci Kat Özellikleri

Birinci kat, ön cepheden arkaya doğru simetri ekseni boyunca incelenirse, giriş mekânının üzerinde, girişin devamı şeklinde aynı formda bir balkonun varlığı görülür. Bu balkona çıkış, zemindeki şeref salonunun üzerinde yer alan farklı büyüklükteki beş odanın tam ortasındakinden sağlanmıştır. Burası, Atatürk'ün toplantılar yaptığı, oldukça büyük bir şeref salonu olarak adlandırılan odadır. Bu odanın balkona açılan bir kapısı ve kapının iki yanında birer penceresi vardır. Mekânın iki yanında ise, birbirine eşit büyüklükte olan birer dikdörtgen oda bulunmaktadır. Bu odalardan sağdaki idare odası, soldaki ise yirmi üç basamakla çatı katına çıkışı sağlayan merdiven düzeninin bulunduğu odadır. Bu iki mekânda kapıdan başka açıklık yoktur ancak cephe duvarlarında dıştan görülen birer niş yer almaktadır. Bu odaların iki yanında ise, birer kare oda daha yer almaktadır. Bunların ön cepheye bakan birer pencereleri ve bunun karşısında bir girişleri vardır.

Bu odaların pencereleri ikiz pencere görünümünde olup, önlerinde balkon şeklinde dikdörtgen bir cumba bulunmaktadır¹³⁷.

Resim 36:Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası 1. Kat Planı Planı.

Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi. (Penta Mimarlık,2000)

Ön cephenin iki köşesinde yer alan kare planlı iki büyük odadan soldaki Türk Salonu, sağdaki ise resim galerilerinden birisidir. Bu ön cepheye bakan yedi bölüm, simetri eksenine dik gelecek şekilde yerleştirilmiş dikdörtgen şeklinde tek bir koridora açılmaktadır. Bu koridorun ortasından geriye doğru dokuz basamakla inilerek zeminden iki taraftan gelen yirmi altışar basamaklı merdiven düzeninin birleştiği kare bir alana ulaşılmaktadır. Bu alanın üç tarafında merdiven, diğer tarafında ise tiyatro locasına çıkış kapısı vardır. Bu kapıdan girilince iki yanda zeminden diğer localara çıkan yirmi iki basamaklı merdiven düzeni görülür. Yani localara tiyatronun içinden de, dışından da çıkış vardır. Locaların önünde oldukça

¹³⁷ Fırat., a.g.e., s.115.

geniş, salon boşluğu görülür. Sahne dışında tiyatronun "U" şeklindeki üç cephesi iki kat halinde localarla çevrilmiştir. Salon boşluğunun gerisinde sahne boşluğu yer almaktadır. Daha geride sahne arkasının boşluğu devam ederken, 1976-1980 restorasyonunda bu boşluk birinci kat hizasında kapatılarak sergileme salonu haline getirilmiş ve sahne arkasında geçişin sağlandığı "U" şeklindeki galeri düzenlenmiştir. Daha önce sahne arkasında sağ ve sol kanatlara geçiş yokken, oluşturulan dönüş mekânı ile simetri eksenini; şeref salonu, merdiven salımı, tiyatro locası, tiyatro salonu ile sahne boşluğu ve U dönüşü oluşturmaktadır¹³⁸.

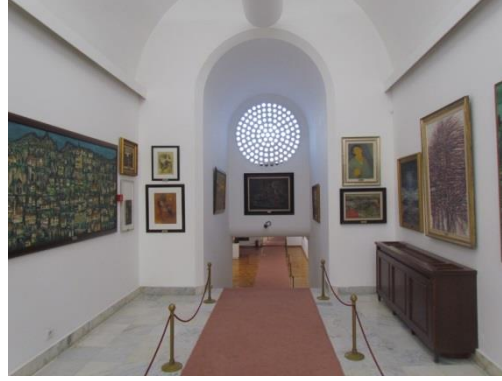
Bu kattaki sergi mekânlarının ilk başlangıcı ön cepheye bakan en sağdaki köşe odalarıdır. Burası kare biçiminde olup, ön cepheye üç pencere, yan cephelere iki pencere ile açılmaktadır. Arkaya doğru bu galerinin yanında, yine kare şeklinde bir galeri vardır. Burası sonradan bir duvarla bir büyük, bir küçük dikdörtgen iki bölüme ayrılmıştır. Büyük mekân iki, küçük mekân bir pencere ile yan cepheye bakmaktadır. Bu galeri odaları ile tiyatro arasında yer alan koridor da ayrıca galeri olarak değerlendirilmiştir. Bu koridordan on iki basamakla inilerek başka bir sergi salonuna girilmektedir. Burası da dikdörtgen şeklinde yanlara dört pencere, arkaya bir pencere ile açılmaktadır. Buradan da yan cepheye iki pencere ile açılan başka bir dikdörtgen sergi salonuna geçilmektedir. Yapı ilk inşa edildiğinde sağ kanadın son noktası burası idi¹³⁹. Buradan başka bir tarafa geçiş yoktu. Ancak 1976'da başlatılan restorasyon çalışmaları sırasında, bu kısım ile sahne arkasının üst kısmı, araya yapılan 1 / 4 daire parçası şeklindeki bir geçişle birleştirilmiştir¹⁴⁰. Bu kavis U şemanın taban köşesini oluşturmaktadır. Bu geçişle dikdörtgen şeklindeki sonradan kapatılan sahne arkasının üst kısmına geçilmektedir. Buralar günümüzde hep resim galerisi olarak kullanılmaktadır. Aynı geçiş kısmı sol tarafta da yer almaktadır. Bu geçiş kısımlarının hiç bir açıklığı yoktur. Hem biçim, hem düzenleme açısından simetri ekseninin sol kısmında da, sağdaki düzen devam etmektedir¹⁴¹.

¹³⁸ Fırat, a.g.e., s.115.

¹³⁹ Fırat, a.g.e., s.115.

¹⁴⁰ Fırat, a.g.e., s.115.

¹⁴¹ Fırat, a.g.e., s.115.

Resim 37: Eski Türk Ocağı Binası'nın birinci katında sergi salonuna dönüştürülmüş ön cepheye dik uzanan koridorlarından biri.

Kaynak: Orijinal, Mart 2018.

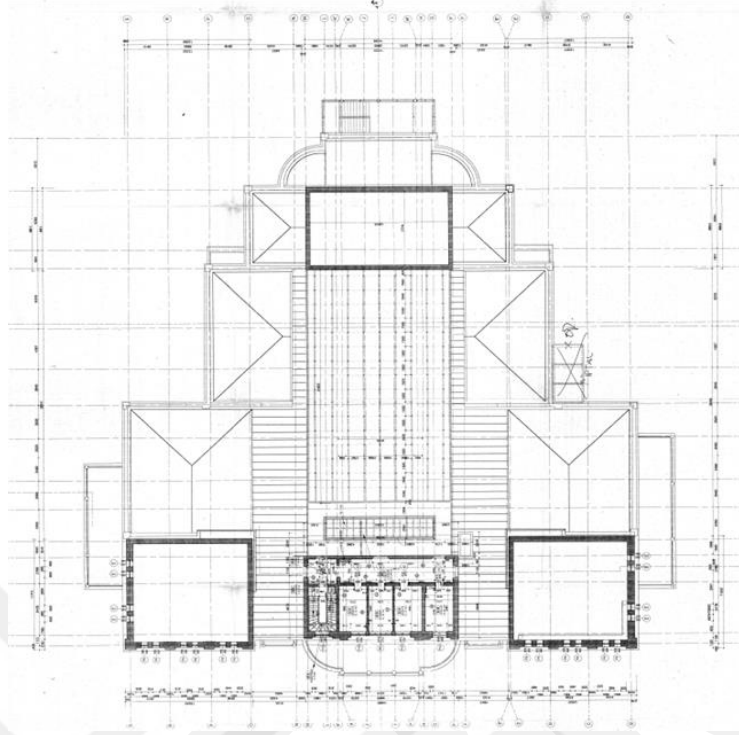
Bu katta yapının sol köşesindeki oda, plan açısından sağdakinin aynısıdır, ancak burası galeri değil, Türk Salonu şeklinde tasarlanmıştır. Tam bir Türk Odası görünümünde düzenlenmiş olan bu salon, Türk Ocağı olduğu dönemlerdeki halini günümüze kadar korumuştur. Birinci katın iki yan cephesinde, zemin kattaki balkonların yukarı kadar devam etmesi ile teras şeklinde dikdörtgen birer balkon oluşturulmuştur¹⁴².

5.7. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Çatı Katı Özellikleri

Çatı katı, ikinci kat şeklinde yapının ön cephesinin orta bölümüne yerleştirilmiştir. Arkadan ise, tiyatronun üstüne uzanmayacak şekilde sınırlandırılmıştır¹⁴³. İlk çatı katı "L" şeklinde bir koridordan oluşmaktadır. Bu koridor ve bu koridorda bulunan tuvalet, birer pencere ile arka cepheye bakmaktadır. Merdiven boşluğu da bir pencere ile dışarıdan ışık almaktadır. Buradan geçen başka bir koridor ise üç pencere ile yine arka cepheye açılmaktadır. Bu koridordaki dört oda ise birbirine bitişik, eşit büyüklükte ve dikdörtgen şeklindedir. Her biri birer ufak pencere ile ön cepheye bakmaktadır. Bu odalar ressamların çalışma odalarıdır. Merdivende ve dört odada yer alan birer pencere ile bu katın ön cepheye beş açıklığı vardır.

¹⁴² . Fırat, a.g.e., s.117.

¹⁴³ Fırat, a.g.e., s.118.

Resim 38. Ankara Resim Heykel Müzesi/Eski Türk Ocağı Binası,Çatı Kat Planı

Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi. (Penta Mimarlık,2000)

Alttaki çatı katından merdivenle üstte ikinci çatı katındaki koridora çıkılmaktadır. Bu koridora küçük bir depo ve tablo restorasyon salonu açılmaktadır. Deponun başka açıklığı yoktur. Tablo restorasyon salonu dikdörtgen planlı olup, arka cepheye dört ufak pencere ile açılırken, ön cepheye açıklık verilmemiştir¹⁴⁴.

5.8. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin İç Yapısının Mimarisi ve Süsleme Özellikleri

Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası'nda iç ve dış mimari düzeni açısından çoğunlukla; bitkisel, geometrik ve mimari elemanlarla oluşturulan yoğun bir süsleme programı olduğu dikkati çekmektedir. İlk yapılışından bugüne değin bu süslemelerin bir kısmı orijinalliğini koruyabilmişse de bir kısmının da belirli gruplar halinde sonradan bazı dönemler içinde orijinaline uygun olarak restore edildiği görülmektedir.

¹⁴⁴ Fırat, a.g.e., s.118.

Yapının geneline hâkim süsleme sanatı çalışmalarından biri de mermer taş işçiliği çalışmalarıdır. Bilhassa. kemer köşelerinde, alınlıklarda, kapı ve pencere üzerlerinde görülen oyma rumi motifler ilk dikkat çeken çalışmalardır. Girişteki köşeleri yuvarlatılmış mekanların sivri kemerli pencere alınlıklarının içi, bitkisel dekorludur. Beden duvarlarının palmetlerden oluşan bir düzenleme ile taçlandırıldığı görülmektedir. Kat ayrımları profilli silmeler ile belirginleştirilmiş ve üzeri üçgenlerle süslenmiştir ¹⁴⁵.

Resim 39: Eski Türk Ocağı Binası'nın ön cephe süslemelerinden bir ayrıntı.

Kaynak: Orijinal, Mart 2018

Birinci kattaki girişin üzerini çevreleyen geometrik şebekeli mermer balkon korkuluğu, pencerelerin çevresinde mermer ile yapılmış silmeler ve dikdörtgen şebekeler ayrıca balkondaki mukarnaslı iki niş ve çevresi, köşelerdeki ve merdivenlerdeki gülbezekler, girişin iki yanında yer alan kum saatli köşe sütunceleri mermer oymacılığının güzel örneklerindedir. Çatı katının ön cepheye bakan, kemer içinde yer alan pencere içleri de geometrik baklavalara şeklinde ajurlandırılmıştır¹⁴⁶.

Cephelerdeki altta basık, üstte sivri kemer formunda pencereler, balkon, girişin dışarı taşırılması gibi mimari elemanlarla yapılan düzenlemeler cephede dekoratif bir görünüm oluşturmaktadır. Ön cephe dışındaki diğer cepheler oldukça sade olup, yalnızca pencerelerle hareketlendirilmiştir.

¹⁴⁵ Fırat, a.g.e., s.120.

¹⁴⁶ Fırat, a.g.e., s.124.

Resim 40: Eski Türk Ocağı Binası'nın ön cephe pencere ve saçak çevresi süslemelerinden bir ayrıntı ve (sağda) ön cephe ana girişindeki bronz kapılar arasındaki mermer süslemeleri.

Kaynak: Orjinal, Mart 2018

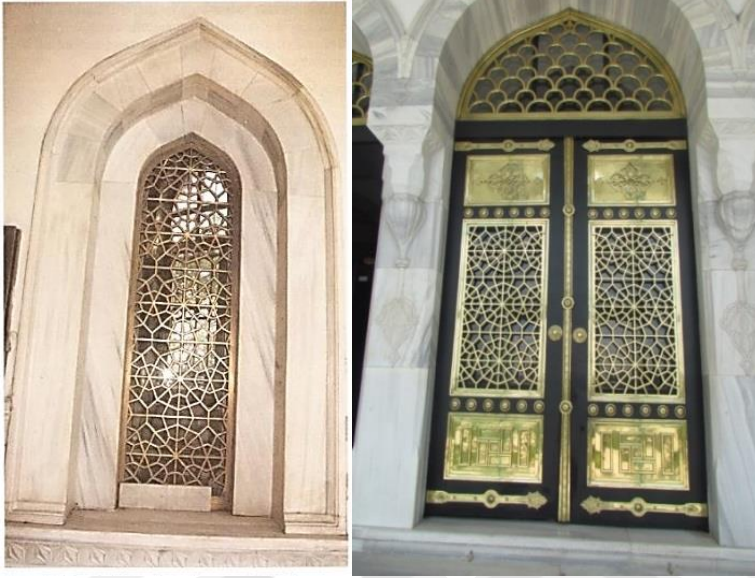
Bu dıştaki taş işçiliği, içte de başarı ile uygulanmıştır. Bronz kapıların aralarındaki dekoratif mermer işçiliği, özellikle giriş şeref salonundaki sütunların pahlanmış kaideleri, baklavalı sütun başlıkları iki yandaki yazının yer aldığı panolar, merdiven düzeni mermer işçiliğinin güzel örnekleridir. Üslup olarak baktığımızda, yüzeysel oymacılık görülmektedir. Özellikle rumi ve palmet motifleri bu yüzeyselliği yansıtmaktadır. Bitkisel ve geometrik Osmanlı motifleri ile oluşturulan yapıdaki süsleme anlayışı. Osmanlı Mimari öğeleri ile de desteklenmiştir.

Resim 41: Eski Türk Ocağı Binası'nın girişteki sütunlu şeref salonunda görülen mermer işçiliği.

Kaynak: Orijinal, Temmuz 2018

Taş oymacılığının yanında, bronz kapı işçiliği de önemlidir. Yapının ana giriş kapısının ve buradaki pencere demirlerinin geometrik desenli süsleme motifleri Selçuklu motiflerinden örnek alınmıştır. Bronz kapılara paslanmaması ve parlak kalması için bir miktar gümüş katılmıştır¹⁴⁷.

Resim 42: Eski Türk Ocağı Binası'nın ana girişindeki bronz pencere süslemeleri (solda) ve girişteki bronz kapısı üzerindeki işlemleri (sağda).

Kaynak: Orijinal, Temmuz 2018.

Yapıdaki avizelerin, Türk motifleri esas alınarak bizzat Koyunoğlu tarafından çizildiği ve eşi yapılmamak üzere Almanya'da imal edildiği bilinmektedir¹⁴⁸.

¹⁴⁷ Fırat, a.g.e., s.127.

¹⁴⁸ Fırat, a.g.e., s.128.

Resim 43: Eski Türk Ocağı Binası'ndaki Koyunoğlu avizeleri.

Kaynak: Fırat, 1998

Yapının tiyatro salonunda locaların gövdelerindeki ve tavanla duvarlardaki süslemeler alçı üzerine yapılmış bitkisel ve geometrik motiflerden oluşmaktadır.

Resim 44: Eski Türk Ocağı Binası'nın tiyatro salonundaki alçı ve yıldız süslemeler.

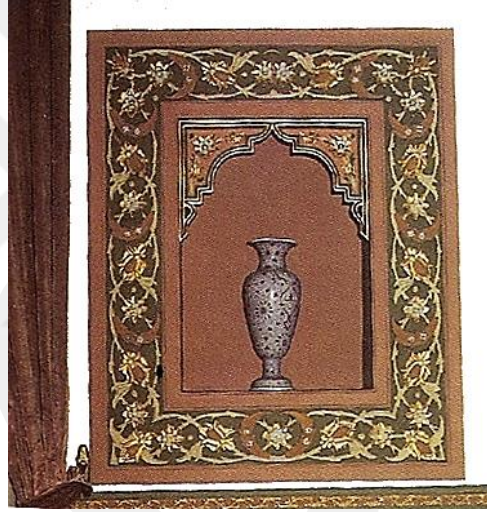
Kaynak: Fırat, 1998

Türk Salonu'nun duvar ve nişlerindeki renkli bitkisel desenli alçı süslemelerinin yanında tavanda geometrik ve yer yer bitkisel desenli kalem işi süslemeler ile aynı salonda üst penceredeki vitraylar, Türk motiflerini yansıtmaktadır.

Resim 45: Eski Türk Ocağı Binası'nın birinci katındaki Türk Salonu'nun tavanında görülen kalem işi süslemeler.

Kaynak: Orijinal, Mart 2018.

Resim 46: Eski Türk Ocağı Binası'nın birinci katındaki Türk Salonu'ndan bir niş ve çevresindeki süsleme. **Kaynak:** Orijinal, Mart 2018.

Resim 47: Eski Türk Ocağı Binası'nın birinci katındaki Türk Salonu'ndan revzenli pencere örnekleri.

Kaynak: Orijinal, Mart 2018.

5.9. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin İlk Dönem Yenileme Çalışmaları

Türk Ocakları hareketi, Osmanlı ve Türklük karşısındaki öğrencilere, Osmanlı ve Türklük savunucusu öğrencilerin tepkisinden doğmuştur. Milliyetçi düşüncenin yaygınlaşmaya başlaması sonrası artan faaliyetlerin de etkisiyle devlet desteği ile ocakların şubelerinin çoğalması sağlanmıştır. Kurtuluş Savaşı döneminin şartları gereği ocakların bazı şubeleri kapanmış ve 1922'den sonra tekrar yeniden büyük bir hızla açılmaya başlamışsa da sonraki dönemler içinde Türk Ocakları tekrar kapatılmak durumunda kalınmıştır. Türk Ocakları Genel Merkezi, "10 Nisan 1931'de Halk Fırkası'na geçmiş ve 1932'de Halkevleri tekrar açılır açılmaz da bina tekrar Halkevleri'ne devredilmiştir"¹⁴⁹.

1949 yılında Hamdullah Suphi, İstanbul'da Koyuncuoğlu'nun yanına giderek Türk Ocağı binasının yeniden tamir edilmesi konusunda talepte bulunur. Bunun üzerine Mimar yeniden onarım için gerekli hazırlıklara başlamış olmasına rağmen gerekli ödeneği alamadığından onarım yapılamamıştır. 1950 seçimlerinden sonra ise, o dönemin hükümetince alınan Halkevleri'ni kapatma kararı ile binanın mülkiyeti hazineye devredilirken kullanım hakkı ise tekrar Türk Ocakları Derneği'ne verilmiştir. Binanın dernek tarafından kullanım süresi olan 1952-1961 tarihleri boyunca yapının bakımı yeterince yapılmamış ve bu sebeple de yer yer tahripler olmuştur. Hatta bu yıllarda binanın bir kısmı Ankara Belediyesi'nin de girişimleri ile nikah salonu olarak kullanılmıştır. Yine aynı dönemlerde binanın diğer başka bir bölümü de Devlet Tiyatrolarınca 3.tiyatro olarak kullanılmıştır. Binanın bu süre içinde 3 farklı kurum tarafından kendilerince kullanılması yüzünden hiçbir kurum tek başına sorumluluğu üzerine almak istememiştir. Bunun üzerine dönemin Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in emri ve Bakanlar Kurulu'nun emri ile bina 1961'de Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. Devam eden yıllar boyunca bina birçok kez farklı bakanlıklar arasında el değiştirmiş olsa da bu süreler boyunca Türk Ocakları

¹⁴⁹ Füsün Üstel, Türk Ocaklarının faaliyetlerine son vermesi ve mal varlıklarının CHF'ye devrine dair gelişmeler, Türk Ocakları (1912-1931), İstanbul, 1997, s. 358-384.

kısa bir süre için uzak bırakılmış ama devamında binada faaliyet göstermeye devam etmiştir¹⁵⁰.

Bu el değiştirmeler boyunca bina nerdeyse bütünüyle harap olmuş gibiydi. Salonun locaları yıkılmış, süslemeleri sökülüştü. Bilhassa 3.Tiyatro'nun işgal ettiği bölüm adeta tahrip edilmiş gibiydi. Ayrıca binadaki pek çok tarihi eser, kıymetli tablolar ve değerli kitapların pek çoğu ne yazık ki kaybolmuştur¹⁵¹.

Sonraki süreçler boyunca da birkaç kez daha el değiştirmeye devam eden bina nihayet 1972 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığa devri sonrasında Ankara Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu haline getirilmiştir. Bu dönemde bina içinde şoför, ehliyet, elektrik, demircilik, biçki-dikiş, marangozluk ve kadın kuaförü gibi bölümler açılmıştır. Ayrıca önceki dönemler içinde salonun tavanları da çökmüş olduğundan 3. Tiyatro binadan çıkarılmıştır. Odaların bazıları birleştirilerek atölye şekline getirilmiştir. Geride kalan az sayıdaki değerli eser Ankara'daki başka kurumlara dağıtılmıştır. Bazı pencereler tuğla ile örülerek kapatılmıştır. Daha evvel nikah salonu olarak kullanılan bölümün de duvarları yıkılarak ve arka merdivenlerin mermerleri de sökülerek o bölümler de şoför ehliyet pisti haline getirilmiştir. Salonun alt katında bir bölümden dışarıya bir kapı açılarak orası da araba yıkama yeri haline getirilmiştir. Nihayetinde 1975 yıllarında Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün girişimleri ile dönemin Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün direktifleri ile Resim ve Heykel Müzesi yapılmak üzere Kültür Bakanlığı'na devredilmiştir¹⁵².

5.10. Türk Ocağı Genel Merkezi'nin Yenileme Çalışmalarının İkinci Aşaması

1975 yılında binanın restorasyonu için bir kez daha Koyunoğlu'nun yardımı talep edilir. Bu sefer dönemin Güzel Sanatlar Genel Müdürü Mehmet Özel, Koyunoğlu'nu Ankara'ya davet ederek binanın restore edilerek Resim ve Heykel Müzesi haline getirilmek istendiğini belirtmiştir. Koyunoğlu yıllar sonra tekrar

¹⁵⁰ Üstel, a.g.e., s. 358-384.

¹⁵¹ İbrahim Karaer, Türk Ocaklarının Sanat ve Sanatkârlara Bakışı (1912-1931), Mart 2012 - Yıl 101 - Sayı 295. <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1046>. Erişim Tarihi: Mart, 2018.

¹⁵² Karaer, a.g.e.

merkez binasına geldiğinde yapının içinde bulunduğu vahim durumdan dolayı çok üzülmüş ve gözlerinden yaşlar boşalmıştır¹⁵³.

1976 yılında Fahri Korutürk'ün eşi Emel Korutürk'ün tavsiyesiyle Mimar Abdullah Hancı İstanbul'dan getirilerek binanın Resim ve Heykel Müzesi'ne dönüştürülmesi için temel hazırlıklar başlanmış olur. Bu noktada başlangıçta sadece binanın adının değişimi ile başlayan süreç, restorasyon devamında geri kalan tüm kısımların da kullanıma sokulmasıyla birlikte bütünüyle bir kültür ve sanat merkezi olma niteliği kazandırılması amaçlanmıştır. Hancı'nın yürüttüğü projeler doğrultusunda Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü mimarlarınca restorasyon çalışmalarına başlanmış ve hatta aynı yıl çatı onarımı süreci de tamamlanmıştır. Bu dönemki restorasyon sürecinde yapının dış bölümünde herhangi bir değişime gidilmediği görülmektedir. Genel anlamda binanın içyapısında da ciddi bir değişime gidilmemiş, sadece birinci kattaki galerin U-dönüşü gibi ufak ekleme bölümleri şeklinde değişimler yapılmıştır. Nitekim 1978 -1979 yılları süresince çoğunlukla dış restorasyon çalışmaları tamamlanarak tekrar hizmete açılması sağlanmıştır restorasyon süresinde sağ yandan konferans salonuna girilen merdivenli giriş kaldırılmıştır. 1980 yıllarının ilk dönemlerinde Prof. Dr. Mustafa Akpolat ve kurulan teknik ekip ile ise iç restorasyon çalışmalarına odaklanılmış ve 2 Nisan 1980 günü Kültür Bakanlığı'nca yeniden düzenlenen Türk Ocağı Genel Merkezi, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk tarafından büyük bir törenle bu sefer Resim ve Heykel Müzesi olarak yeniden açılmıştır¹⁵⁴. Her ne kadar bina açılışı yapılmışsa da aslında restorasyon süreci tam olarak tamamlanmamıştır. Örneğin müzenin bodrum katına tam olarak el atılmamış, tiyatro salonunun da eksikleri tamamlanamamıştır. Aynı gerekçeler yüzünden kütüphane de hizmete açılmamıştır. Dış yapıda da değişim tam yapılamamış örneğin bahçe tanzimi yapılmamıştır. Fakat bu eksikler sonraki süreçler içinde hızla giderilmeye çalışılmıştır¹⁵⁵.

1982 yılında ise o dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in emri ile bodrum katının onarımına başlanmıştır. Binanın çevresi yedi metre kadar kazılarak temellerin

¹⁵³ Özel, a.g.e.

¹⁵⁴ Fırat, a.g.e., s.86-92.

¹⁵⁵ Fırat, a.g.e., s.90.

daha da sağlamlaştırılmasına çalışılmış yapılan diğer onarımlar sonucunda bodrum katı da tüm fonksiyonları ile 1983’de hizmete açılmıştır. 1984 yılında Cumhurbaşkanlığına hediye edilen eşyaların da burada sergilenmesi istenmiş ve 30 Ekim 1984’de yapılan törenle Cumhurbaşkanlığı Armağan Eşyalar Salonu hizmete açılmıştır ¹⁵⁶.

Bodrum katta; müzenin değişken sergi salonu (galeriler), depolar, atölyeler, kurs odaları, idare odaları, zemin katta; kütüphane, fuaye, diğer idare odaları, kafeterya, tiyatro salonu, birinci katta; asıl müze mekanı, Türk Odası, çatı katında ise; ressam odaları, tablo bakım ve onarım birimleri kurulmuştur. Bodrum kattaki Korutürk Galerisi, zemin kattaki Arif Hikmet Galerisi gibi hizmeti olmuş kişilerin adları ile anılan galeriler oluşturulmuştur. 1984 yılında Sedat Simavi Vakfı ile temasa geçilerek alınan bağış ile bodrumda toprak dolgu mekan sanat galerisi olarak düzenlenmiş ve 27 Haziran 1984’te Sedat Simavi Galerisi hizmete açılmıştır. Projelerden tiyatro salonunun içinde bir loca olduğu, salonun bazı kartonpiyer ve süslemelerin zamanla yok olduğu anlaşıldığından 1985 yılı başlarında müze konser salonunun yeniden restore edilmesine karar verilmiştir. Salon yeniden ele alınmış, ödeneği ise, Hacı Ömer Sabancı Vakfı’ndan sağlanmıştır. Böylece hem salon hem de resim çerçeveleri tamamlanmıştır. Bu bölümler de Aralık 1985’te düzenlenen bir törenle açılmıştır. Müzenin çevre düzenlemesi de Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü’nce yapılmıştır.

5.11. 2000 Yılı ve Sonrası Restorasyon Süreçleri

Ankara Resim Heykel Müzesi’nin resmi açılışından sonrada aralıklı sürelerde kısmi ya da bölgesel olarak çeşitli onarımlardan geçmeye devam edilmiştir. Fakat her yapılan onarım çalışması bir yandan binanın genel özelliğini korumaya çalışırken bir yandan da özgün karakterinden biraz daha uzaklaştırmak zorunda kalmıştır. Bu süreç boyunca yapılan çeşitli onarımlara dair temel tespitlerin sunulması adına, Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu’nca alınan bazı kararlar temel alınarak dönem boyu yapılan restorasyon uygulamaları anlatılmaya çalışılacaktır.

¹⁵⁶ Fırat, a.g.e., s.91.

Ankara Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nce 31.10.2000 günü yapılan görüşme sonrası 24.11.2000 tarihinde alınan 7087 sayılı karara göre; restorasyon adı altında sunulan binanın iç kısmında ve dış cephesinde yapılan eklentilerin ve ayrıca çevre düzeni adı altında sunulan projelerin aslına uygun olmadığına karar verilerek projelerin reddine karar verilmiştir. Bununla birlikte Resim Heykel Müzesi ile Etnografya Müzesi önünde bütünleşen yeşil alanın Resim Heykel Müzesi çevresi de eklenerek yeniden bütünleşik bir yeşil alan olarak düzenlenmesine karar verilmiş ve uygulamaya geçilmiştir. Ayrıca önceden bir nekropol alanı olan söz konusu alanda hiçbir yeni yapı ve eklenti yapılamayacağına, yapının görünümünü olumsuz etkileyen sonradan eklenmiş eternit örtülü demir konstrüksiyonun kaldırılmasına karar verilmiş ve uygulamaya geçilmiştir.

Ankara Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca alınan 03.05.2001 tarihli 7299 sayılı karar gereğince ise; müzenin bünyesinde bulunan çok değerli resim koleksiyonu olmasından ötürü, gündüz ve akşam farklı gösterilerle yoğun olarak kullanılan Resim ve Heykel Müzesi'nin taşıdığı işlevden ötürü İmar Yönetmeliği'nce bir yangın merdiveni eklenmesinin zorunlu olduğuna, ancak bu önemli yapının doğu cephesine hiçbir zarar vermeyecek biçimde geri dönme imkanı olan bir önerinin malzeme özelliklerini de içeren 1/20 ölçekli detay projesi ile kuruma sunulması istenmiştir. Sunulan bu proje kapsamında da yapılan değişim ile bahsi geçildiği gibi yangın merdiveni yapımı gerçekleştirilememiştir. Nedeni ise tescilli bir yapı olmasıdır.

Çevre düzenlenmesi süreci olarak da; binanın kuzey cephesinin önünde yer alan otoparkın hiç ağaç kesilmeden yeniden düzenlenmesine ve Resim ve Heykel Müzesi ile Etnografya Müzesi Binası, THK Binası, Radyoevi ve Ankara Lisesi arasında kalan alanın da bütünleştirici bir peyzaj düzenlenmesinin hazırlanmasına karar verilerek uygulaması yapılmıştır.

Resim 48: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın arka cephesindeki servis merdini görünümü.

Kaynak: Orijinal, Mart 2018

Resim 49: Resim Heykel Müzesi ile Etnografya Müzesi Binası, THK Binası, Radyoevi ve Ankara Lisesi arasında kalan alana yapılan bütünleştirici peyzaj düzenlenmesi.

Kaynak: Orijinal, Mart 2018

9.9.2005 tarihli 832 sayılı toplantı kurul kararı gereğince binanın elektrik ve makine tesisat yapısına dair gerekli yenileme projesine dair çalışmalar dikkate alınmışken, 29.02.2008 tarihli 3004 sayılı toplantı kurul kararına dayanarak müzenin ön bahçesi ve diğer çevre düzenlenmesine devam edilmiştir.

2010'a gelindiğinde ise bu sefer de müzenin genel ve özel güvenliği konusunda bazı ilave ve yenilemeler yapılması gerektiği düşünüldüğünden yapılan 26.03.2010 tarihli 4951 sayılı kararla alınan toplantıda 15 madde halinde bütünsel bir revizyon kararı alınmıştır. Buna göre;

Öncelikle güvenlik gereği müzenin ana girişinin güvenliğini sağlamak adına giriş kapısına x-ray cihazı yerleştirilmiştir. Girişin biraz ilerisindeki sağ ve sol dairesel alanları da bu aşamada kullanıma açılmıştır. Müze ziyaretçilerinin çantalarını koyabilmeleri için girişin sağ yanındaki dairesel alana emanet dolabı yapılırken, emanet dolaplarının tam karşısındaki girişin sol yan dairesel odaya ise yangın ve hırsız alarm sistemleri izlemesi hazırlanmıştır.

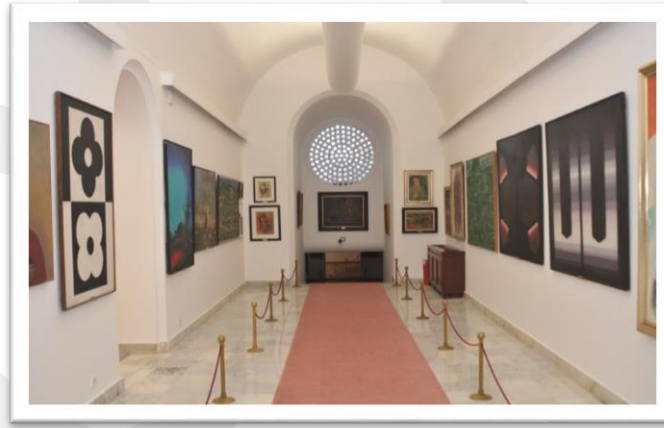
Ayrıca müzenin bazı bölgelerine de güvenli çelik kapı ilavesi yapılmıştır. Arif Hikmet salonundan fuayeden geçiş kapısı, bodrum kat ana depo giriş kapısı ile eser giriş dış kapılarının ve de salonun arka çıkış kapılarının yangına dayanıklı ve güvenli ahşap kaplamalı çelik kapı ile değiştirilmesi yapılmıştır. Bunlara ilaveden müzeye sol giriş holünden bodrum kata inen merdiven kapısı ile müze giriş sol yan fuayeye geçiş için kullanılan kapıları da yangına dayanıklı ve güvenli ahşap kaplamalı çelik kapı ile değiştirilmiştir.

O dönemki son revizyonu tamamlanarak 13 Temmuz 2011 tarihinde yeniden hizmete giren müzenin açılış töreninde yaptığı konuşmada dönemin Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, söz konusu revizyon süreçleri ile ilgili olarak şöyle bir açıklamada bulunmuştur ¹⁵⁷:

"... Revizyon işleri başlar başlamaz, 1926 Arif Hikmet Koyunoğlu yapımı binanın arkasına 60'lı yıllarda yapılmış bulunan ve bu mimariyle hiç bağdaşmayan bir eklenti vardı, 8 katlı. Yıkma işe başladık. Hemen yanı başında köprü altında 20-30 yıldır var olan salaş bir çarşı vardı. Onu ortadan kaldırdık. Hava Kuvvetlerinin misafirhanesinin de 1980'li yıllardan sonra, yargı kararlarının

¹⁵⁷ Ankara Resim Heykel Müzesi yenilendi, Kültür Bakanlığı Basın Bildirisi, <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/belge/1-94737/sayin-bakanimizin-acilis-konusmasi.html> (Erişim: 19 Ağustos 2018).

dinlenmediği bir dönemde inşa edilmiş bulunan, 25 yıldan beri süregelen kaçak çatı katı vardı. Bütün onları ortadan kaldırdıktan sonra bu mekana sıra geldi.. Bir açılış yaptık ama daha sonra gördüm ki o açılışla yetinmek doğru değil. Çünkü binadaki teşhir mekânları son derece sınırlı, güvenlik imkânları son derece yetersiz. Çalışma arkadaşlarımla birlikte bunları yeni baştan ele aldık, bir yıla yakın bir süre. Güvenlik sisteminden teşhir mekânlarına, içindeki salonlara kadar yeni baştan düzenledik. İçeri girince bir periyodik sergi salonu vardı. Sol tarafta koridorlar ve kullanılmayan birtakım depolar vardı. Bütün onları teşhir mekânı haline getirdik.¹⁵⁸

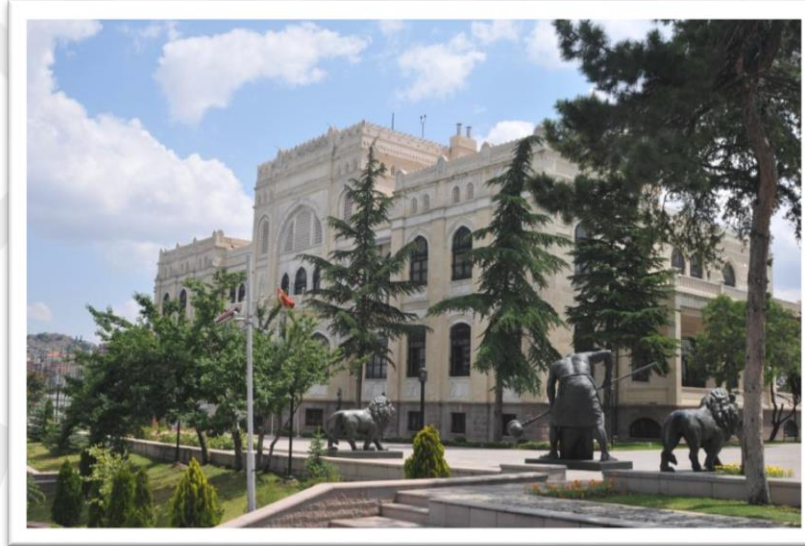
Resim 50: Ankara Resim Heykel Müzesi'nin 2011'deki revizyonu sonrası yenilenen teşhir salonları.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR-3915/ankara-resim-ve-heykel-muzesi-teshir-salonlarinin-acili-.html> Erişim tarihi: Mart 2018.

¹⁵⁸ Ankara Resim Heykel Müzesi yenilendi, Kültür Bakanlığı Basın Bildirisi, <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/belge/1-94737/sayin-bakanimizin-acilis-konusmasi.html> (Erişim: 19 Ağustos 2018).

Tavanlar, garip bir biçimde orijinalliği yitirmişti 1.5 metre kadar asma tavanlar yapılmıştı. Onları kaldırdık. Özgün mimariyi ortaya çıkardık. Burada 300'ün altında olan resim ve heykel sergisi şimdi 800'e ulaştı. Heykel 26 civarındaydı, şimdi 80'lere ulaştı. 250 civarında resim vardı sergide, 700'leri aştı ve toplam sayı 800'ler civarına ulaştı."

Binanın yanı sıra mekânda da çalışmalar yaptıklarını ifade eden Günay, *"...Burada çeşitli dönemlerde yapılmış çeşitli müdahaleler vardı. Kaldırımlar, birbiriyle uyumsuz çevre düzenlemeleri vardı. Hem Resim Heykel Müzesi hem de Etnografya Müzesi'nin aslına sadık biçimde yeni baştan düzenlenmesini sağladık. Ankara'nın mimarisine uygun biçimde Ankara taşı kullandık çevrede"* diye konuştu.

Resim 51: Ankara Resim Heykel Müzesi'nin 2011'deki revizyonu sonrası Ankara taşı ile yapılan bazı kaldırım düzenlemeleri.

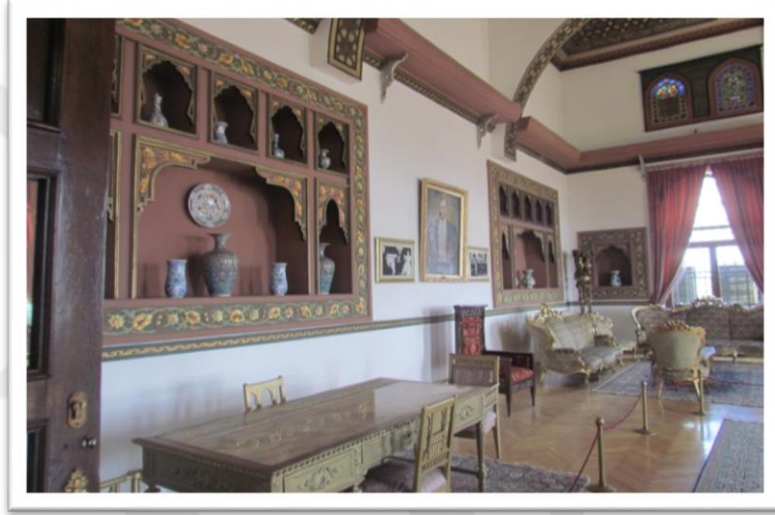
Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR-3915/ankara-resim-ve-heykel-muzesi-teshir-salonlarinin-acili-.html> Erişim tarihi: Mart 2018.

Bahçedeki Atatürk anıtının bir İtalyan mimarın elinden çıktığını ve en güzel Atatürk anıtlarından birisi olduğunu anlatan Günay, şunları kaydetti: *"Anıtta atın ayağının bastığı kaide ile içerdeki zemin, Atatürk'ün katafalkının 15 yıl boyunca kaldığı alandır. Bu heykelin bakımsızlığını, bir milletvekili arkadaşımız geçmiş yıllarda Meclisin gündemine getirmişti. Heykel, bütün çevresiyle birlikte elden*

geçirildi. Bütünüyle bu mekan Ankara'nın yeniden sevgiyle kullanacağı bir alan haline dönüştürülmüş oldu.”

5.12. 2018 Yılı Restorasyon Süreci Öncesi Son Durum ve Restorasyonla Yapılması Planlananlar

Bu yeni açılıştan sonrada müzenin ara ara ilave gelişimleri sonraki yıllarda da devam etti. Bu süreç boyunca yapılan bazı kısmi ya da bölgesel ilave ve revizyonlar sonrasında bazı özel bölümlere dair yapılmış değişimleri şu şekilde gösterebiliriz:

Resim 52: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu-Nişli Duvar Bölümü.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>.Erişim tarihi: Mart 2018.

Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu-Nişli Duvar Bölümünü yakından incelediğimizde göze çarpan en önemli özelliklerden birisinin de ilk zamanlarda geniş nişli duvarda ve girişinin sol tarafında bulunan duvardaki kapıların kaldırılarak duvarların bütünlüğünün sağlanmış olmasıdır. Geniş nişli duvardaki yer kapatılınca duvara bir Atatürk portresi ile iki yanına birer Türk Salonu ile anı resimlerinin asıldığı, önüne de Atatürk'ün oturduğu koltuğun konularak bu şekilde sergiye açıldığı görülmektedir.

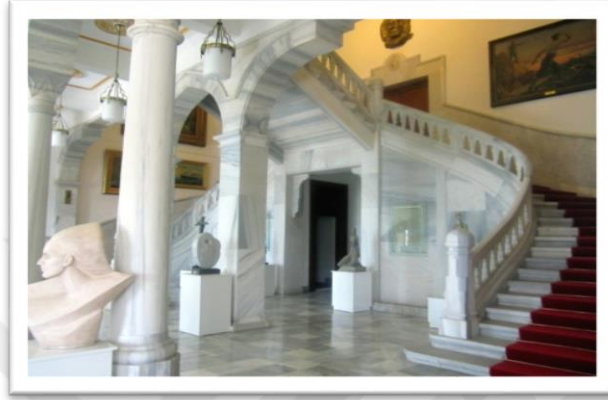

Resim 53a-53b: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Türk Salonu. (Üstte) **53a:** Kapılı 1933 görünümü. (Altta) **53b:** Kaldırılan kapı yerine asılan portre ve koltuk görünümü.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>. Erişim tarihi: Mart 2018.

Buna göre yapılan son düzenlemeler ışığında 2018 restorasyonu öncesinde müzenin bazı bölgelerinin son görünümleri şu şekilde olmuştur: Sergi salonlarında mekanlar arasında akıcılık bulunup, bazı sergi salonlarında kotlar arasında bağlantıyı sağlayan merdivenler ve koridorlu sergi salonu geçiş mekanları mevcuttur. Sergi salonlarında salonlar arası geçişlerde binanın önceki şekline göre Resim ve Heykel Müzesi oluşturulması evresinde mekânsal sirkülasyon alanları sağlamak ve sergi salonlarını işlevli hale getirebilmek için 1976-1980 restorasyonu sürecinde binanın arka dış cephesinde tiyatro sahnesinin servis girişinde yanlardan 1/4 dairesel kavisli eşit iki taraflı formda duvar oluşturulmuş ve mekânlar arasındaki bütünlük

sağlanmıştır. Sergi salonlarındaki aydınlatmalar uygun bir şekilde tasarlanıp, geniş alanlar bırakılıp, müze içerisinde ziyaretçilerin dinlenebilmeleri için ziyaretçi dinlenme mobilyaları mevcut hale getirilmiştir. Müzede bazı sergi salonlarının zemini Marmara Mermeri bazıları ise balıksırtı ahşap parke tekniği ile döşenmiştir. Duvarları ise silikon beyaz mat boyalı duvarlardan oluşmaktadır ¹⁵⁹.

Resim 54: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Sergi Salonlarına Giriş.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>.Erişim tarihi: Mart 2018.

Müzede daimi sergilerin teşhir edildiği 6 salon mevcut olup, son tespitlere göre müze envanterindeki 1114 resim ve diğer 750 kadar yapıt da bu salonlarda sergilenmektedir¹⁶⁰. Salonların bölümlerine bakıldığında “ilk bölümde; Hüseyin Zekai Paşa, Şeker Ahmet Paşa, Abdülmecid Efendi, Halil Paşa, Hoca Ali Rıza gibi ressamın resimleri yer alırken, Cumhuriyet Dönemi ürünlerinin sergilendiği ikinci bölüm salonlarında ise; İbrahim Çallı, Hikmet Onat, Namık İsmail gibi sanatçıların eserleri yer alırlar”¹⁶¹.

Ankara Resim ve Heykel Müzesi'nin 2018 tarihine kadar açık olduğu süre içerisinde girişten başlayarak sırasıyla zemin katta Osman Hamdi Bey, Fikret Mualla, Eşref Üren, Türk süsleme salonu, Arif Hikmet Koyunoğlu, Arif Kaptan resim galeri salonları bulunmakta olmuş olup müzenin 1. Katında Türk Salonu (Şark

¹⁵⁹ Fırat, a.g.e., s.115.

¹⁶⁰ Yaman, a.g.e.

¹⁶¹ Yaman, a.g.e.

Odası), Refik Epikman Salonu, Malik Aksel Salonu, İbrahim Çallı salonları bulunmaktadır.

Resim 55: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Arif Hikmet Koyunoğlu Salonu.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>.Erişim tarihi: Mart 2018.

Resim 56: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Arif Kaptan Koridoru.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>.Erişim tarihi: Mart 2018.

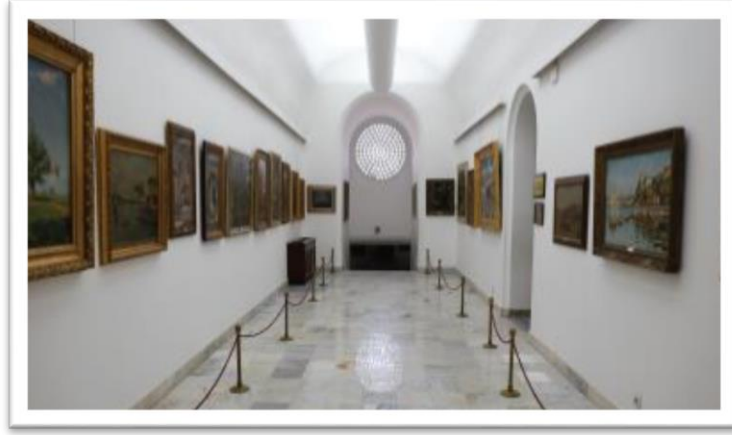
Resim 57: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Arif Kaptan Salonu.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>. Erişim tarihi: Mart 2018.

Resim 58: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Cemal Tollu-Cevat Dereli Salonu.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>. Erişim tarihi: Mart 2018.

Resim 59: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası İbrahim Çallı Koridoru.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>. Erişim tarihi: Mart 2018.

Resim 60: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Eşref Üren Salonu.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>. Erişim tarihi: Mart 2018.

Resim 61: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Eşref Üren Salonu – 2.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>. Erişim tarihi: Mart 2018.

Resim 62: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Malik Aksel Salonu.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>. Erişim tarihi: Mart 2018.

Resim 63: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Nuri İyem Salonu.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>.Erişim tarihi: Mart 2018.

Resim 64: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Osman Hamdi Salonu.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>.Erişim tarihi: Mart 2018.

Resim 65: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Refik Epikman Salonu.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>.Erişim tarihi: Mart 2018.

Resim 66: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası Türk Süsleme Salonu.

Kaynak: <http://www.guzelsanatlar.gov.tr>.Erişim tarihi: Mart 2018.

Nihayetinde 2018 yılına gelindiğinde de başka büyük bir restorasyon için müze 16 Nisan 2018 tarihinde yeniden ziyarete kapatılarak genel yenilenme sürecine girmiştir. Yüksek teknik donanıma sahip restorasyon laboratuvarlarının kurulacağı bu yenileme sürecinde, Şefik Bursalı Müze Evi'nde teşhir edilen çalışmaların da

içinde olduğu onarım ve bakıma muhtaç eserlerin de restorasyonları yapılmaya çalışılmaktadır¹⁶².

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın müzede başlattığı 2018 dönemi restorasyon çalışmalarıyla öncelikle müzenin konser salonundaki localar, aplikler ve koltuklar için yeniden bir düzenlemeye yapılması planlanmıştır¹⁶³. İlaveten bilhassa eserlerin sergi öncesi ve sonrası bakım ve korunması için kullanılan eser depolarında büyük ve teknolojik yenilemeler yapılmaya çalışılmaktadır. Bu itibarla “ortamdaki ısı ve nem miktarlarını sabitleyen, yangın sezim ve uyarılarına sahip, güvenlik kameraları ile donatılmış, günümüz müzecilik kriterlerine uygun modern bir eser deposu yapılmaya çalışılacağı” bildirilmiştir¹⁶⁴.

Eski Türk Ocakları Merkez Binası şu ana kadar geçirdiği restorasyon süreçlerinde onarımlar ve değişimler geçirmesine rağmen bina ilk zamanki yapıldığı kimliğiyle ayakta durmaktadır. Ankara Resim ve Heykel Müzesi Binası olarak restorasyonlar geçirdiği dönemler içerisinde yapıda bazı küçük eklemeler ve çıkarmalar yapıldığından tescilli bir yapı olarak Eski Türk Ocakları Genel Merkezi Binası'nın plan yapısında küçük değişimler meydana gelmiştir. Tescilli bir yapıda aslına uygun olmayan eklemeler ve çıkarmalar yapılması doğru değildir. Bu tür tarihimize sahip çıkan bir ulusa mâl olan yapıların orijinalliğine ve aslına her zaman bağlı kalınmalıdır. Bu yapı, farklı dönemlerde restorasyon geçirmesine rağmen aslına ve orijinalliğine bağlı kalınarak restore edilmiştir. Ankara Resim Heykel Müzesi Binası olarak tekrar restore edilip kullanılan bu bina, kurulduğu günden bu güne aynı amaca hizmet etmektedir. Halen bir kültür yapısı olarak kullanılmaktadır. Eski Türk Ocakları Genel Merkezi Binası'nın sanata ve Türk Ulusuna tekrar kazandırılmış olması ve geçirdiği restorasyon süreçleri içerisinde binanın bazı mekânlarının ise essiz sanat eserlerinin korunup sanata kazandırılması (konservasyon laboratuvarları vb. gibi) için kullanılacak olması olumlu olarak değerlendirilmektedir.

¹⁶² Volkan Öztürk, Ankara Devlet Resim Heykel Müzesine yüksek teknoloji koruma, 07 Nisan 2018. <https://www.turizmhabermerkezi.net/m-haber-7429.html?islem=anahaber&altislem=digerhaberler>. 2011 Yılı İdare Faaliyet Raporu, <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/5139,ifr-2011pdf.pdf?0>.

¹⁶³ İlgili belge için bakınız: Ekler Bölümü, Ek-1: Kararlar, Karar-10,11,12.

¹⁶⁴ Öztürk, a.g.m.

XXXXXS
GCPS

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

19. yüzyıl boyunca, Avrupa'da doğan ve kısa sürede tüm dünyada hızla yayılan milliyetçilik ve ulusçuluk akımları, diğer tüm devletleri olduğu gibi Osmanlı Devleti'ni de yakından etkilemiş ve dönemin düşünür ve aydın kesimi tarafından da konuşulup değerlendirilmeye başlanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nu içine düştüğü bu durumdan kurtarmayı amaçlayan çeşitli ideolojiler oluşturulmuştur. Bu konuda üretilen ilk yaklaşım olan "Osmanlıcılık" anlayışı, cemaat ve milliyet farklılığını aşarak Osmanlı sınırları boyunca kapsamış olan ilk ideolojik değerlendirme olmuştur. Bu anlayış, II. Meşrutiyet'in ardından yerini milliyetçilik kökenli 'Türkçülük' anlayışına bırakmıştır. Bu fikirle harekete geçen dönemin aydınları 'Türk Milliyetçiliği' akımını olabildiğince yaymaya çalıştılar. Bu amaçla; "Türk Derneği, Türk Yurdu Derneği, Türk Gücü Derneği" gibi çeşitli dernekler kurulmuş olup bu kurulan cemiyetler içindeki en geniş kapsamlı ve en uzun süre kalıcı olansa Türk Ocağı olmuştur.

Türk Ocakları hareketi, Osmanlı ve Türklük karşısındaki öğrencilere, Osmanlı ve Türklük savunucusu öğrencilerin tepkisinden doğmuştur. İlk başkanlığını Hamdullah Suphi'nin yaptığı Türk Ocağı hareketi, milliyetçi düşüncenin yaygınlaşmaya başlaması sonrası artan faaliyetlerin de etkisiyle devlet desteği ile şubelerinin sayısını hızla çoğaltmaya başlamıştır. Öyle ki 1926 yılında yapılan kurultay toplantısı kayıtlarına göre 97 tane Türk Ocağı'nın özel binaya sahip olduğu görülmüştür. Devlet destekli ilerleyen Türk Ocakları 1931 yılında kapanmaya başlamıştır. Kuruluşundan bu güne 278 şube ve 32 bine yakın üye ile varlığına devam etmiştir. Bu ocakların en belirgin vasfı ise İmparatorluk ve Cumhuriyet arasında geçiş yapılırken milli devlet özelliklerinin korunmasıdır. Denebilir ki 1912-1931 yılları arasında Türk siyasetinde ve siyasi hareketinde dinamik olarak yer almıştır.

Osmanlı'nın son döneminde kurulan cumhuriyet ideolojisinin yayılmasında önemli rol üstlenen Türk Ocakları mimarlık alanında da etkili olmuştur. Ziya Gökalp'in temellendirdiği Türk Ocakları'nın "Milli hars ve garp medeniyetinin sentezi" fikri dönemin mimarlık akımının da temelini teşkil etmiştir. Nitekim bu

sentezin bir ürünü olarak doğan ve I. Milli Mimari diye adlandırılan bu dönemde klasik Osmanlı ve Selçuklu cephe kompozisyonlarıyla tasarlanan yapılar bir anlamda kültürel öğelerini tarihinden, tekniğini ise batının biliminden alarak inşa edilmeye başlanmıştır. Mimarlığı, yapılarındaki konferanslarıyla, Türk Yurdu Dergisi'ndeki Türk mimarlığı yazı dizisi formatındaki makalelerle oluşturdukları milli vurgularla hem kuramsal alanda hem milli unsurların ön planda olduğu milli mabetleriyle, içerisinde bulunan sergi alanları, tiyatro salonlarıyla oluşturdukları kültür merkezleriyle, yapı üretimi yani pratik alanda hem de kurumunun içerisindeki Türk mimarisinin önemli mimarlarıyla Türk Ocakları, Ocak-iktidar-ideoloji-mimarlık arasındaki bağı ortaya koymuştur.

I. Dünya Savaşı arkasından başlatılan Kurtuluş mücadelesinin zafer ile sonuçlanmasından sonra Türkiye için yeni bir dönem başlamış. Cumhuriyet ilan edilmiş, yeni bir Türkiye doğmuştu. Gazi Mustafa Kemal Atatürk, uzun süren harp ve işgal yıllarının bıraktığı kalıntılar üzerinde; yeni bir devlet yeni bir memleket yaratmanın çabasına girmişti. Cumhuriyetin 29 Ekim 1923'te ilan edilmesi ile kentsel ve kırsal ölçekte geliştirilen modellerle mimaride de geliştirilmeye çalışılmıştır. Buda Cumhuriyetin getirdiği ilke ve inkılaplarla rasyonel, seküler, kolektif ve devlet merkezli bir modernleşme anlayışını mimaride yaşama geçirilmesine olanak sağlamıştır. Mimaride de ulusal kimlikle bütünleşen, temel unsurlarında Cumhuriyetin getirdiği ideolojilerle vücut bulması sağlanmış Türk Ocakları Genel Merkez Binası gibi eserler meydana getirilmiştir.

Nitekim bu çalışmada da; öncelikle I.Ulusal Mimarlık Akımı dönemi çalışmalarından olan "Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası" özelinde, öncelikle Cumhuriyet'e geçiş süreci ile başlayan ulusal kimlik olgusunun temelleri ve çağdaş mimariye olan etkileri değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Ankara'daki eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası'nın fiziksel özellikleri ayrıntılı olarak incelenmiş ve sonrasında Ankara Resim ve Heykel Müzesi olarak faaliyete geçtiği dönemlerde sergi salonlarının ve iç mimari öğelerinin ilgili görsellerle birlikte detaylı olarak incelemesi sunulmaya çalışılmıştır.

Eski Türk Ocakları Genel Merkez Binası, yapısal nitelik açısından, 1910-30 yılları arasındaki dönemin mimarlık anlayışı içinde değerlendirilebilir. Bu yüzden, aynı dönem yapıları ile birçok yönden ortak özellikler göstermektedir. Yapı tasarım olarak simetrik bir anlayışın ürünüdür. Girişin simetri ekseninde olması, tüm yüzey süslemelerinin ön cephede toplanması, diğer cephelerin tamamen sade olması, taş bir bina olması, ön cephenin bir takım yatay ve dikey bölümlere uğratılması, köşelerin ya da ortanın dışarı taşırılması, saçak kısmının, silmelerle süslenmesi ve yükseltilmesi, her kattaki farklı pencere düzeni, Türk süsleme motiflerinin kullanılması gibi özellikler bu yapıdan başka, Ankara'da Etnografya Müzesi, Gümrük ve Tekel Bakanlığı, Ankara Palas, Tekel Baş Müdürlüğü Binası, II. T.B.M.M Binası, İlk Maliye Bakanlığı Binası, Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Binası gibi yapılar başta olmak üzere dönemin bir çok yapısında da görülen ortak özelliklerdir.

Bu dönemde cepheleri taşla kaplanmış yapıların, bazı dik açılı köşelerinin görüntülerini yumuşatmak için pahlar ve köşe sütunceleri kullanılmıştır. Türk Ocağı Binası'nın giriş eyvanında köşelerin yuvarlatılması ve iki yandaki sütunceler bunun güzel bir örneğidir.

Yapının cephe düzenlemesinde kullanılan mimari ve süsleme elemanları daha çok Osmanlı Mimarisi örneklerinden özenle seçilerek kullanılmıştır. Yapı bazı mimari unsurları ile; özellikle de ön cephedeki yükseliş ve taçlanması ile İstanbul'daki geç dönem yapıları ile benzerlik göstermektedir. Bina, içerisinde bulundurduğu çift taraflı kat merdivenleri ve dönemine göre oldukça donanımlı ihtişamlı tiyatro salonu ile sanki Avrupa'nın ihtişamlı saraylarını anımsatmaktadır. Buda batılılaşan bir ulusun temsili demektir.

Eski Türk Ocağı Binası, Eski Türk Mimari eserlerindeki elemanların, modern anlayışla birlikte uyarlanabileceğini gösteren bir örnektir. Bütün görünüşü ile Türk Kültürünü yansıtmaları, eski Türk güzel sanatlarının birçok unsurlarını bünyesinde toplaması ve 1. Ulusal Mimarlık Dönemi'nin son örneklerinden biri olması açısından önemlidir. Binanın yapımında Türk sanatçı ve işçilerinin çalışmış olması yapının önemini arttırmaktadır.

Türk salonunun Atatürk'ün emriyle Ankara'daki kale içindeki evlere benzetilmiş olmasının nedeni Türk ulusu için Kurtuluş Savaşı Mücadelesindeki alınan önemli kararları ve hatıraları yâd etmek içindir.

Türk salonu içerisindeki kalem işi tezyinatlı tavan süslemeleri ve nişleriyle Ankara evlerinin iç mimarisine benzemektedir. Ankara evlerinin mimarisinde evler kül rengine benzemektedir. Kırmızı renkli tuğlalar ve yanık renginde kirişlere sahiptir. Alt katı taş ve sıva geniş saçaklara sahiptir. Köşelerinde ise deveboynu ve hayatları vardır. Misafir odalarının pencereleri buraya bakar, evlerin içerisinde ocaklar bulunur, odaların pencerelerin üst kısmından bir kornişler geçer, kornişlerin altında kitabeler yapılarak binanın yapımı sırasındaki hatıralar yazılırdı. Tavan süslemeleri ise Ankara evlerinde çok özeldir. Evlerin içinde süslemelerde genel olarak koyu yeşil renkte olmak üzere karanfil, boru çiçeği, yıldız çiçeği, lale ve sümbül desenleri görülmesi, bazı nakışlarda kanarya sarısı ve beyaz da kullanılması, Ankara evlerinin en belirgin karakteristik özellikleridir.

Türk salonu; iç tasarımında kullanılan yeşil renkteki ocağı, zengin geleneksel Türk motifli kalem işi tavan süslemeleri, duvarlarındaki nişleri, revzenli pencereleri, kornişleri, kartonpiyerleri ve salondaki mobilyalarıyla Ankara evlerinin iç mimarisiyle benzer karakteristik özelliklere sahiptir. Türk Salonu, Atatürk'ün hatıraları ve Kurtuluş Savaşı mücadelemizde alınan önemli kararları yâd etmemiz için Ankara Evlerinin taşıdığı karakteristik iç mimarı özellikleriyle Türk Ulusal kimliğimiz açısından önem taşımaktadır.

Konferans Salonunun simetri aksında tiyatro sahnesinin üstünde bulunan alçıdan yapılan “Bozkurt Başı Figürü” Türklük İdeolojisinin Türklerin tarihte Ergenekon'dan çıkışının temel simgesi olarak Türk ulusal kimliğimizle özdeşleşmektedir.

Türk Ocakları Genel Merkez Binası, uzun dönemler boyunca başta Atatürk'ün toplantıları da olmak üzere; pek çok tiyatro, opera, sergi gibi çok önemli kültürel etkinliklere de ev sahipliği yapmıştır.

Türk Ocakları Genel Merkezi Binası milliyetçilik inkılabıyla önceleri bağdaşıp, aşırı derecede İslamlaştırılıp kuruluş amacından saptırıldıktan sonra yerini Atatürk'ün zamanında bütün ilke ve inkılaplara hitap eden seküler Cumhuriyet Halk Fırkasına sonra Halkevlerine devredilmiştir. Halkevleri de kapatıldıktan sonra çeşitli kurumlar ve devlet kurumları sahip çıkmıştır. Atatürk öldükten sonra yapı birçok kez el değiştirmiş ve tahrip görmüştür. O zamanın cumhurbaşkanı ve eşinin katkılarıyla yeniden düzenlenmiş ve Ankara Resim ve Heykel Müzesi ismini almıştır. Döneminde çok amaçlı bir kültür yeri olarak düşünülüp, kullanılmış olan bu yapı, gerek fonksiyonu, gerekse mimari özellikleri açısından hem dönemin, hem de günümüzün Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin ulusal kimliğiyle bütünleşen özdeşleşen önemli bir yapısı haline gelmektedir. Bu yapı çeşitli dönemler içerisinde değişiklikler geçirmesine rağmen bina kimliğini kaybetmemiştir. Bir ulusun inkılapçı, rasyonel, çağdaş ve sanattan kopmayan modern bir millet olduğunu adeta kanıtlayarak ulusal kimliğimize ayna tutmaktadır.

XXXXXS
GCPS

KAYNAKÇA

- Acar, İ.** (2004). Türk Ocakları. Balıkesir: Türk Ocakları Yayını
- Akbaş, S. D.** (2005). Tanzimatla Gelen Batılılaşmanın Pera/Beyoğlu Mimarisine Etkileri. Afife Batur'a Armağan. Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Akın, G.** (2005). Mongeri'nin Komşuları. Afife Batur'a Armağan. Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Akpolat, M.**(1991). Levanten Mimar Alexandre Vallauray, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Aktemur, A. M.**(2005). “Osmanlı Bankası'nın Tarihçe ve Mimarisi”, *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi(online dergi)* Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü. 15. <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/GSED/article/view/2448>
- Aktemur, A. M. ve Arslan M.** (2006).” I. Ulusal Mimarlık Akımı ve İstanbul-Karaköy'deki Örnekleri”. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi* 16, 1-34.
- Alsaç, Ü.** (1973). “Türk Mimarlık Düşüncesinin Cumhuriyet Devrindeki Evrimi”. *Mimarlık Dergisi*. İstanbul, 11-25.
- Altuğ, Kolat, İ.** (1999). Batı Anadolu 14. Yüzyıl Beylikler Mimarisinde Yapım Teknikleri. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Anderson, B.** (1993). Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. Hayali Cemaatler; Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması. çev.: İskender Savaşır. İstanbul: Metis Yayınları.
- Arseven, C.E.** (1931). Yeni Mimari. Agah Sırrı Kütüphanesi. İstanbul.
- Arseven, C. E.** (1943). Türk Sanatı (Cilt:1). İstanbul.
- Aslanapa, O.** (2005). Osmanlı Devri Mimarisi. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aslanoğlu, İ.** (2005). Bina Kimlikleri- Ankara, Cumhuriyetin 25 Yılı. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi. Çankaya Belediyesi Yayınları.
- Aslanoğlu, İ.** (2010). Erken Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı 1923-1938 (3.Basım). İstanbul: Bilge Kültür Sanat.
- Ayla Ö.** (1997). Mimarlık ve Sanat Tarihi (1908-1980). Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980. İstanbul.
- Ayverdi, E. H.** (1989). Osmanlı Mimarisinin İlk Devri (1.Basım). İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.

- Bayrak, O.M.** (1994). Türkiye Tarihi Yerler Kılavuzu. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Batur, A.** (1985). Batılılaşma Dönemi Osmanlı Mimarlığı, Tanzimattan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, C.IV, İstanbul.
- Batur, A.** (2003). M. Vedad Tek Kimliğinin İzinde Bir Mimar. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Batur,S.** (1994). “Balyanlar”, *Mimarlık Dergisi*, İstanbul,s.1089-1090.
- Birkan, G. ve Pehlivanlı, S.** (1977). “ Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu İle Bir Söyleşi”, *Mimarlık 15*, 1977.
- Bozdağ, O.** (2013). Türk Ocakları İdeolojisi ve Mimarisi (1912-1931). Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eylül 2013.
- Bozdoğan, S.**(2002). Modernizm ve Ulusun İnşası: Erken Cumhuriyet Türkiye’sinde Mimari Kültür, Çev. Tuncay Birkan. İstanbul: Metis Yayınları.2002.
- Cezar, M.** (2009). Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi. İstanbul: İlke Basın Yayın.
- Çeçen, A.** (1990). Halkevleri, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Çelik, Z.** (1996). 19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti: Değişen İstanbul. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Çinici, D.** (2016) “ Başkent Ankara’nın İnşasında Etkin Bir Mimar: Giulio Mongeri ve Yaşam Öyküsü”. *Ankara Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 13-41.
- Dengiz, N., Konuk, G. ve Antel, A.** (2005). *Mimarlık Eğitimine Yön Verenler I: 1883-1928 Sanayi-i Nefise Mektebi*. İstanbul: MSGSÜ Mimarlık Fakültesi Dekanlığı.
- Emre, N.** (1941). “Mimar Vedad’ın Sanat Hayatı”, *Arkitekt*, İstanbul, 9-10 (129-130). 234-235.
- Erdenen, O.** (1966). Osmanlı Devri Mimarları Yardımcıları ve Teşkilâtları. *Mimarlık Dergisi, İstanbul, 1(27)*, 15-18.
- Fırat, İ.,N.** (1998). Ankara’da Cumhuriyet Dönemi Mimarisinden İki Örnek: Etnografya Müzesi ve Eski Türk Ocağı Merkez Binası (Devlet Resim ve Heykel Müzesi), Ankara:T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Giray, K.** (2009). Sanat Tarihi Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarisi. Türkiye Kültür Portalı Projesi, Ankara.
- Gökalp, Z.** (1918). Türkleşmek. İslâmlaşmak Muasırlaşmak. Evkâf-ı İslâmiye Matbaası. İstanbul. Nâşiri: *Yeni Mecmua*. 1918. Hazırlayan. Dr. Mustafa Özseri

- Güneş, G.** (1990). İzmir Türk Ocağı 1923-1931, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) DEUAİİTE, İzmir, 51, 52, 53, 54, 55.
- Günsel, R.** (1977). Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı . Ankara:Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Gürdallı, H.** (2004). Mimarın Formasyonunda Formel Mimarlık Eğitiminin Yeri, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Hançer, E.** (2007). “Sultanın Mimarı Balyanlar,” *Atlas Dergisi, Aralık*,2007,.s.106-109.
- Hasol, D.,** (2017). 20.Yüzyıl Türkiye Mimarlığı. İstanbul:Yem Yayınları.
- Hüseyin E., S.** (1955). “Türk Ocağı Nasıl Kurulmuştu- II”, *Türk Yurdu*, Nu: 243(748).
- Georgeon, F.** (2006). Osmanlı Türk Modernleşmesi (1900-1930). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karaca, M. ve Kaçar, M.** (2012). İstanbul Teknik Üniversitesi ve Mühendislik Tarihimiz. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Karakaya, E.** (2006). Türk Mimarlığı'nda Sanayi-i Nefise Mektebi / Güzel Sanatlar Akademisi'nin Yeri ve Restorasyon Alanına Katkıları (1883-1960), Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karpat, K. H.** (2012). Kısa Türkiye Tarihi 1800-2012. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kazancıoğlu, E.** (2018). “ Batılılaşmanın Mimarı Boyutunda Dönüşümünün Bir Temsili: Hovsep Aznavuryan’ın Art Nouveau Tarzı Eseri Gülbenkyan Han”, Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı Anabilim Dalı, Ankara, 2018.
- Kuban, D.** (1965). Anadolu Türk Mimarisinin Kaynak ve Sorunları, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi.
- Kuban, D.** (2016). Osmanlı Mimarisi. İstanbul: YEM Yayınları.
- Kuruyazıcı, H.** (2008). *Arif Hikmet Koyunoğlu'nun Anıları, İstanbul.*
- Kuruyazıcı, H.** (2009). Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Le Corbusier.** (1925). L'art decoratif d'aujourd'hui. çev. The Decorative Arts of Today (Cambridge, Mass.: MiT Press, 1 987).
- Lewis B.** (1984). *Modern Türkiye'nin Doğuşu (Çev. M. Kıratlı). Ankara: Türk Tarih Kurumu.*

- Nasır, A.** (1991). Türk Mimarlığında Yabancı Mimarlar, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Orgun, M. Z.** (1938). "Hassa Mimarları", *Arkitekt*, 8,(12).
- Ortaylı, İ.** (2013). Tarihimiz ve Biz, Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek-4. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Ödekan, A.** (1999). Kadın Sanatçı Sorunu, Cumhuriyet'in Renkleri, Biçimleri (Yay. Haz. Ayla Ödekan). İstanbul: Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını.
- Ögel, S.** (1986). Anadolu Selçuklu Sanatı Üzerine Görüşler. İstanbul: Matbaa Teknisyenleri Basımevi.
- Özel, M.** (1983). Ankara Resim ve Heykel Müzesi Tarihi Türk Ocağı Binası, İnşaata ve Onarıma Ait Hatıralar, Adlı Broşürden, Kuruyazıcı.
- Özkan, S.** (1973) "Mimar Vedat Tek" (1873-1942), *Mimarlık*, 11-12, 45-51.
- Renda, G.** (1977). Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı 1700-1850. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Sarımay, Y.** (2005). Türk Milliyetçiliğinin Tarihi Gelişimi ve Türk Ocakları. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Sönmez, Z.** (2006). Türk-İtalyan Siyaset ve Sanat İlişkileri. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Söylemezoğlu, H. K.** (1978). "Mimar Kemâlettin ve Dördüncü Vakıf Hanı", *Arkitekt, İstanbul*, 1(369), 17-19 ve 22.
- Sözen, M.** (1996). Cumhuriyet Dönemi Türk Mimarlığı. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Sözen, M.ve Sönmez, Z.** (1982). Anadolu Uygarlıkları Ansiklopedisi. İstanbul.
- Şenyurt, O.** (2011). Osmanlı Mimarlık Örgütlenmesinde Değişim ve Dönüşüm. İstanbul: Doğu Kitabevi.
- Tanrıöver, H.** (2002). "Türk Ocakları Merkez Binasının Açılması", *Türk Yurdu, Tütübay*, 16 (29), 77-80-87.
- Tunaya, T. Z.** (1984). Türkiye'de Siyasî Partiler ve II. Meşrutiyet Dönemi. C.1. İstanbul.
- Tuncer, H., Hacaloğlu, Y. ve Memişoğlu R.** (1998). Türk Ocakları Tarihi, C.1, Ankara, s.213.
- Turan, Ş.** (1963). "Osmanlı Teşkilatında Hassa Mimarları", *Tarih Araştırmaları Dergisi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tarih Bölümü*, 1 (1),159-200.

- Ülkütaşır M.Ş.** (1973). *Cumhuriyetle Birlikte Türkiye'de Folklor ve Etnografya Çalışmaları*. Ankara: 1973, S. 57.
- Ünsal, B.** (1973a). 70. “Yaşını İdrak Eden Mimarlar:1 Mimar Sırrı Bey (Bilen)”, *Arkitekt. İstanbul*, 3 (351), 135-138.
- Üstel, F.** (1997). *Türk Ocakları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yaman, Z. Y.** (Ed) (2012). *Ankara Resim ve Heykel Müzesi*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları. Sanat Eserleri Dizisi: 486.
- Yavuz, Y., Özkan, S. ve Renata, H.** (2007). *Modern Türk Mimarlığı 1900-1980*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası.
- Yavuz, Y.** (2009a). *İmparatorluktan Cumhuriyete Mimar Kemalettin 1870-1927, Mimar Kemalettin Anma Programı Dizisi*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası, T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü.
- Yavuz, Y.** (2009b). *Mimar Kemalettin Ve Çağı, Mimarlık / Toplumsal Yaşam / Politika, Mimar Kemalettin Anma Programı Dizisi*. Ankara: TMMOB Mimarlar Odası, T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü.
- Yavuz, Y.** (1981). *Mimar Kemalettin ve 1. Ulusal Mimarlık Dönemi*. Ankara.
- Yeşilkaya, G. N.** (1999). *Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yetişkin, A. N.** (2005). 19. Yüzyıl Batılılaşma Döneminden Bir Görüntü: İstanbul'daki Kışla Yapıları(Genel Bir Değerlendirme) Afife Batur'a Armağan, *Mimarlık ve Sanat Tarihi Yazıları*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Zeynep Ç.** (1999). 19. Yüzyılda Değişen Osmanlı Başkenti İstanbul (Çeviren: Selim Deringil). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1196.

YAZARSIZ / ORTAK YAZARLI KAYNAKLAR

- Anonim,** (1930a).”Türk Ocakları Merkez Binası”, *Türk Yurdu*, 4, 1930.
- Anonim,** (1930b). “Ocağın Yeni Merkezindeki Faaliyetler”, *Türk Yurdu*, 1930.
- Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri,** (1997). C.II, Ankara, 1997.
- Komisyon,** (1995). *Türk Ocaklarını Tanıyalım*, *Türk Yurdu Yayınları*, Ankara, 1995.
- Türk Yurdu Dergisi** (1930). Mart-Nisan 1930, Cilt 4-24, sayı 27-28.

İNTERNET TABANLI / ELEKTRONİK KAYNAKLAR

- Ankara Resim Heykel Müzesi yenilendi, **Kültür Bakanlığı Basın Bildirisi**, <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/belge/1-94737/sayin-bakanimizin-acilis-konusmasi.html>. Erişim Tarihi: 13.12.2018.

Arkitekt, (1958), “Y. Mimar Asım Kömürcüoğlu Hayatı ve Eserleri (1879 - 1957)”. Cilt:1958 Sayı: 1958-01 (290) Sayfa: 43-45. http://dergi.mo.org.tr/detail.php?id=2&sayi_id=231. Erişim Tarihi: 13.12.2018.

Çetin, Y. Ve Avcı, M. (2010). “Çağdaşlaşma Sürecinde Sanayi-i Nefise Mektebi'nin Kuruluşu ve Asker Ressamların Bu Okuldaki Eğitim Faaliyetleri Üzerine Bir Değerlendirme”, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi (online dergi), Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Müdürlüğü, 25, 51-66. Erişim Tarihi: 13.12.2018.

Karaer, İ. (2018). “Türk Ocaklarının Sanat ve Sanatkârlara Bakışı” (1912-1931), Mart 2012 - Yıl 101 - Sayı 295. <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1046>. Erişim Tarihi: Mart, 2018.

Koyuncu, P., (2010). “Geçmişin Modern Mimarlığı-9”: Ankara-2. 1 Eylül 2010. <http://v3.arkitera.com/h56343-gecmisin-modern-mimarligi-9-ankara-2.html>. Erişim Tarihi: 13.12.2018.

Koyunoğlu, A.H. (1976). “Eski Türk Ocakları Merkez Binasının İnşaatına Ait Anılarım”, <https://www.turkyurdu.com.tr/yazar-yazi.php?id=1048>. Erişim Tarihi: 13.12.2018.

Öztürk, V., (2018). “Ankara Devlet Resim Heykel Müzesine yüksek teknoloji Koruma”, 07 Nisan 2018. <https://www.turizmhabermerkezi.net/m-haber-7429.html?islem=anahaber&altislem=digerhaberler>.

2011 Yılı İdare Faaliyet Raporu, <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/Eklenti/5139,ifr-2011pdf.pdf?0>

Yazman, D. (2013). “Geçmişin Modern Mimarisi: Ankara – 2”, 14 Mayıs 2013, <https://www.arkitera.com/haber/14101/gecmisin-modern-mimarisi--ankara---2>. Erişim Tarihi: 13.12.2018.

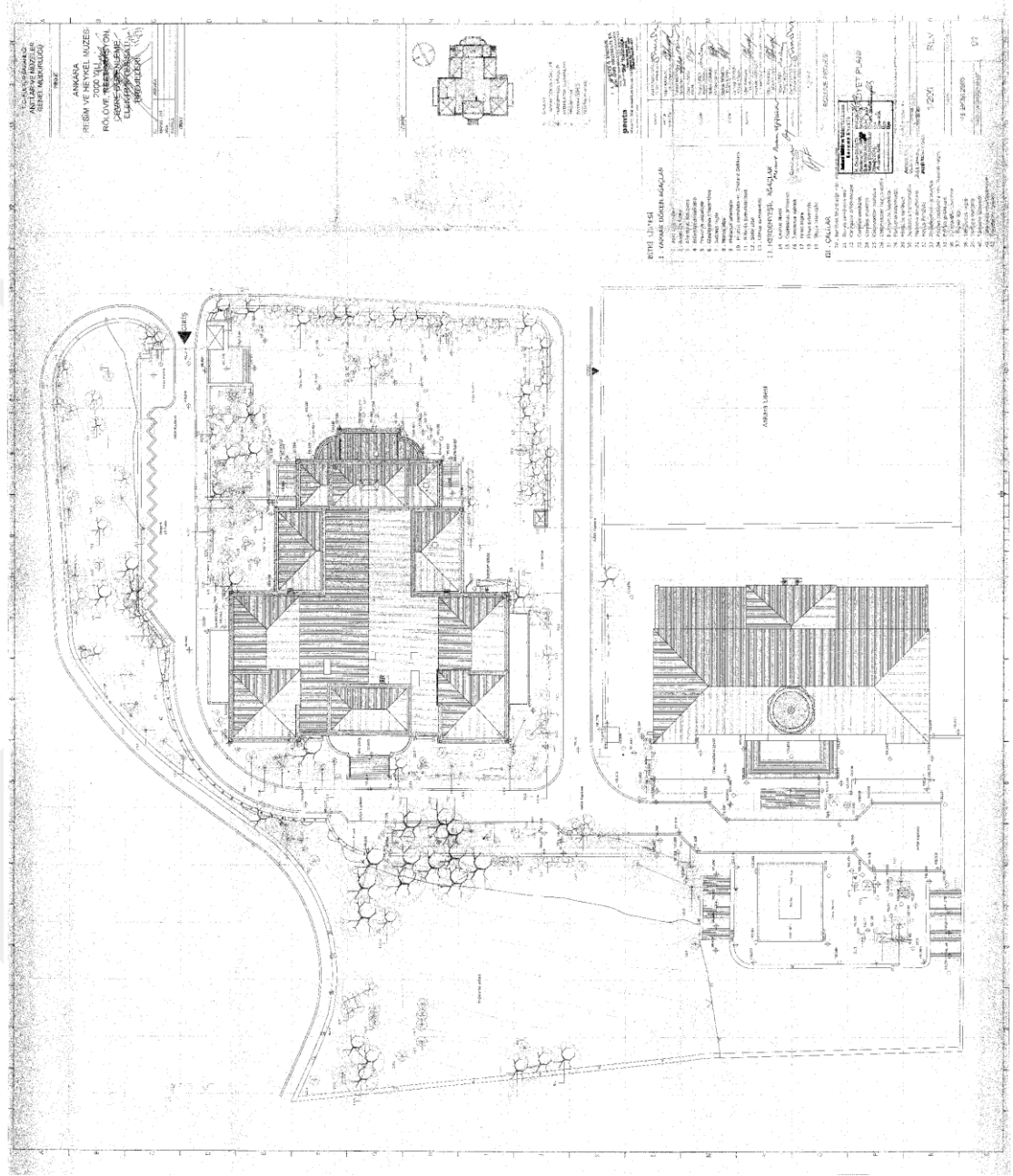
KURUMSAL ARŞİV KAYNAKLARI

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Resim Heykel Müzesi (Eski Türk Ocağı Merkez Binası) Planları, Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi

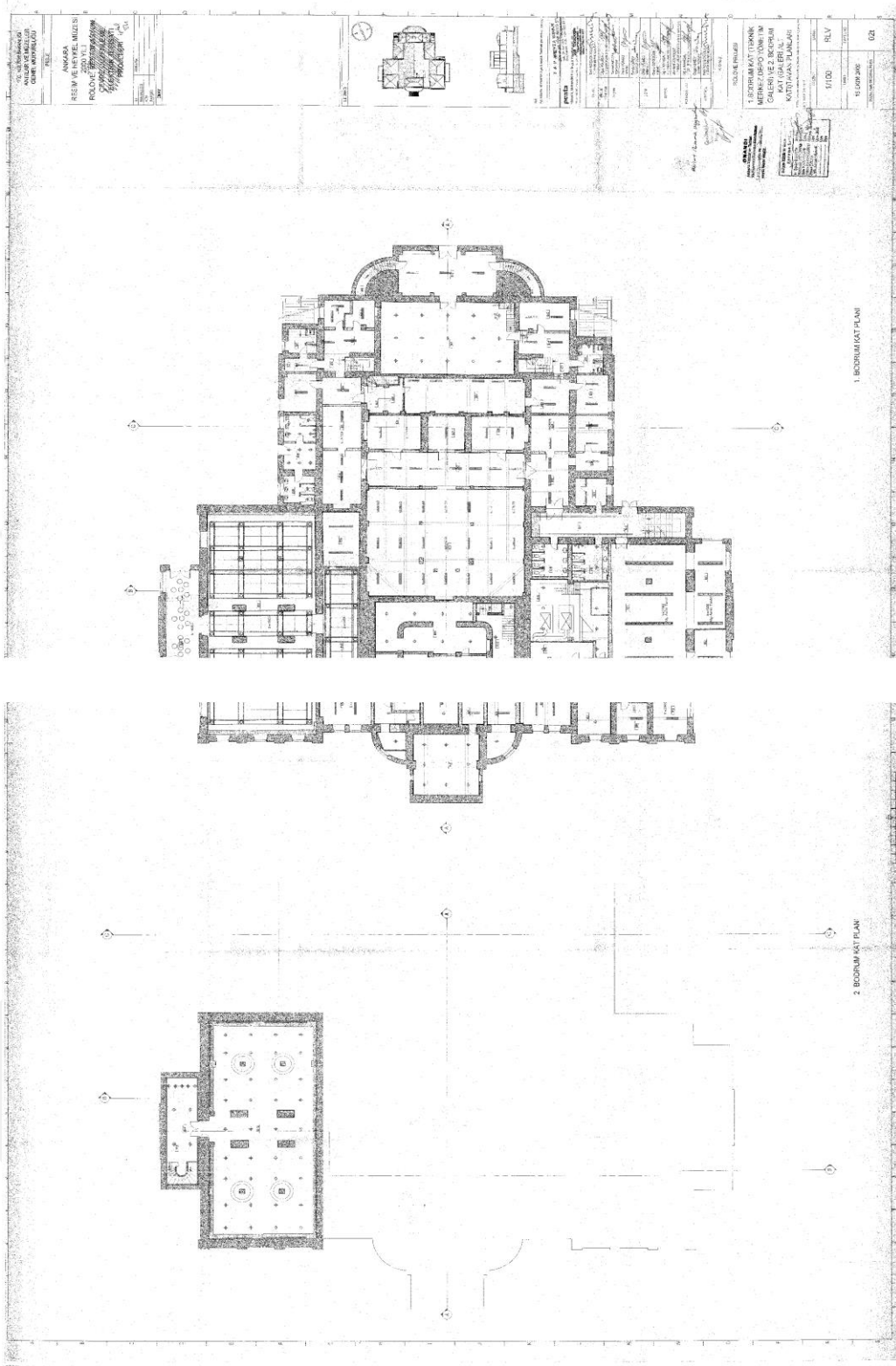
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Resim Heykel Müzesi (Eski Türk Ocağı Merkez Binası) ile ilgili Kurul Kararları, Ankara II Nolu Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Arşivi

EKLER

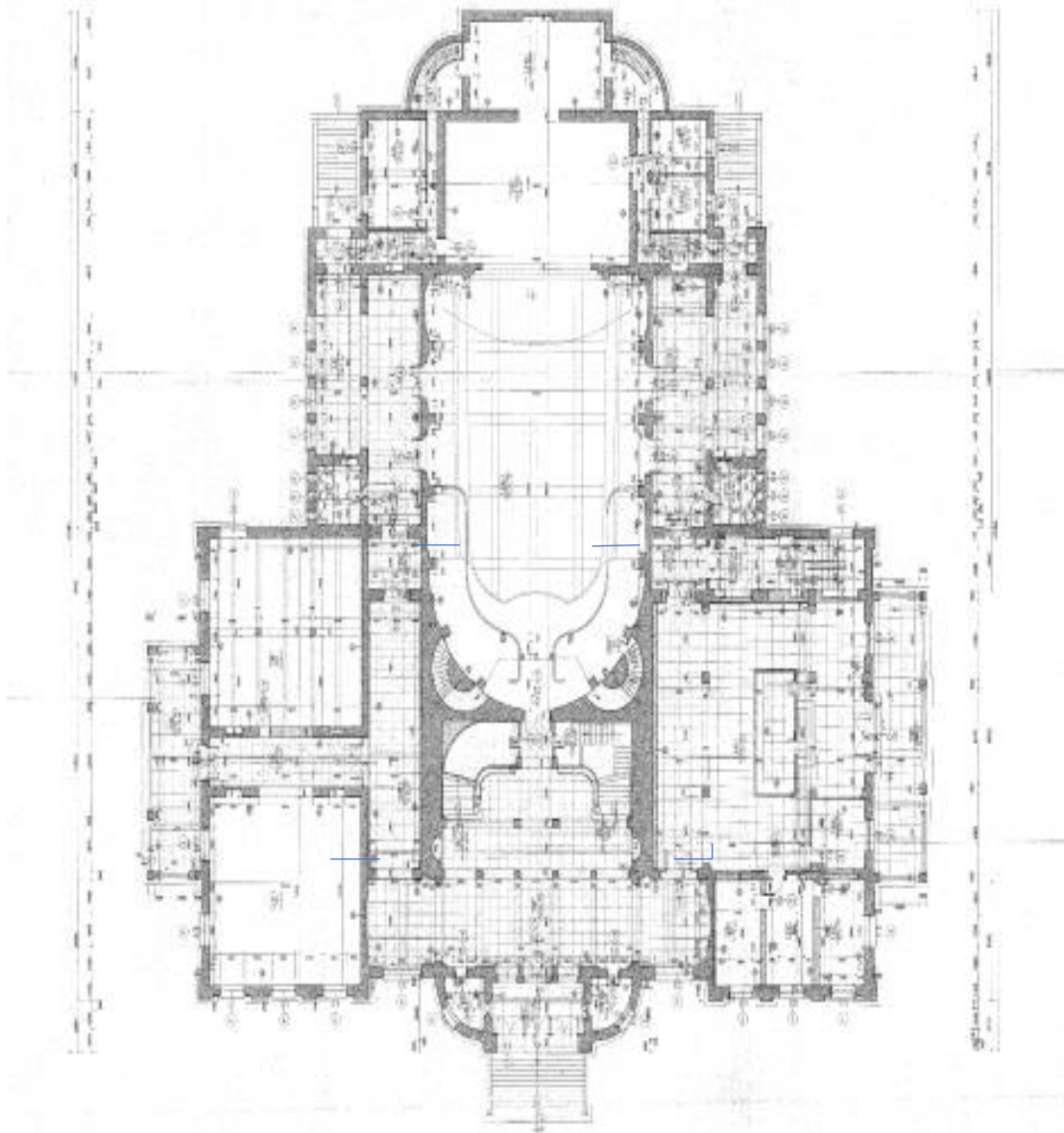
**Ek-1. Kat Planları: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'na
Ait 15 Ekim 2000 Tarihli Kat Rölöve Planları**

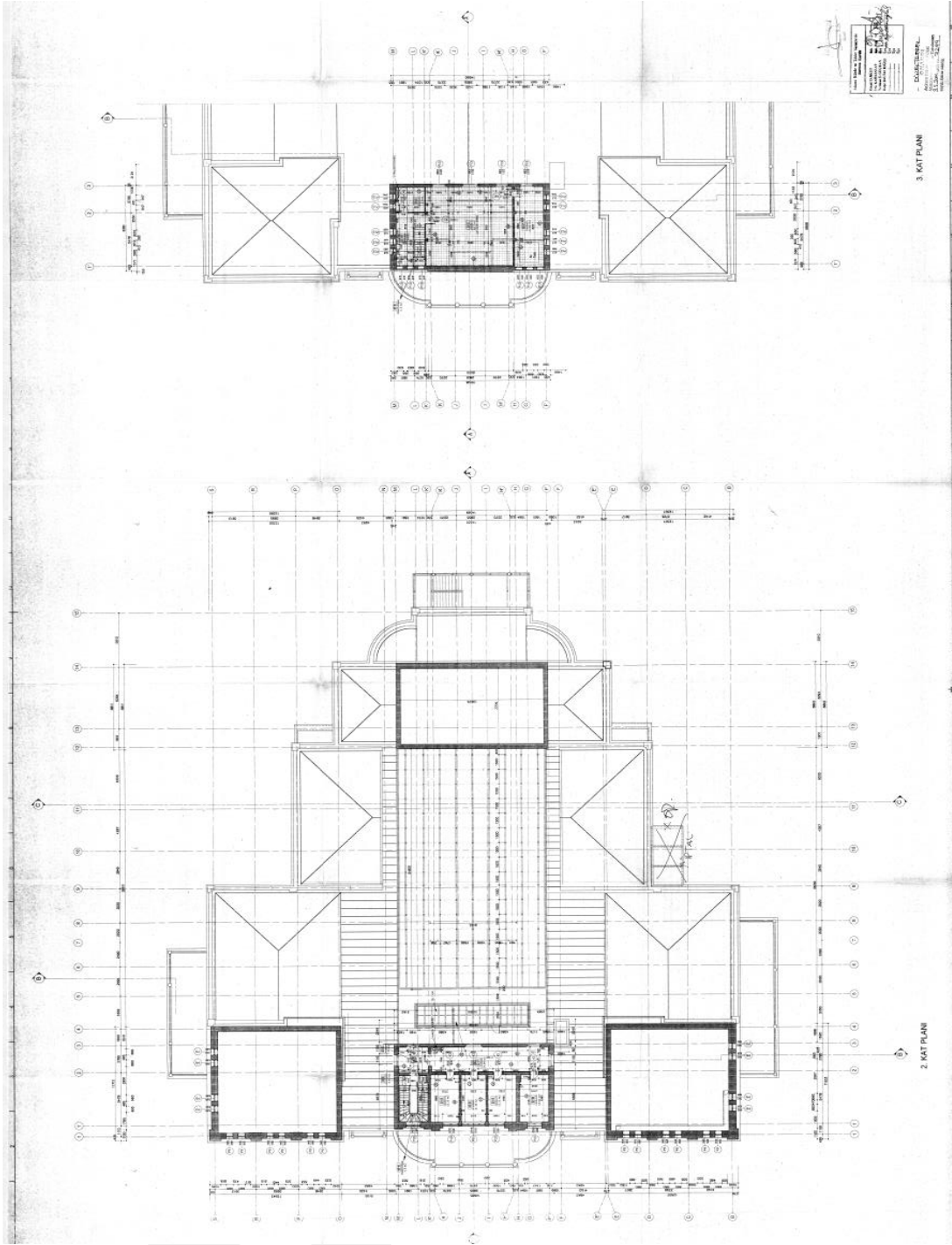
Ek 1-1a: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın Vaziyet Planı Rölöve Projesi –
15 Ekim 2000. Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi- Penta Mimarlık

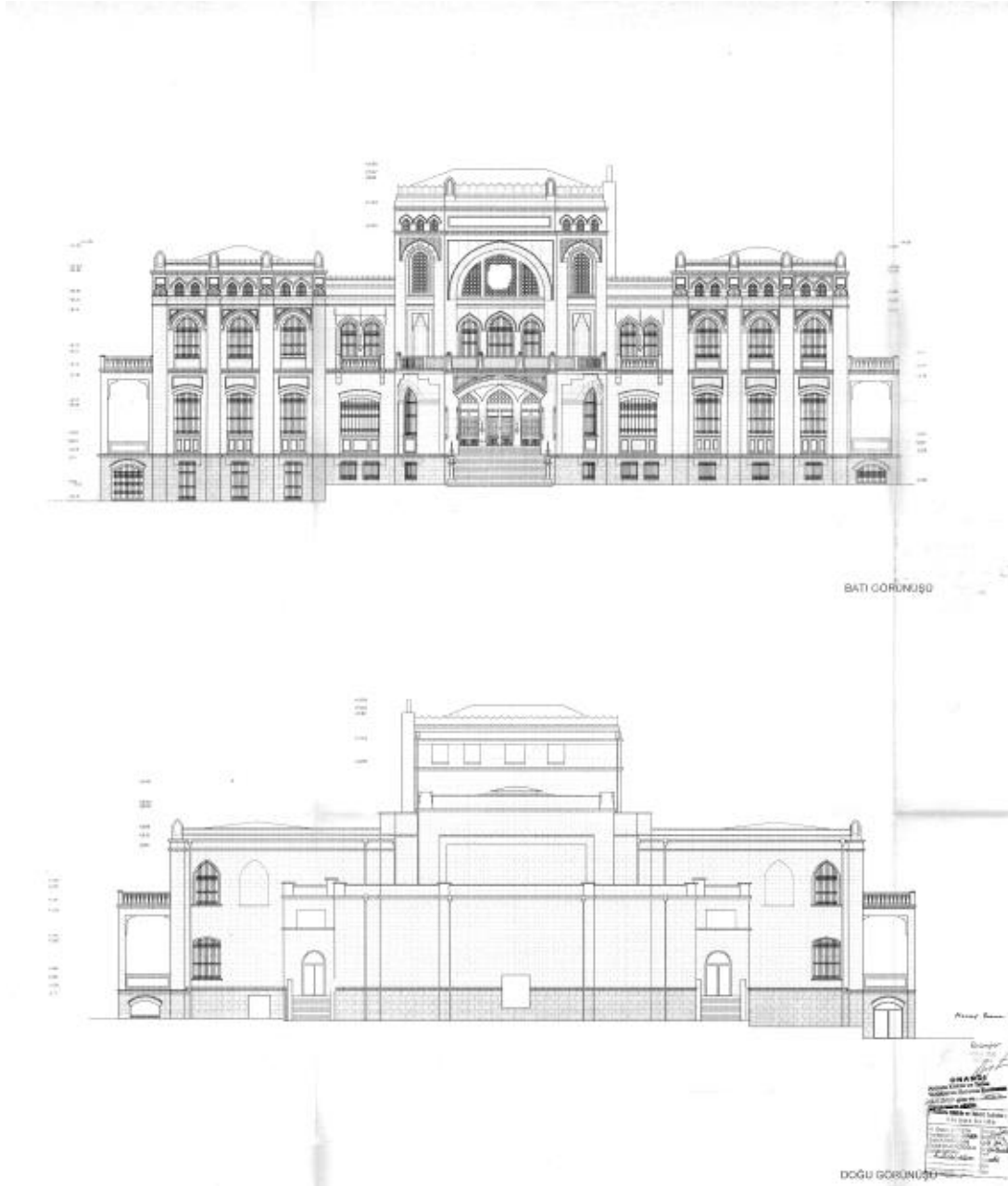
Ek 1-1b: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın Bodrum Kat Rölöve Projesi – 15 Ekim 2000. Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi.- Penta Mimarlık

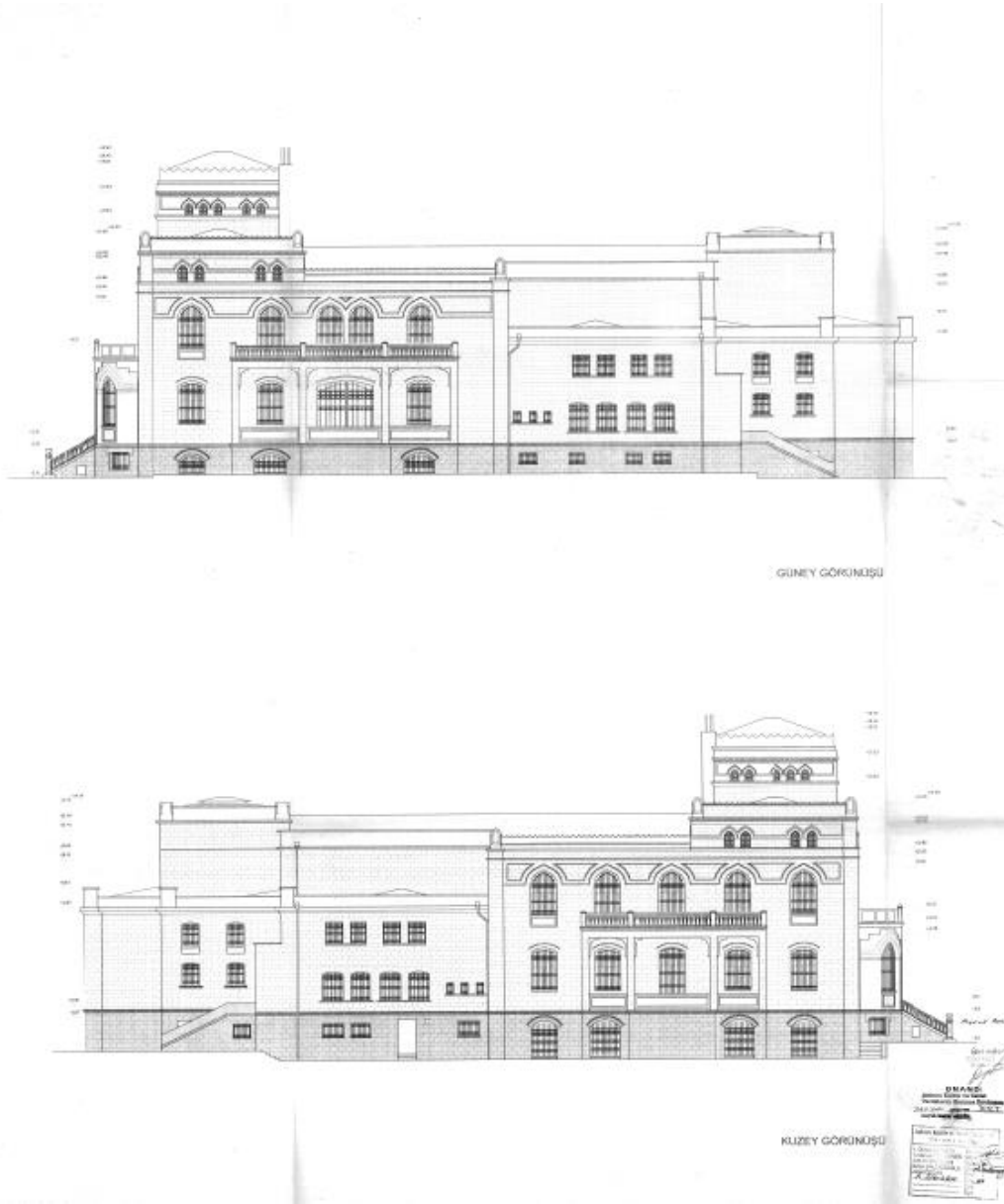
Ek 1-1c: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın Giriş Kat Planı Rölöve Projesi – 15 Ekim 2000. Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi.- Penta Mimarlık

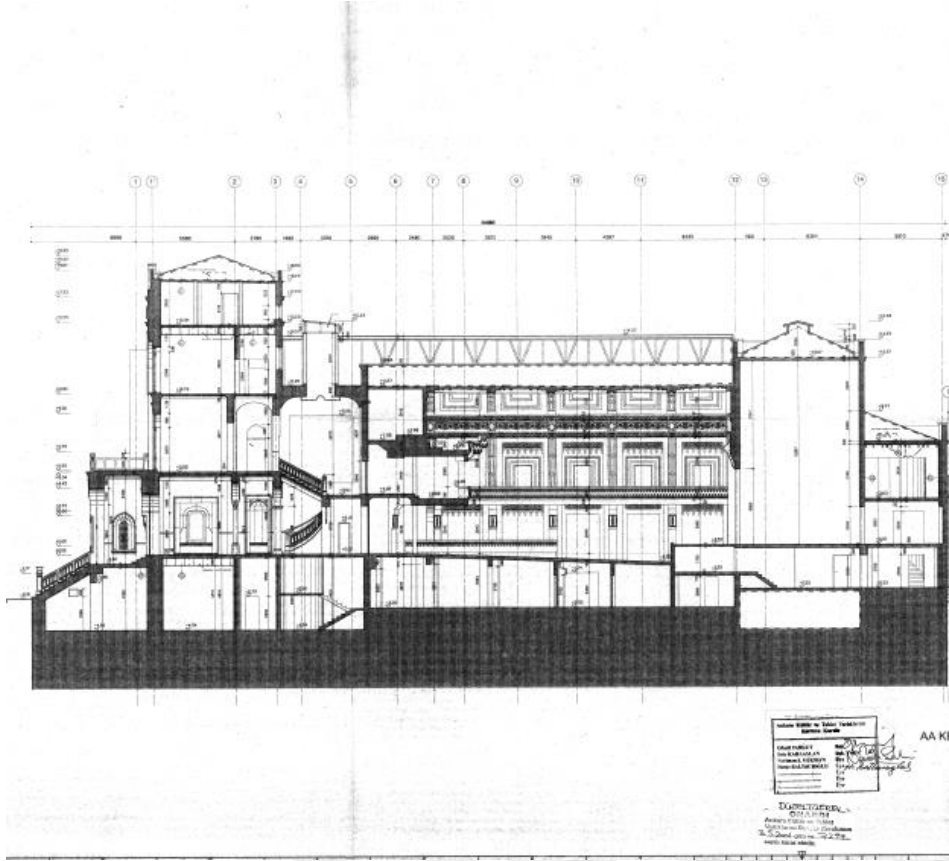
Ek 1-1e: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın İkinci ve Üçüncü Kat Planı Rölöve Projesi – 15 Ekim 2000. Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi.- Penta Mimarlık

Ek 1-1g: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın Batı ve Doğu Görünüşü. Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi.- Penta Mimarlık

Ek1-1h: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın Kuzey ve Güney Görünüşü. Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi- Penta Mimarlık

Ek 1-1i: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın A-A Kesiti. Kaynak: Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü Arşivi. Penta Mimarlık

Ek-2. Kararlar: Ankara Resim Heykel Müzesi / Eski Türk Ocağı Binası'nın Restorasyonuna Dair 2000- 2018 Tarihleri Arası Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan Bazı Kararlar

KÜLTÜR BAKANLIĞI ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI KORUMA KURULU KARAR		
Toplantı Tarihi ve No: 24.11.2000	561	<u>Toplantı Yeri</u>
Karar Tarihi ve No : 24.11.2000	7087	ANKARA
<p>Ankara İli, Altındağ İlçesi, tescilli Resim Heykel Müzesi Binasındaki WC tadilatı ve röhlöve, restorasyon , çevre düzenleme ve elektrik tesisatı ve projeye ilave yapılması isteğine ilişkin Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü'nün 4.8.2000 gün ve B.16.0.74.00.03/5643 sayılı yazısı, Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 31.10.2000 gün ve 5698 sayılı yazısı okundu, röhlöve ve restorasyon projeleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;</p> <p>Ankara İli, Altındağ İlçesinde tescilli Arif Hikmet Koyunoğlu'nun eseri olan Resim Heykel Müzesi Binasının Türkiye Cumhuriyetinin ilk anıtsal yapılarından biri olması, toplumun maddi tarihini oluşturan kültür verileri içinde tarihsel, simgesel anı ve estetik nitelikleri nedeniyle grubunun 1.derece olarak belirlenmesine Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğüne uygun olduğu belirtilen röhlövesinin onaylanmasına, restorasyon projesi adı altında Kurulumuza sunulan projenin yapının aslına uygun onarım yerine iç kısımda ve dış cephede eklentiler getirildiğinden uygun olmadığına, ayrıca çevre düzeni adı altında sunulan projelerin reddine, ilgili Müzenin ihtiyaçları özellikle depo gereksinimi göz önüne alınarak rönovasyon projesinin statik raporla birlikte hazırlanarak Kurulumuza iletilmesine, Resim Heykel Müzesi ile Etnografya Müzesi önünde bütünleşen yeşil alanın Resim Heykel Müzesi çevresi de eklenerek yeşil alan olarak düzenlenmesine, önceden bir nekropol alanı olan söz konusu alanda hiç bir yeni yapı ve eklenti yapılamayacağına, röhlövesinde gözlenen sanat galerisi kullanımı için yapılan WC'nin (giriş merdiveni altında) restitüsyon ve rönovasyon projesi Kurulumuza ulaşana kadar kullanılabilceğine yapının görünümünü olumsuz yönden etkileyen galeri ile bahçeye açılan tuvaleti bağlayan yapıya sonradan eklenmiş eternit örtülü demir konstrüksiyonun kaldırılmasına karar verildi.</p>		
		
ŞKAN f.Dr.H.Örcün BARIŞTA ZA	BAŞKAN YARDIMCISI	
E f.Dr.Şule KARAASLAN ZA	ÜYE Dr.Hatçe BALTACIOĞLU IMZA	ÜYE Dr.Zühal ÖZCAN Bulunmadı
er KÖSE ıdağ Bld.Bşk.Tem A	ÜYE	ÜYE
06.00/116 C.S		

Karar-1: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 24.11.2000 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019)

**KÜLTÜR BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT
VARLIKLARINI
KORUMA KURULU
KARAR**

Toplantı Tarihi ve No: 3/5/2001 586
Karar Tarihi ve No : 3/5/2001 7299

Toplantı Yeri
ANKARA

Ankara İli, Altındağ İlçesinde yer alan tescilli, Resim Heykel Müzesi Binasına ilişkin Kurulumuzun 24.11.2000 gün ve 7087 sayılı kararı ve " karara göre; rölöve projelerinin uygun bulunduğu restorasyon projelerinin uygun olmadığına karar verildiği, gözden geçirilerek hazırlandığı" belirtilerek restorasyon projesi ile ilave yapılanma önerisi ile hazırlanan (1.Alternatif) ve ilave yapılanma önerisi bulunmayan (2.Alternatif) çevre düzenlemesinin yeniden incelenmesi istemine ilişkin Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlü-ğünün tarihsiz ve B.16.0.AMG.O.80.00.02/470-1155 sayılı (Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü'nün 20.3.2001 gün ve 684 evrak numaralı) yazısı okundu, ekleri incelendi, dosyasındaki bilgi, belge ve inceleme raporları değerlendirildi, bina 6.4.2001 tarihinde Kurulumuzca yerinde incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Ankara İli, Altındağ İlçesinde yer alan tescilli Resim Heykel Müzesi Binasına ilişkin kurulumuza sunulan 1/200 ölçekli vaziyet planı ile 1/50 ölçekli restorasyon projesinin düzeltilmiş şekliyle uygun olduğuna ve onanmasına (Olumlu),

Kurulumuzun 24.11.2000 gün ve 7087 sayılı kararında korunacak yapının özel niteliğinden ötürü bir ek yapılmaması konusunda gösterilen duyarlılığın saygıya değer olduğuna, çok değerli bir resim koleksiyonuna sahip olan, gündüz ve akşam farklı gösterilerle yoğun olarak kullanılan Resim Heykel Müzesi'ne taşıdığı işlevlerinden dolayı İmar Yönetmeliği'nce bir yangın merdiveni eklenmesinin zorunlu olduğuna, ancak bu önemli yapının doğu cephesine hiç bir zarar vermeyecek şekilde geri dönme imkanı olan bir önerinin malzeme özelliklerini de içeren 1/20 ölçekli detay projesi ile kurulumuza sunulmasına,

1/200 ölçekli vaziyet planında 2. Alternatif Çevre Düzenleme Projesi'ndeki kuzey cephesinin önünde yer alan otoparkın rölövesine göre rölövesine göre hiç ağaç kesilmeden yeniden düzenlenmesine;

Resim Heykel Müzesi ile çevresindeki diğer tescilli binalardan Etnografya Müzesi Binası, THK Binası, Radyoevi ve Ankara Lisesi arasında kalan alanı bütünleştirici bir peyzaj düzenlemesinin hazırlanmasına karar verildi.

BAŞKAN
Prof.Dr.Gönül TANKUT
İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Şule KARAASLAN
İMZA

ÜYE
Doç.Dr.Neriman Şahin GÜÇHAN
İMZA

ÜYE
Dr.Hatçe BALTACIOĞLU
İMZA

ÜYE

ÜYE
Ahmet Öner Köse
Altındağ Belediye Başk. Tem.
İMZA

ÜYE

ÜYE

06.00/116 C.S./ 4.5.2001 S.B.

Karar-2: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 03.05.2001 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019).

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 9/9/2005 47
Karar Tarihi ve No : 9/9/2005 832

Toplantı Yeri
ANKARA

Ankara İli, Altındağ İlçesi'nde bulunan tescilli Devlet Resim Heykel Müzesi'nin elektrik ve makine tesisat projelerinin Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nda değerlendirilmesi istemine ilişkin Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 6.9.2005 gün ve 963 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Ankara İli, Altındağ İlçesi'nde bulunan tescilli Devlet Resim Heykel Müzesi'nin elektrik ve makine tesisat projelerinin uygun olduğuna, onarım sırasında mesleki denetim ve sorumluluğun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 22.3.2001 gün ve 680 sayılı ilke kararı uyarınca müellif mimar tarafından yürütülmesine, uygulamanın Kurul kararına uygun olarak sonuçlandırıldığına dair sorumlu mimar, Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü ve belediyesince hazırlanarak raporun ve uygulama sonrası fotoğrafların Kurulumuza iletilmesine karar verildi.

BAŞKAN
Ark.M.Akif IŞIK

İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Y.Şh.Pl.n.Nursun DOĞRU

İMZA

ÜYE

Doç.Dr.Zeynep Yasa YAMAN

Bulunmadı

ÜYE
Av. Mehmet DOĞAN
İMZA

ÜYE
Yrd.Doç.Dr.Nevin Turgut GÜLTEKİN
İMZA

ÜYE
Y.Mim.İsmail TOKER
İMZA

ÜYE

ÜYE
Teoman M.ARSLAN
Altındağ Bld.Şşk.Tem
İMZA

ÜYE
Sevil SAYIT
Ankara Büyükşehir Bld.Şşk.Tem.
İMZA

ÜYE

06.00/116 E.Ö / 9.9.2005

Karar-3: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 09.09.2005 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019.)

**ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR**

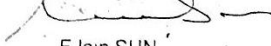
Toplantı Tarihi ve No: 29/2/2008	159	<u>Toplantı Yeri</u>
Karar Tarihi ve No : 29/2/2008	3004	ANKARA

Ankara İli, Altındağ İlçesindeki korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı Ankara Devlet Resim Heykel Müzesinin ön bahçesi için 20.02.2008 gün ve 2975 sayılı kararımız ile düzeltilerek uygun görülen çevre düzenleme projesinde ilgi yazı ekindeki teknik raporda belirtilen gerekçeler doğrultusunda, yapılmak istenen revizyona ilişkin Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü'nün 28.02.2008 gün ve B.16.1.DÖS.0.09.00.00/2073 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi; yapılan görüşmeler sonunda;

Ankara İli, Altındağ İlçesindeki korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı Ankara Devlet Resim Heykel Müzesinin ön bahçesi için hazırlanan ve Kurulumuzun 20.02.2008 gün ve 2975 sayılı kararı ile düzeltmelerle uygun görülen çevre düzenleme projesinde ilgi yazı ekinde belirtilen teknik rapordaki gerekçeler doğrultusunda revizyon yapılmak istendiğinin anlaşıldığına ,

Söz konusu rapor doğrultusunda yapılmak istenen revizyonun uygun olduğuna, çevre düzenlemesine ilişkin hazırlanan tadilat projesinin onaylanmasına karar verildi.

ASLI GIBİDİR

F. Işın SUN
Müdür V.

BAŞKAN Ark.M.Akif İŞİK	BAŞKAN YARDIMCISI Prof.Dr.Hakkı ACUN	ÜYE Av. Mehmet DOĞAN
İMZA	İMZA	İMZA
ÜYE Yrd.Doç.Dr.Nevin Turgut GÜLTEKİN	ÜYE Y.Mim.İsmail TOKER	ÜYE Y.Mim.Hayatî BİNLER
İMZA	İMZA	İMZA
İMZA	İMZA	İMZA
ÜYE Eoman M ARSLAN	ÜYE Ahmet TAN	ÜYE
İMZA	İMZA	İMZA

Karar-4: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 29.02.2008 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019.)

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 26/3/2010 253
Karar Tarihi ve No : 26/3/2010 4951

Toplantı Yeri
ANKARA

Ankara İli, Altındağ İlçesinde yer alan ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 10.07.1986 gün ve 2458 sayılı kararı ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescilli olan Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi Binasında güvenliğe yönelik yapılması düşünülen uygulamalara ilişkin Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 24.03.2010 gün ve 63083 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda;

Ankara İli, Altındağ İlçesinde yer alan tescilli Ankara Devlet Resim Heykel Müzesi Binasında güvenliğe yönelik yapılması düşünülen uygulamalarla ilgili olarak,

1. Müze ana giriş kapısına x-ray cihazı yerleştirilmesine,
2. Ziyaretçilerin çanta ile müzeye girişlerinin engellenmesi için giriş sağ yandaki dairesele odaya emanet dolabı yapılmasına,
3. Giriş sol yan dairesele odanın yangın ve hırsız alarm sistemlerini izleme odası olarak düzenlenmesine,
4. Arif Hikmet salonundan fuayeye geçiş kapısına yangına dayanıklı güvenli (şifre ya da kartlı) ahşap kaplamalı çelik kapı yapılmasına,
5. Bodrum kat ana depo giriş kapısı ile eser giriş dış kapısının yangına dayanıklı güvenli (şifre ya da kartlı) ahşap kaplamalı çelik kapı yapılmasına,
6. Ekli projede engelli wc olarak tanımlanan mahalle engellilerin ulaşması mümkün olmadığından, söz konusu mahallin VIP wc olarak düzenlenmesine,
7. Restorasyon bölümü olarak kullanılan çatı katlarının mevcut haliyle boya badana işleri yapılarak yenilenmesine,
8. Arif Hikmet salonuna açılan yönetim odalarının düzenlenmesi önerisinin gerekli araştırma yapıp yapının özgün halinin ortaya çıkarılmasından sonra yeniden değerlendirilebileceğine,
9. Salonun arka çıkış kapısının yangına dayanıklı (şifre ya da kartlı) ahşap kaplamalı çelik kapı yapılmasına,
10. Müze sol giriş holünden Bodrum kata inen merdiven kapısının yangına dayanıklı (şifre ya da kartlı) ahşap kaplamalı çelik kapı yapılmasına,

ASLI GIBİDİR
F. İŞİN SON
Müdür

BAŞKAN
Ark.M.Akif İŞİK

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Hakkı ACUN

ÜYE
Y.Mim.İsmail TOKER

İMZA

İMZA

İMZA

ÜYE
Y.Mim.Hayati BINLER
İMZA

ÜYE
Yrd.Doç.Dr.Nevin TURGUT GÜLTEKİN
İMZA

ÜYE
Av.Mehmet DOĞAN
Bulunmadı

ÜYE
Y.Şeh.Pl.n.Y. Erdal KAYAPINAR
İMZA

ÜYE
İparşlan EKİNCİ
Altındağ Bld.Bşk.Tem.
İMZA

ÜYE
Teoman M.ARSLAN
Ankara Büyükşehir Bld.Bşk.Tem.
İMZA

ÜYE
Ömer GÜNDOĞDU
Ankara Devlet Resim Heykel
Müze Müd.
İMZA

ÜYE

06.00/116 İS / 26.3.2010 S.B

Karar-5: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 26.03.2010 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019.)

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 26/3/2010 253
Karar Tarihi ve No : 26/3/2010 4951

Toplantı Yeri
ANKARA

-2-

11. Müze giriş sol yan koridordan fuayeye geçiş için kullanılan kapının ahşap kaplamalı çelik kapı ile teşhir salonu ile ilişkisinin kesilmesine,
12. Kütüphane olarak kullanılan mahallerin teşhirde kullanılabileceğine, pencere önlerinin içten kapatılmasının uygun olduğuna ancak konu ile ilgili detay projelerin kurulumuzca uygun görülmesinden sonra uygulamaya geçilebileceğine,
13. Giriş holü ile Arif Hikmet Salonu altında kalan bodrum kat mahallerinin idari mekanlar olarak düzenlenmesinin uygun olduğuna ancak hazırlanacak projelerin kurulumuzca uygun görülmesinden sonra uygulamaya geçilebileceğine,
14. Bodrum kat ara koridora ahşap kaplamalı çelik kapı ile sergi salonunun idari bölümle ilişkisinin kesilmesine,
15. Bodrum katta restorasyon bölümü olarak düzenlenmesi istenilen bölümlerin uygun olduğuna ancak hazırlanacak projelerin kurulumuzca uygun görülmesinden sonra uygulamaya geçilebileceğine

karar verildi.

AŞLI GİBİDİR.

F. İsmail SUN
Müdür

BAŞKAN
Ark.M.Akif IŞIK

İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Hakkı ACUN

İMZA

ÜYE

Y.Mim.İsmail TOKER

İMZA

ÜYE

.Mim.Hayati BİNLER

İMZA

ÜYE

Yrd.Doç.Dr.Nevin TURGUT GÜLTEKİN

İMZA

ÜYE

Av.Mehmet DOĞAN

Bulunmadı

ÜYE

Y.Şeh.Pl.n.Y. Erdal KAYAPINAR

İMZA

ÜYE

parslan EKİNCİ

tındağ Bld.Bşk.Tem.

İMZA

ÜYE

Teoman M.ARSLAN

Ankara Büyükşehir Bld.Bşk.Tem.

İMZA

ÜYE

Ömer GÜNDOĞDU

Ankara Devlet Resim Heykel

Müze Müd.

İMZA

ÜYE

Karar-6: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 26.03.2010 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019.)

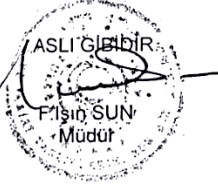
T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 4/11/2010 282
Karar Tarihi ve No : 4/11/2010 5504

Toplantı Yeri
ANKARA

Ankara İli, Altındağ İlçesi'nde yer alan ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 10.07.1986 gün ve 2458 sayılı kararı ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi Binası'nın Kütüphanesi ve Arif Hikmet KOYUNOĞLU Sergi Salonunda yapılmak istenen düzenlemelere ilişkin Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 07.10.2010 gün ve 207436 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda,

Ankara İli, Altındağ İlçesi'nde yer alan ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 10.07.1986 gün ve 2458 sayılı kararı ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi Binasında yapılmak istenen basit onarım talebinin, 26.03.2010 gün ve 4951 sayılı kararımız ile izin verdiklerimiz ve bugün yapılmak istenilenlerin ayrı ayrı işlendiği ölçeksiz plan paftalarının Kurulumuza iletilmesinden sonra değerlendirilebileceğine karar verildi.

BAŞKAN
Ark.M.Akif IŞIK

İMZA

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Hakkı ACUN

İMZA

ÜYE

Y.Mim.Ismail TOKER

İMZA

ÜYE

I.Doç.Dr.Nevin TURGUT GÜLTEKİN

İMZA

ÜYE

Av.Mehmet DOĞAN

İMZA

ÜYE

Y.Şeh.Pl.n.Y. Erdal KAYAPINAR

İMZA

ÜYE

Yrd.Doç.Dr.M.Emin BAŞAR

İMZA

ÜYE

Arslan EKİNCİ
İnönü Bld.Bşk.Tem.
ZA

ÜYE

Teoman M.ARSLAN
Ankara Büyükşehir Bld.Bşk.Tem.
İMZA

ÜYE

Ömer GÜNDOĞDU
Resim Heykel Müz.Müd.
Bulunmadı

ÜYE

06.00/116 G.T / 04.11.2010 S.B

Karar-7: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 04.11.2010 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019.)

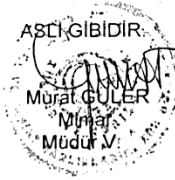
T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANKARA KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No: 30/11/2010 285
Karar Tarihi ve No : 30/11/2010 5567

Toplantı Yeri
ANKARA

Ankara İli, Altındağ İlçesi'nde yer alan ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 10.07.1986 gün ve 2458 sayılı kararı ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi Binası'nın Kütüphanesi ile Arif Hikmet KOYUNOĞLU Sergi Salonunda yapılmak istenen düzenlemelere ilişkin Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 12.11.2010 gün ve 234948 sayılı yazısı okundu, ekleri incelendi, yapılan görüşmeler sonunda,

Ankara İli, Altındağ İlçesi'nde yer alan ve Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu'nun 10.07.1986 gün ve 2458 sayılı kararı ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi Binası'nın Kütüphanesi ile Arif Hikmet KOYUNOĞLU Sergi Salonunda yapılmak istenen düzenlemelerin, kararımız ekinde onaylanan plan doğrultusunda yapılmasının uygun olduğuna karar verildi.

BAŞKAN
Ark.M.Akif İŞİK

BAŞKAN YARDIMCISI
Prof.Dr.Hakkı ACUN

ÜYE
Y.Mim.İsmail TOKER

İMZA

İMZA

İMZA

ÜYE
d.Doç.Dr.Nevin TURGUT GÜLTEKİN

ÜYE
Av.Mehmet DOĞAN

ÜYE
Yrd.Doç.Dr.M.Emin BAŞAR

ÜYE
Şeh.Plın.İsmail ARSLAN

VİZA

İMZA

İMZA

Bulunmadı

ÜYE
İparslan EKİNCİ
İtındağ Bld.Bşk.Tem.
İMZA

ÜYE
Teoman M.ARSLAN
Ankara Büyükşehir Bld.Bşk.Tem.
İMZA

ÜYE
Ömer GÜNDOĞDU
Resim Heykel Müzesi Müd.
Bulunmadı

ÜYE

Karar-8: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 30.11.2010 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019.)

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANKARA II NUMARALI KÜLTÜR VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No. : 12.04.2016 - 156
Karar Tarihi ve No. : 12.04.2016 - 1950

Toplantı Yeri:ANKARA

Ankara İli, Altındağ İlçesinde yer alan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 12.04.1980 gün ve A-2167 sayılı kararı ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesinin, " Fahri Korutürk Sergi Salonunun" restorasyon ve konservasyon laboratuvarı düzenlenmesi işine ilişkin Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 17.03.2016 tarih ve 52255 sayılı yazısı, Ankara II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanmış 30.03.2016 tarih ve 1322 sayılı raporu, dosyası ve teknik rapor incelendi. Yapılan görüşmeler sonucunda;

Ankara İli, Altındağ İlçesi Kentsel Sit Alanı içerisinde yer alan Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesinin, " Fahri Korutürk Sergi Salonunun" restorasyon ve konservasyon laboratuvarı düzenlenmesi işine ait hazırlanan teknik raporun projesi ile birlikte uygun olduğuna onaylanmasına, uygulamanın onaylı proje doğrultusunda ilgili kurum denetiminde yapılmasına karar verildi.

BAŞKAN
Mesut BAYAT
(İmza)

BAŞKAN YARDIMCISI
Osman BEKÂR
(İmza)

ÜYE
Haluk BİLGİN
(İmza)

ÜYE
Elif GÜNDÜZ
(İmza)

ÜYE
Mehmet Akif İŞİK
(İmza)

ÜYE
Nurçin ÇELİK
(İmza)

ÜYE
Mehmet Zeki İBRAHİMGİL
(İmza)

TEMSİLCİ ÜYE
Akarpınar ÜSTÜN
Büyükşehir Belediye Tems.
(İmza)

TEMSİLCİ ÜYE
Alparslan EKİNCİ
Altındağ Belediye Tems.
(İmza)

TEMSİLCİ ÜYE

Karar-9: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 12.04.2016 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019.)

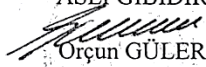
T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANKARA II NUMARALI KÜLTÜR VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No. : 18.08.2016 - 173
Karar Tarihi ve No. : 18.08.2016 - 2163

Toplantı Yeri: ANKARA

Ankara İli, Altındağ İlçesinde yer alan, Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulunun 12.04.1980 gün ve A-2167 sayılı kararı ile korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilen Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesinin, konser salonunda yapılması planlanan işlere ilişkin Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 15.08.2016 tarih ve 148094 sayılı yazısı, Ankara II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanan 17.08.2016 tarih ve 3133 sayılı rapor okundu, fotoğrafları ve dosyası incelendi. Yapılan görüşmeler sonucunda;

Ankara İli, Altındağ İlçesi, tescilli Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesinin, konser salonunda yapılması plânlanan tavan ve duvarlarının boya ve badana yapılması, sahne kısmındaki ahşap yer döşemesinin cilâlanması, mevcut koltukların bozuk olanlarının bakım ve onarımının yapılmasının uygun olduğuna; koltuk düzeninin özgün şekline dönüştürülmesi için özgün duruma ait bilgi, belgenin (proje, fotoğraf vs.) kurulumuza sunulması hâlinde değerlendirilebileceğine karar verildi.

ASLI GİBİDİR

Orçun GÜLER
Bölge Kurulu Müdürü V.

BAŞKAN
Mesut BAYAT
(imza)

BAŞKAN YARDIMCISI
Osman BEKÂR
(imza)

ÜYE
Nurçin ÇELİK
(imza)

ÜYE
Elif GÜNDÜZ
(imza)

ÜYE
Mehmet Akif İŞİK
(imza)

ÜYE
Haluk BİLGİN
(imza)

ÜYE
Mehmet Zeki İBRAHİMGİL
(Bulunmadı)

TEMSİLCİ ÜYE
Akarpınar ÜSTÜN
Büyükşehir Bel. Tems.
(imza)

TEMSİLCİ ÜYE
Feridun DEMİR
Altındağ Bel. Tems.
(imza)

TEMSİLCİ ÜYE

Karar-10: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 18.08.2016 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019.)

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
ANKARA II NUMARALI KÜLTÜR VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 12.07.2018 - 248
Karar Tarihi ve No : 12.07.2018 - 3348

Toplantı Yeri: ANKARA

Ankara İli, Altındağ İlçesi, 45 pafta, 328 ada, 4 parselde bulunan, Gayri Menkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.04.1980 gün ve A-2167 sayılı kararıyla tescilli ve kentsel sit alanı içerisinde bulunan Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi konser salonunun mevcutta mermer olan zemin döşemesinin ahşap yapılması ve seyirci koltuklarının oturma şemasının değiştirilmesi talebine ilişkin hazırlanan teknik rapor ve mevcut durum- müdahale ve revize restorasyon projesinde belirtilen uygulamalara esas kurul kararının alınması hususundaki Röleve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 06.07.2018 tarih ve E. 572537 sayılı yazısı ve Ankara II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü uzmanlarının hazırlamış olduğu 11.07.2018 tarih ve 343863 sayılı raporu ve ekleri okundu, fotoğrafları ve dosyası incelendi. Yapılan görüşmeler sonucunda;

- Ankara İli, Altındağ İlçesi, 45 pafta, 328 ada, 4 parselde bulunan, tescilli Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi konser salonuna ilişkin 06.03.1979 tarihli onaylı projesi esas alınarak mermer zemin döşemesinin ahşap yapılması ve seyirci koltuklarının oturma şemasındaki değişikliğin ilgili idare denetiminde yapılmasının uygun olduğuna ve bütüncül röleve projesinin ivedilikle Kurulumuza iletilmesine karar verildi.

BAŞKAN
Mesut BAYAT
(İmza)

BAŞKAN YARDIMCISI
Mehmet Akif IŞIK
(İmza)

ÜYE
Prof.Dr.Mehmet Zeki İBRAHİMGİL
(İmza)

ÜYE
Erhan ERTAN
(İmza)

ÜYE
Yasin Koray OKUR
(İmza)

ÜYE
Erdal TÜRK
(İmza)

TEMSİLCİ ÜYE
Berathan BEDİR
Ankara Büyükşehir Bel.
Tems.
(İmza)

TEMSİLCİ ÜYE
Feridun DEMİR
Altındağ Bld. Tems.
(İmza)

TEMSİLCİ ÜYE

06.00/116

Karar-11: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 12.07.2018 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019.)

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
ANKARA II NUMARALI KÜLTÜR VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU
KARAR

Toplantı Tarihi ve No : 13.11.2018 -259
Karar Tarihi ve No : 13.11.2018 -3473

Toplantı Yeri: ANKARA

Ankara İli, Altındağ İlçesi, 45 pafta, 328 ada, 4 parselde bulunan ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.04.1980 tarih ve A-2167 sayılı Kararıyla tescillenen Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'ne tesis edilmesi planlanan klima sisteminin dış ünitelerinin konulacağı yerleri gösterir vaziyet planının değerlendirilmesine yönelik Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 19.10.2018 tarih ve E.850661 sayılı yazısı ve ekleri, Ankara II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanmış olan 23.10.2018 tarih ve 494886 sayılı rapor ve ekleri, Ankara II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun 23.10.2018 tarih ve 3468 sayılı Kararı, Ankara II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu Müdürlüğü uzmanlarınca hazırlanmış olan 09.11.2018 tarih ve 527346 sayılı dosya inceleme raporu ve Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 13.11.2018 tarih ve E.922369 sayılı yazısı ve ekleri okundu, dosyası incelendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

Ankara İli, Altındağ İlçesi, 45 pafta, 328 ada, 4 parselde bulunan ve Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 12.04.1980 tarih ve A-2167 sayılı Kararıyla tescillenen Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'ne tesis edilmesi planlanan klima sisteminin, dış ünitelerinin konulacağı yerleri gösterir Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 19.10.2018 tarih ve E.850661 sayılı yazı ekinde yer alan vaziyet planında Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ankara Rölöve ve Anıtlar Müdürlüğü'nün 13.11.2018 tarih ve E.922369 sayılı yazısı ve eki teknik raporda belirtilen zorunluluk ve gereklilikler dikkate alınarak, söz konusu ünitelerin projede gösterildiği şekilde yerleştirilmesinin ve uygulamanın ilgili İdarelerce yapılmasının uygun olduğuna karar verildi.

BAŞKAN
Mesut BAYAT
(İmza)

BAŞKAN YARDIMCISI
Mehmet Akif İŞİK
(İmza)

ÜYE
Prof. Dr. Mehmet Zeki İBRAHİMGİL
(İmza)

ÜYE
Erhan ERTAN
(İmza)

ÜYE
Yasin Koray OKUR
(Bulunmadı)

ÜYE
Esin SERTTAŞ YAREN
(K:2863/55-3. ve Y:10/6-12/6 gereğince
KATILMADI)

ÜYE
Erdal TÜRK
(İmza)

TEMSİLCİ ÜYE
Berathan BEDİR
Büyükdşehir Bld. Tems.
(İmza)

TEMSİLCİ ÜYE
Feridun DEMİR
Altındağ Bld. Tems.
(İmza)

06.00/116 (K.A.)

Karar-12: Ankara Resim Heykel Müzesi/ Eski Türk Ocağı Binası'nın Kısmı Restorasyonuna Dair Kültür Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunca Alınan 13.11.2018 Tarihli Karar. (Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı Ankara Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu Arşivi. Erişim tarihi: 2019.)

TURNİTİN

catladioglu.ahmetugur

ORIJINALLIK RAPORU

% 15	% 12	% 3	% 9
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikerisim.fsm.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 2
2	www.adjournal.net İnternet Kaynağı	% 2
3	www.eskimeyendostlar.net İnternet Kaynağı	% 1
4	earsiv.sehir.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	% 1
5	www.turkiyat.selcuk.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
6	Submitted to Bilkent University Öğrenci Ödevi	<% 1
7	Submitted to Ege Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
8	Submitted to Atılım University Öğrenci Ödevi	<% 1
9	Submitted to Trakya University Öğrenci Ödevi	<% 1

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Ahmet Uğur ÇATLADIOĞLU
Uyruk : T.C
Cinsiyet: : Bay
Doğum Tarihi : 30.04.1982, Bolu
Medeni hali : Bekâr
E-posta : ahmetugurcatladioglu@gmail.com-
ahmet.catladioglu@kulturturizm.gov.tr

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Beykent Üniversitesi/ İç Mimarlık Bölümü	2009
Lise	Bolu Atatürk Lisesi	1999

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2011- 2012	Mısıroğlu Mimarlık	Büro
2012- 2014	Ayç Mimarlık	Büro
2014- Halen çalışmakta	T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı	İç Mimar (Memur)

Yabancı Dil Bilgisi

İngilizce

Hobiler

Tiyatro ve sinemaya gitmek, kitap okumak, gezmek, fotoğraf çekmek, poligona gitmek, futbol oynamak, resim yapmak, şiir yazmak, yemek yapmak.

Telefon : 0535 254 48 35 – 0532 283 17 14

Tarih : 27.06.2019